

T.C.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

YEREL YÖNETİMLERDE ÖRGÜN ÖĞRETİM ÇALIŞMALARI İLE İLGİLİ YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ

Hasan POSTACI

ŞANLIURFA 2021

T.C.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

YEREL YÖNETİMLERDE ÖRGÜN ÖĞRETİM ÇALIŞMALARI İLE İLGİLİ YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ

Hasan POSTACI

Danışman
Prof. Dr. Burhan AKPINAR

II. Danışman
Dr. Öğr. Üyesi A. Cevdet KIRIKÇI

ŞANLIURFA 2021

TEZ ONAY SAYFASI

T.C.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı 185215032 numaralı Hasan POSTACI'nın hazırladığı "Yerel Yönetimlerde Örgün Öğretim Çalışmalarının Değerlendirilmesi: Şanlıurfa Büyükşehir Örneği" konulu yüksek lisans tezi ile ilgili tez savunması, 09/07/2021 tarihinde saat 10.00'de yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonucunda adayın tezinin KABUL(BAŞARILI) olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

09/07/2021

Sınav Jürisi	Unvan, Adı Soyadı	Kanaati	İmzası
Danışman	Prof. Dr. Burhan AKPINAR	Kabul	
Üye	Doç. Dr. Ahmet KAYA	Kabul	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Ahmet GÖÇEN	Kabul	

Bu tezin Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında yapıldığını ve Enstitümüz kurallarına göre düzenlendiğini onaylarım.

09/07/2021

Prof. Dr. Şevket ÖKTEN

Müdür

Not: a) Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan alıntıların, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

b) Tez, HÜBAK'tan Bilimsel Araştırma Projesi mali destek

☐Almıştır ☒Almamıştır.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ORJİNALLİK RAPORU VE BEYAN BELGESİ

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Adı-Soyadı	Hasan POSTACI
Öğrenci Numarası	185215032
Enstitü Anabilim Dalı	Eğitim Bilimleri
Programı	Eğitim Yönetimi ve Denetimi
Başlık (Türkçe)	Yerel Yönetimlerde Örgün Eğitim Çalışmalarıİle İlgili Yönetici Görüşleri

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yukarıda başlığı belirtilen seminer çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve

d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 127 sayfalık kısmına ilişkin, 25/04/2021 tarihinde danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmışolan orijinallik raporuna göre, benzerlik oranı %17'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

1- Kabul/Onay ve
Bildirim sayfaları hariç,
2- Kaynakça hariç
3- Alıntılar hariç/dâhil
4- 6 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen tezli/tezsiz lisansüstü programlarda seminer, dönem projesi, tez vb Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından kabul edilen lisansüstü orijinallik raporu alınmasıuygulama esasları ile belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve bütün bilgilerin, akademik kurallara uygun olarak toplanıp sunulduğunu, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünceve sonuçlarıandığımı, blok şeklinde alıntılar yapmadığımı ve tüm alıntıların bilimsel atıf kuralları çerçevesinde kaynağını gösterdiğimi, Yükseköğretim kurulu bilimsel araştırma ve yayın etiği yönergesi ile Harran Üniversitesi bilimsel araştırma ve yayın etiği yönergesinin 8. maddesinde yer alan etik ihlallerden herhangi birisinin yer almadığını, etik ihlal tespiti halinde, Enstitü yönetim kurulunca, diplomamın iptaledilmesini kabul ediyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim. 26/04/2021

Hasan POSTACI

İmzası

Yukarıda yer alan raporun ve beyanın doğruluğunu onaylarım. 26/04/2021

Prof. Dr. Burhan AKPINAR
Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı

(İmzası)

ÖZET

YEREL YÖNETİMLERDE ÖRGÜN ÖĞRETİM ÇALIŞMALARI İLE İLGİLİYÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ

POSTACI, Hasan

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Burhan AKPINAR

Mayıs, 2021, 127 sayfa

Bu çalışmanın genel amacı, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi yönetiminin örgün eğitim ve öğretim alanındaki çalışmalarını, yönetici görüşleri doğrultusunda değerlendirmektir. Ayrıca, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin örgün eğitim ve öğretim çalışmalarını inceleyerek, eğitimde yerel yönetimlerin rollerini, önem ve etkilerini değerlendirmek de amaçlanmıştır. Bu bağlamda 2014 yılı itibari ile Şanlıurfa belediyesinin büyükşehir belediyesi statüsü elde ettiği dönemden 2020 yılı Haziran ayına kadar olan sürede örgün eğitim ve öğretime yönelik yapılan çalışmalar hakkında belediye çalışanlarından üst ve orta düzey yöneticilerin görüşleri alınmıştır. Yönetici görüşlerini toplamada kullanılan veri aracı olan Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu, araştırmacı tarafından metodolojiye uygun olarak geliştirilmiştir. Görüşme Formu, ikisi kişisel bilgiler ve yedisi ise belediyenin yaptığı eğitim çalışmalarıyla ilgili olmak üzere toplam dokuz sorudan oluşmaktadır. Kişisel bilgiler hariç diğer sorular açık uçlu sorular şeklindedir.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden *Durum Çalışması* deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2014-2019 birinci dönemi ile 01.06.2020 tarihine kadar olan ikinci dönemde Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi yönetiminin görev almış üst ve orta düzey yöneticiler oluşturmuştur. Araştırma, bu grup arasından tabakalı örnekleme yöntemi ile belirlenen toplam 18 yönetici üzerinde yürütülmüştür. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu aracılığıyla Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi yönetiminde görev almış üst ve orta düzey 18 yöneticiden elde edilen veriler, doküman analizi ile çözümlenmiştir. Çözümlemede doğrudan alıntılara sıklıkla yer verilmiştir.

Verilerin çözümlenmesinden ulaşılan sonuçlar şöyledir; Araştırmaya katılan yöneticilere göre, Şanlıurfa'nın eğitimde başarısız bir ildir. Katılımcılara göre bu

sorunun *akademik koşullar* ve *fiziki koşullar* olmak üzere iki boyutu vardır. Bunlardan akademik koşullar; mevsimlik tarım işçileri, öğretmen, sınav başarısı kişisel gelişim ve sanatsal-sportif sorunlarla ilgilidir. Fiziksel koşullar ise; kalabalık sınıflar, okulların gerekli imkânlara sahip olmaması ile ilgilidir. Katılımlara göre, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin yürüttüğü örgün eğitim ve öğretim çalışmaları, *fiziki altyapı ve donanım* ile *akademik çalışmalar* başlığı altında toplanabilir. Bu çalışmalar kısaca; genel yapım/onarım işleri, ortak projeler, malzeme yardımları gençlik/kültür merkezler, tesis yapımı ve araç/ulaşım destekleri şeklinde özetlenebilir.

Katılımcıların eğitimde yerelleşmeye yönelik görüşleri, dört başlık altında toplanmıştır. Bunlar: Mevcut mevzuat örgün eğitim misyonu bağlamında genişletilmeli, Mevcut mevzuat yeterlidir, Mevcut mevzuat örgün eğitim misyonu bağlamında daraltılmalıdır ve Yeni yasal düzenlemelerle eğitimde yerelleşme modeli oluşturulmalıdır. Araştırma sonunda, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin ildeki eğitim ve öğretime maddi ve akademik anlamda ciddi hizmetlerde bulunduğu ve bu hizmetlere yönelik yönetici görüşlerinin farklılıklar arz ettiği belirlenmiştir. Bu itibarla mevcut yasal çerçevede Büyükşehir Belediyesinin ildeki eğitim ve öğretim hizmetlerinin ildeki milli eğitim müdürlüğü ile koordineli yürütülmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Yerel yönetimler, Örgün eğitim, Büyükşehir belediyesi, Yerelleşme.

ABSTRACT

EXECUTIVE OPINIONS ON FORMAL INSTRUCTION WORKS IN LOCAL GOVERMENTS

POSTACI, Hasan

Master's Thesis

Department of Educational Sciences

Advisor: Prof. Dr. Burhan AKPINAR

May, 2021, 127 pages

The purpose of this study is to evaluate the work in the field of formal education and training of Şanlıurfa Metropolitan Municipality administration, from the administrators' point of view. Moreover, it is aimed to evaluate the role, importance and effects of local government in education by examining the formal education and training activities of Şanlıurfa Metropolitan Municipality. Hence, the opinions of senior and middle-level managers from the municipality employees about the studies carried out for formal education and training from the period between 2014 and June 2020, when Şanlıurfa Municipality gained the metropolitan municipality status, were consulted. The Semi-Structured Interview Form, which is the data tool used to collect managers' opinions, was developed by the researcher by the methodology. The Interview Form consists of a total of nine questions, two of them are about personal information and seven are about the educational activities of the municipality. Except for personal information, other questions are in the form of open-ended questions.

In the research, the *Case Study* pattern, one of the qualitative research methods, was used. Through the Semi-Structured Interview Form, the data obtained from 18 top and middle-level managers who took charge in the management of Şanlıurfa Metropolitan Municipality were analyzed by document analysis. Direct quotations are frequently included in the analysis.

According to the administrators participating in the research, Şanlıurfa is an unsuccessful province in education. According to the participants, this problem has two dimensions: academic conditions and physical conditions. First one of these dimensions, academic conditions; seasonal agricultural workers, teachers, exam success is related to personal development and artistic-sportive problems. The physical

conditions are; crowded classrooms are related to the fact that schools do not have the necessary facilities. According to the participants, formal education and training activities carried out by Şanlıurfa Metropolitan Municipality can be grouped under the title of *physical infrastructure and equipment and academic studies*. These studies are briefly; general construction/repair works, joint projects, material aids, youth/cultural centers, facility construction and vehicle/transportation support.

The views of the participants on decentralization in education are grouped under four headings. These are: Existing legislation should be expanded in the context of formal education mission, Existing legislation should be sufficient, Existing legislation should be narrowed in the context of formal education mission, and a localization model in education should be created with new legal regulations. At the end of the research, it has been determined that Şanlıurfa Metropolitan Municipality has provided serious financial and academic services to education and training in the province and the views of the administrators on these services are different. As a result, it has been evaluated that the education and training services of the Metropolitan Municipality in the province should be carried out in coordination with the national education directorate in the province within the current legal framework.

Keywords: Local governments, Formal education, Metropolitan municipality, Localization.

YEREL YÖNETİMLERDE ÖRGÜN EĞİTİM ÇALIŞMALARI İLE İLGİLİ YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ

İÇİNDEKİLER

ORJİNALLİK RAPORU VE BEYAN BELGESİ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER	VIII
KISALTMALAR	XII
TABLOLAR LİSTESİ	XIV
ŞEKİLLER LİSTESİ	XV
EKLER LİSTESİ	XVII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

1.1. PROBLEM DURUMU	4
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	5
1.2.1. Alt Amaçlar	6
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	7
1.4.ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI VE SINIRLILIKLARI	8
1.5. TANIMLAR	9

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. YEREL YÖNETİM TEORİLERİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ 10

2.1.1. Toplumu Temel Alan Yerel Yönetim Kuramı 10

2.1.2. Bireyi Temel Alan Yerel Yönetim Kuramı 11

2.1.3. Çağdaş Yerel Yönetim Yaklaşımları 12

2.2. YEREL YÖNETİM VE ÖRGÜN EĞİTİM İLİŞKİSİNDE ÜLKE ÖRNEKLERİ 15

2.2.1. Japonya Örneği 15

2.2.2. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Örneği 17

2.2.3. Almanya Örneği 18

2.2.4. İngiltere Örneği 20

2.2.5. Malezya Örneği 21

2.2.6. Finlandiya Örneği 23

2.3. TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLERDE ÖRGÜN EĞİTİM ÇALIŞMALARI 24

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN DESENİ 30

3.2. ÇALIŞMA GRUBU 31

3.3. VERİLERİN TOPLANMASI 34

3.3.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu 34

3.3.2. Verilerin Toplanması ve Analizi 35

3.4. VERİLERİN ANALİZİ VE YORUMLANMASI 34

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR ve YORUMLARI

4.1. ŞANLIURFA İLİ EĞİTİM VE DEMOGRAFİK VERİLER 40

4.2. EĞİTİMİN ŞANLIURFA'DA MEVCUT DURUMU 43

4.2.1. Eğitimde Fiziki Koşullarla İlgili Görüşler 43

4.2.1.1. Kalabalık Sınıflar ile İlgili Görüşler 44

4.2.1.2 İmar planlaması/Okul Sayısı ile İlgili Görüşler 45

4.2.1.3. Okul Kütüphanesi ile İlgili Görüşler 47

4.2.1.4. Yol /Altyapı ile İlgili Görüşler 48

4.2.1.5. Halı Saha/Spor Salonu ile İlgili Görüşler 49

4.2.1.6. Konferans/Etkinlik Salonu ile İlgili Görüşler 50

4.2.2. Eğitimde Akademik Koşullarla İlgili Görüşler 50

4.2.2.1. Mevsimlik Tarım İşçiliği ile İlgili Görüşler 51

4.2.2.2. Öğretmen Durumu ile İlgili Görüşler 53

4.2.2.3. Sınav Başarıları ile İlgili Görüşler 55

4.2.2.4. Kişisel Gelişim ve Değerler Eğitimi ile ilgili Görüşler 56

4.2.2.5. Sanatsal/Kültürel ve Sportif Etkinlikler İlgili Görüşler. 58

4.3. ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNDE YAPILAN ÖRGÜN EĞİTİM ÇALIŞMALARINA YÖNELİK BULGULAR 59

4.3.1. Büyükşehir Belediyesinin Örgün Eğitim Kurumlarına Yönelik Yapılan Fiziki Altyapı ve Donanım Çalışmalarıyla İlgili Görüşler 59

4.3.1.1. Genel Yapım/Onarım İşleri ile İlgili Görüşler 60

4.3.1.2. Ortak Projeler ile İlgili Görüşler 61

4.3.1.3. Malzeme Yardımları ile İlgili Görüşler 68

4.3.1.4 Gençlik/Kültür Merkezleri ile İlgili Görüşler 70

4.3.1.5 Tesis Yapımı ile İlgili Görüşler 73

4.3.1.6 Araç/Ulaşım Destekleri ile İlgili Görüşler 75

4.3.2. Yerel Yönetimlerde Örgün Eğitim Kurumlarına Yönelik Yapılan Akademik Çalışmalarla İlgili Görüşler 76

4.3.2.1. Deneme Sınavları ve Kurslar ile İlgili Görüşler 76

4.3.2.2. Gençlik Merkezleri/Kültür Merkezlerinde Yapılan Çalışmalar ile İlgili Görüşler 80

4.3.2.3 Semt Kütüphaneleri İle İlgili Görüşler 82

4.3.2.4. Mesleki Eğitim ve Kurslarla İlgili Görüşler 84

4.3.2.5. Diğer Hususlar ile İlgili Görüşler 88

4.4. YEREL YÖNETİMLER MEVZUATI BAĞLAMINDA EĞİTİMDE YERELLEŞME İLİŞKİN BULGULAR 92

4.4.1. Eğitimde Yerelleşme ile İlgili Görüşler 92

4.4.1.1. Mevcut Mevzuatın Sınırlandırılmasına İlişkin Görüşler 93

4.4.1.2. Mevcut Mevzuatın Yeterliğine Yönelik Görüşler 94

4.4.1.3. Mevcut Mevzuatın Örgün Eğitim Misyonu Bağlamında Genişletilmesine Yönelik Görüşler 96

4.4.1.4. Yeni Yasal Düzenlemelerle Eğitimde Yerelleşme Modeline Yönelik Görüşler; 98

SONUÇ VE ÖNERİLER 101

KAYNAKÇA 188

EKLER

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AB	Avrupa Birliği
AKÇAM	Ankara Üniversitesi KalkınmaÇalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
AYT	Üniversite Alan Yeterlilik TestiSınavı
ÇOKAUM	Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve UygulamaMerkezi
EKOSEB	Ekonomik ve Sosyal Entegrasyon Projesi
FNBE	Finnish National Board of Education
FUEK	Finlandiya Eğitim BakanlığıUlusal Ajansı
İKSV	İstanbul Kültür Sanat Vakfı
LGS	Orta Öğretimden Liselere GeçişSınavı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MEM	Milli Eğitim Müdürlüğü
MÜSİAD	Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
ÖAİY	Özel Amaçlı İlçe Yönetimleri
PISA Programı	Uluslararası Öğrenci Değerlendirme
TEOG Sistemi	Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş

TODAİE	Türkiye ve Ortadoğu AmmeİdaresiEnstitüsü
TÜİK	Türkiye İstatistik KurumuBaşkanlığı
TÜSİAD	Türkiye Sanayiciler ve İşAdamlarıDerneği
TYT	Üniversite Temel YeterlilikTesti Sınavı
YİKOB	Yatırım İzleme ve KoordinasyonBaşkanlığı
YKS	Yükseköğretim Kurumları Sınavı

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Araştırma Grubunu Oluşturan Katılımcıların Unvan ve Birimleri 33

Tablo 2: Araştırma Grubunu Oluşturan Katılımcıların Meslek Kıdemleri 33

Tablo 3: Eğitimde Fiziki Koşullarla İlgili Algılara Ait Tema ve Kodlar 43

Tablo 4: Örgün Eğitimde Türkiye'de Derslik Başına Öğrenci Sayısı 45

Tablo 5: Örgün Eğitimde Şanlıurfa İli Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı 45

Tablo 6: Eğitimde Akademik Koşullarla İlgili Algılara Ait Tema ve Kodlar 51

Tablo 7: Örgün Eğitim Kurumlarına Yönelik Fiziki Altyapı ve Donanım Tema ve Kodları 60

Tablo 8: Örgün Eğitime Yönelik Yapılan Akademik Çalışmaların Tema ve Kodları 76

Tablo 9: Eğitimde Yerelleşme İlgili Algılara Ait Tema ve Kodlar 93

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: 2019 Yılı Şanlıurfa Nüfusun Şematik Gösterimi 41

Şekil 2: 2019 Yılı Şanlıurfa İli Yaşa Göre Nüfus Dağılımı Grafiksel Gösterimi 41

Şekil 3: 2019 Yılı Şanlıurfa İli Eğitim Düzeyi Dağılımı Grafiksel Gösterimi 42

Şekil 4: 2019 Yılı Şanlıurfa Eğitim Düzeyi Şematik Gösterimi 42

Şekil 5: İmar Planlamasında Eğitim Alanlarına Yer Tahsis Edilmesi (2018 Faaliyet Raporu, s. 198) 47

Şekil 6: 'Şehrimizi Tanıyalım' Projesi ile ilgili veriler (2017 Faaliyet Raporu,Şanlıurfa, 2018, s. 241) 63

Şekil 7: Kırtasiye Seti Yardımları İlgili Veriler (2018 Faaliyet Raporu, Şanlıurfa,2019, s.204) 64

Şekil 8: '1.YKS Bilgi Yarışması' projesi ile İlgili Veriler (2018 FaaliyetRaporu, Şanlıurfa, 2019, s. 263) 66

Şekil 9: 'Şanlıurfa Ulusal Kitap Fuarı' projesi ile İlgili Veriler (2018 FaaliyetRaporu, Şanlıurfa, 2019, s. 359) 67

Şekil 10: 'Şanlıurfa Ulusal Kitap Fuarı' projesi ile İlgili Veriler (2018 FaaliyetRaporu, Şanlıurfa, 2019, s. 93) 68

Şekil 11: Gençlik ve Kültür Merkezleri İlgili Veriler (Büyükşehirde İlk Beş Yıl,Şanlıurfa, 2019, s. 340) 73

Şekil 12: Okullara tesis yapımı destekleri ilgili veriler (Büyükşehirde İlk BeşYıl, Şanlıurfa, 2019, s. 330) 74

Şekil 13: Deneme Sınavları Projesi ile ilgili 2018 yılı sayısal veriler (2018Faaliyet Raporu, Şanlıurfa, 2019, s. 187) 77

Şekil 14: Deneme Sınavları Projesi ile ilgili toplam sayısal veriler ve kitap dağıtım görseli (Büyükşehirde İlk Beş Yıl, Şanlıurfa, 2019, s. 129) 78

Şekil 15: Gençlik merkezlerinde yapılan kurslarla ilgili veriler ve görseller (Büyükşehirde İlk Beş Yıl, Şanlıurfa, 2019, s. 153) 82

Şekil 16: Sınavlara hazırlık kurs destekleri ilgili veriler ve görseller (Büyükşehirde İlk Beş Yıl, Şanlıurfa, 2019, s. 308) 84

Şekil 17: Mesleki Eğitim Çalışmaları Kapsamında Hamarat Eller Çarşısı (Büyükşehirde İlk Beş Yıl, Şanlıurfa, 2019, s. 370) 86

Şekil 18: Mesleki Eğitim Çalışmaları Kapsamında Engellilere yönelik Çalışmalarla İlgili Veriler ve Görseller (Büyükşehirde İlk Beş Yıl, Şanlıurfa, 2019, s. 362) 87

Şekil 19: Mesleki Eğitim Çalışmaları ile İlgili Veriler (Büyükşehirde İlk Beş Yıl, Şanlıurfa, 2019, s. 366) 88

Şekil 20: Valiz ve Kırtasiye Yardımları İlgili Veriler (2018 Faaliyet Raporu, Şanlıurfa, 2019, s. 318) 91

EKLER LİSTESİ

Ek-1: Etik Kurulu Onayı ek s.1

Ek-2: Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi İzin Belgesi ek s.2

Ek-3: Görüşme Formu ek s.3

Ek-4: Tez İntihal Oranı ek s.4

Ek-5: İlgili Yasalar ek s.5

GİRİŞ

Toplumsal yaşam serüveni, insanın yaşamsal ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılama arayışları üzerinden köklü değişimler göstererek günümüze kadar gelmiştir. En üst örgütlenme modeli olarak ulaşılan modern devlet yapılanmaları, bilim ve teknolojide ortaya çıkan yenilikler ve gelişmeler,felsefe, din, hukuk, edebiyat ve sanat gibi alanlarda yaşanan derinlikli değişimler, büyük savaşlar, göçler, devrimler günümüz devlet yapılanmalarınışekillendiren dinamikler olmuşlardır. Ay ve Uçar'a (2015, s.43) göre, devlet, insanın toplum halinde yaşamasını sağlamak için doğmuştur. Bu vazifesini yerine getirmek için en iyi şekilde tasarlanması gerekmektedir. Bu tasarım süreci hem teorik hem de reel dünyada hala devam etmektedir.

Özelde kendi medeniyet iklimimizin deneyimleri de insanı yaşatma merkezli bir yönetim kültürüne dönük önemli birikimlere sahiptir. Sağlıklı bir toplumsal örgütlenme ve yönetim modelinin temeli can, mal, akıl, nesil ve inanç emniyetine dayandırıldığı bir yönetim felsefesi geleneğinden beslenmektedir medeniyet coğrafyamız. "Şer'i mükelleflerle ilgili amaçlarınında onların din, can, akıl, nesil ve mallarını koruması olduğunu belirtir. Bu beş temelin korunmasını içeren her şey "maslahat"tır, bunların ihlâline yol açan herşey "mefsedet" olduğu gibi bu ihlâllerin ortadan kaldırılması da maslahattır." (Dönmez, 2003, s.81). Özellikle temelini Kuran ve peygamberin yaşamsallaştırılmış ilkelerinin, İslam'ı seçen diğer kültürlerle de etkileşimleri ile beraber zenginleşen toplumsal yaşam modelleri ve devlet gelenekleri, günümüzdeki toplumsal davranış şekillerini genetik olarak beslemiş ve etkilemiştir.

Çağdaş devlet yönetim modellerinin temelde merkezi ve yerel olmak üzere iki boyutta şekillendiği söylenebilir. Bu bağlamda devlet bir bütün olarakkamu hizmetleri üreten bir örgütlenmedir. Gürbey'e (2012, s.35) göre, kamu hizmetlerinin bir kısmı merkezi idarelerce, bir kısmı ise yerel yönetimlerle karşılanır. Sağlık hizmetleri, iç ve dış ulusal savunma ve güvenlik konuları, eğitim işleri, kentleşme bağlamında ulaşım, imar işleri, barınma ve mesken ve sağlıklı çevre konuları gibi toplum ihtiyaçlarının yine toplumdan alınan vergilerin finansmanı ile devlet tarafından karşılanması hususları kamu hizmetleri olarak görülür. Varcan'a (2013, s.15) göre, hizmetin faydasının yayıldığı alan ulusal sınırlar ise o hizmetin merkezi yönetim tarafından

üretilmesi doğaldır. Buna, savunma, diplomasi, adalet gibi örnekler verilebilir. Hizmetin faydasının yayıldığı alan belirli bir bölge ise yani dar bir coğrafi alansa, o bölgeden sorumlu yönetimin bu tip hizmetleri üretmesi uygun olur. Örneğin; bir şehirdeki hava kirlenmesine karşı alınacak önlemler, bir bölgedekisu baskınlarından korunma ile ilgili önlemler ile tarihsel ve doğal güzelliklerinkorunması hizmetleri gibi. Yukarıda belirtilen bölgesel, kamusal hizmet örneğinin dışında, bölgesel yarı kamusal mal ve hizmet örnekleri de yerel yönetimlerce daha etkin kaynak kullanımı ile üretilirler. Su, kanalizasyon, itfaiye, mezarlık ve park hizmetleri gibi.

Sözü edilen hizmetler sunulurken; ivedilik, yaygınlık ve ulaşım zorlukları gibi mücbir sebepler, merkezi yönetimde bulunan yetki ve sorumlulukların, merkezi yönetimin yerel kurumlarına bırakılması veya yerelde var olan yönetim birimlerine devredilmesi şeklinde, alternatif yönetim modelleri çözüm olarak geliştirilmiştir. Özmüş'e (2005, s.8) göre; desantralizasyonda (yerelleşme), yerel ihtiyaçların daha iyi karşılanacağı, yerinden demokrasi, toplum katılımı, azgelişmişliğe çözüm, hizmette etkinlik ve verimlilik, devletin küçültülmesi gibi hedefler beklenmektedir.

Günümüzde yerel yönetimler kamu hizmetlerinin yerinden yürütülmesindeki verimlilik ve demokrasi kültürünün yaygınlaşmasında önemli kamu yönetimi kurumlarıdır. "Yerel yönetimler, demokrasinin tabandan tavana doğru yapılanması işlevini gören kurumlardır. Demokrasiyi üstün kılan nitelikler, örneğin seçim, denetim ve sorumluluk ilkelerinin en optimal biçimde yerel düzeyde yaşama geçirileceği varsayılır." (Çukurçayır, 2008, s.26). Küresel düzeydeki gelişmeler, yerel yönetimlerin merkezi otoriteye karşı daha özerk olmasını sağlamıştır. Dünyada birçok ülkede yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Yapılan idari reformlarla, yerel yönetimlere yetki genişliği ve devri artırılmış, idari ve mali açıdan özerklikleri geçmiş yıllara göre göreceli olarak gelişmiştir.

Türkiye'de de yerel yönetimlerin güçlendirilmesine yönelik çalışmalar kısmen yapılmıştır. Avrupa Birliği (AB) uyum süreci kapsamında yerel yönetimlerle ilgili düzenlemeler henüz istenilen düzeyde gerçekleşmemesine rağmen bazı adımlar atılmıştır. "Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5216 sayılı yasa, anakent (büyükşehir) belediyesini, Yasasının bazı madde gerekçelerinde Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na uyuma/paralelliğe vurgu yapılmıştır." (Kalko, 2010, s.139). Bu kapsamda Büyükşehir yasası ile nüfus yoğunluğu fazla olan kentlerde yerel

yönetimlerin yetki alanları kısmen genişletilmiştir. Bu genişleyen yetki alanının eğitime de yansımaları söz konusudur. Bu yansımaların yerel yönetimlere yüklediği örgün eğitim hizmetlerinin nasıl yürütüldüğü konusu, gerek yerel yönetimlerin işlevselliği ve gerekse ülke sathında eğitimin bütünlüğüne hizmet etmesi bakımından önemlidir.

Bu çalışmada temel hedef, makro ölçekte Türkiye'de ve mikro ölçekte ise Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi yönetiminin örgün eğitim alanındaki çalışmalarını değerlendirmek ve çağdaş dünya ülkeleri ile mevcut durumu karşılaştırarak, uzun yıllardır yetersiz ve zayıf kalan Türkiye eğitim sisteminin güçlendirilmesi ve geliştirilmesi ile ilgili temel arayışlara katkı sunmaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Yerel yönetimlerde örgün eğitim alanına yönelik yürütülen faaliyetlerleilgili yapılan çalışmanın bu bölümünde araştırmanın problem durumu, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıltılar, sınırlılıklar ve tanımlamalara yönelik bilgilere yer verilmiştir.

1.1. PROBLEM DURUMU

Günümüzde yerel yönetimler, kamu hizmetlerinin yerinden yürütülmesindeki verimlilik ve demokrasi kültürünün yaygınlaşmasında önemli kamu yönetimi kurumlarıdır. Küresel düzeydeki gelişmeler, yerel yönetimlerin esnek bir çerçevede faaliyet göstermesinin gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu konudaki arayışlara paralel olarak, dünyada birçok ülkede yerelyönetimlerin güçlendirilmesi ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Ulusoy'a (2009, s.260) göre, hızlı kentleşme, nüfus artışı ve göç sonucu kentli nüfusun artan hizmet taleplerinin yanı sıra teknolojik gelişme ile ortaya çıkan nüfusun yeni hizmet talepleri de yerel yönetimlerce karşılanmaktadır. Bu durum, yerel yönetimlerin önemini her geçen gün artırmaktadır. Dünya genelinde hizmetlerin yerinden ve halka en yakın yönetim birimlerince yerine getirilmesi görüşünün yaygınlık kazanması da, yerel yönetimlerin önemini giderek artırmaktadır.

Yerelleşmenin kendini gösterdiği önemli alanlardan biri de eğitim sistemleridir. Dünyada eğitim alanında başarı sağlamış örnekliklerde yerel yönetimlerin eğitim alanında önemli roller üstlendiğini göstermiştir. Şişman'a(2003, s.310) göre; Geçen yüzyılın son çeyreğinde gelişmekte olan birçok ülkede eğitimde yerinden yönetim konusunda önemli adımlar atılmış olup bu konudaki çabalar hızla devam etmektedir. Türkiye, eğitim hedefleri bakımından dünya genelinde istenilen seviyeye ulaşamamış, hatta diğer alanlarla kıyaslandığında dünyanın ilk yirmi büyük ekonomisi içinde yer aldığıhalde eğitimde geri sıralarda yer almaktan kurtulamamıştır.

Eğitim sisteminde yerel yönetimlerin önemi ve bu bağlamda Türkiye'ye özgü yerel yönetimlerin örgün eğitimdeki rollerinin arttırılmasına yönelik çalışmaların hala yeterli derinlik ve birikimde olmadığı görülür. Görgülü'ye (2019, s.82) göre, dünya ülkelerindeki yerelleşme uygulamaları incelendiğinde, söz konusu ülkelerdeki yerel yönetimlerin Türkiye'dekilere göre daha geniş yetkilere ve mali güce sahip oldukları görülmektedir. Bunun yanında eğitim kurumlarının karar süreçlerinde, gerek yerel yönetimlerin gerekse yakın çevrede bulunan diğer paydaşların aktif bir şekilde yer aldığı göze çarpmaktadır. Bu bağlamda Türkiye'de eğitimde yerel dinamiklerin daha fazla dikkate alınması ve bu sürece dahil edilmesinin sağlanabilmesi adına öncelikle yerel yönetimlerin güçlendirilmesine ve okulların karar süreçlerindeyerel yönetimlerin katılımının artırılmasına yönelik çalışmalara ağırlık verilmelidir. Bu bağlamda, yerel yönetimlerin son yıllarda yeni yasal düzenlemelerle yaşadığı değişimler ve yerel yönetimlerde büyükşehir sistem uygulamalarının örgün eğitime ne gibi katkılar sağladığının belirlenmesi önemlidir. Bu öneme binaen, Büyükşehir belediyelerinin örgün eğitim çalışmalarını incelemek ve sistemin bu bağlamda değerlendirmesini yapmak, eğitimde yerel yönetimlerin rollerine, önem ve etkilerine yönelik veriler üretmenin ilgili literatüre katkı sağlaması beklenebilir.

1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada temel amaç, Türkiye'de yerel yönetimlerin örgün eğitim alanında çalışmalarını değerlendirmektir. Bu kapsamda gelişmişlik düzeyi, sosyokültürel yapısı Türkiye ile benzer veya yakın olan ve Türkiye'den daha iyi düzeyde olan ülkeler ele alınarak mukayeseli bir bakış açısı sunmak hedeflenmiştir. Uzun yıllardır bu alanda yetersiz ve zayıf kaldığı eleştirilerine maruz kalan Türkiye eğitim sisteminin güçlendirilmesi ve geliştirilmesi ile ilgili temel arayışlara katkı sunmaktır.

Bu bağlamda 2014 yılı itibari ile Şanlıurfa belediyesinin büyükşehir belediyesi statüsü elde ettiği dönemde örgün eğitime yönelik yapılan çalışmaları konunun uzmanları ve üst ve orta düzey yöneticileri bağlamında araştırmasını yapmak hedeflenmiştir. Böylece büyükşehir uygulamalarının bu alanda meydana getirdiği farkları tespit etmek ve çıkan sonuçları öneri ve eleştirileri raporlayarak bu alandaki

müktesebata katkı sağlamaktır.

Ayrıca yaşanan deneyimlerden yola çıkarak yerel yönetimlerin özelde belediyelerin örgün eğitim çalışmalarının bağlamında mevcut mevzuatı değerlendirmek. Bu bağlamda yeni mevzuat düzenlemelerine yönelik yeni açılımlar sağlayarak eğitimde yerelleşme konusunda yapılan çalışmalara katkıda bulunmak. Bu alandaki akademik derinliği arttırarak eğitim sitemini daha güçlü, kaliteli ve verimli bir gelecek inşasına taşınmasına yönelik yerel yönetimlerin rol ve katkılarını görünür kılma çabalarını desteklemektir.

Bu araştırmada esas olarak ortaya çıkartılması amaçlanan durum, büyükşehir belediyelerinde örgün eğitim alanında yürütülen çalışmaların kurumsal işleyişteki yerini ve önemini belirginleştirmek, uygulamada ve mevzuat bağlamında karşılaşılan olumlu olumsuz durumları idari ve mali açıdan analiz etmek. Bu bağlamda eğitim sisteminde yerel yönetimlerin işlevini görünür kılmaktır.

Bu çalışmanın genel amacı; "Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin örgün eğitim faaliyetlerinin amaç, kapsam ve etkinliğinin yönetici perspektifinden değerlendirmek" şeklinde ifade edilmiştir. Çalışmanın bu genel amacı doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar tanımlanmıştır. Bu çalışmada temel olarak; "Bu kapsamda mevcut mevzuat durumunu göz önünde bulundurarak örgün eğitim çalışmalarında yerel yönetimlerin rol, yetki ve sorumluluklarınınneler olabileceği ve sınırlarının ne olması gerekir?" ile ilgili sorulara verilen yanıtlar üzerinden verilere ulaşmak. Bu bağlamda eğitimde yerelleşme ile ilgiligörüş ve analizleri değerlendirmektir.

1.2.1. Alt Amaçlar

1) Şanlıurfa Büyükşehir Belediye Sınırları içerisinde örgün eğitimin genel durumuna yönelik yönetici görüşleri nelerdir?

2) Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin yürüttüğü örgün eğitim çalışmalarına yönelik yönetici görüşleri nelerdir?

3)Yerel Yönetimler mevzuatı bağlamında eğitimde yerelleşmeye yönelik yönetici görüşleri nelerdir?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Günümüzde yerel yönetimler, kamu hizmetlerinin yerinden yürütülmesindeki verimlilik ve demokrasi kültürünün yaygınlaşmasında önemli kamu yönetimi kurumlarıdır. Canan'a (2008 s.37) göre, merkeziyetçilikten uzaklaşma eğiliminin temelinde, verimliliği ve etkinliği sağlama, kamu hizmetlerini halka yaklaştırma ve daha demokratik bir yönetime ulaşma düşünceleri yatmaktadır. Nitekim küresel ölçekteki eğitimlerde bu düşünceyi destekler niteliktedir. Bu meyanda, Dünyada birçok ülkede yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Yine küresel düzlemde yaşanan bilimsel, teknolojik ve ekonomik gelişmeler de, bu çalışmalara hız vermektedir. Bu gelişmeler neticesinde, Sanayi ToplumlarındaBilgi Toplumuna doğru bir gidişat görülmektedir (Ökmen, 2005, s. 542). Bu gidişatla, Sanayi toplumunun dünya görüşü olan temsili-parlamenter demokrasi, yerini çoğulcu ve katılımcı bir demokrasiye bırakmaktadır. Bu yenidüzende bürokrasi küçülmekte ve yerelleşmeci anlayışlar öne çıkmaktadır.

Yerelleşmenin kendini gösterdiği önemli alanlardan biri de eğitim sistemleridir. Taşçı'ya (2008, s.29) göre kamu yönetiminde görülen bu yaklaşım sonucu eğitim yönetiminde yerelleşme, yerinden yönetim ve okul merkezli gibi yönetim şekilleri ortaya çıkmıştır. Dünyada eğitim alanında başarı sağlamış örneklikerde yerel yönetimlerin eğitim alanında önemli rollerüstlendiğini göstermiştir. Türkiye eğitim hedefleri bakımından dünya genelinde istenilen seviyeye ulaşamamış, hatta diğer alanlarla kıyaslandığındadünyanın ilk yirmi büyük ekonomisi içinde yer aldığı halde eğitimde geri sıralarda yer almaktan kurtulamamıştır. Bu görüntü, eğitimde yerel dinamiklerde dahil tüm toplumun harekete geçirilmesinin önemini göstermektedir. Ancak, eğitim sisteminde yerel yönetimlerin önemi ve bu bağlamdaTürkiye'ye özgü yerel yönetimlerin örgün eğitimde rollerinin arttırılmasına yönelik çalışmalar hala yeterli derinlik ve birikimde olmadığı vakıadır. Oysa günümüzdeki yapı ve işleyişleriyle belediyelerin önemli sosyal sorumlulukları olduğu bilinmektedir. Çünkü belediyeler, bütçe, çalışan sayısı, fiziki ve teknolojik bakımdan büyük imkânlara sahiptir. Dolayısıyla belediyelerin bu imkânlarını sorumluluk alanlarındaki eğitim hizmetlerine de yansıtmaları önemlidir. Zira toplumun neredeyse bütün kesimlerini doğrudan ilgilendiren eğitim meselesi, sadece bir bakanlığa bırakılmayacak kadar stratejik ve geniş bir konudur. Üstelik yerel yönetimlerin son yıllarda yeni yasal

düzenlemelerle yaşadığı değişimler de bunu desteklemektedir. Bu meyanda yerel yönetimlerde büyükşehir sistem uygulamalarının örgün eğitim alanlarında çalışmalarınıincelemek ve sistemin bu bağlamda değerlendirmesini yapmak, eğitimde yerel yönetimlerin rollerine, önem ve etkilerine yönelik veriler üretmek, eğitim sisteminin gelişimine önemli katkılar sağlayabilir. Literatürde bu konuda oldukça sınırlı sayıda çalışmanın mevcut olması, bu çalışmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, yerel yönetimlerin örgün eğitim faaliyetlerini, karar verici mekanizma olan yönetici perspektifinden yürütülmesi de, buçalışmanın gerekliliğini destekler niteliktedir.

1.4. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI VE SINIRLILIKLARI

Bu araştırmada, yerel yönetimlerin örgün eğitim çalışmalarının, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi yöneticilerinin görüşleri bağlamında değerlendirilmesini kapsamaktadır. Bu kapsamda araştırmanın sayıltıları ve sınırlılıkları aşağıda yer almıştır:

Bu çalışma;

1) Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinde görev yapan orta ve üst düzey yönetici görüşleriyle,
2) Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinde 2019 ile 2020 yılları arasında görev yapan yönetici görüşleri ve
3) Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinde örgün eğitimle ilgili faaliyetleri ile sınırlıdır.

Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi bağlamında geliştirilen büyükşehir belediyecilik uygulamalarının özelde örgün eğitim alanındaki yansımalarının olumlu ve eğitim sitemini geliştiren, verim ve kalitesini arttıran sonuçlar oluşturacağı sayıltısı üzerinden araştırmanın iklimi şekillendirilmiştir. Bu bağlamda ortaya çıkan aksaklıkları, zorluk ve güçlükleri aşmada yapılacak düzenlemeler ve yaklaşımlar üzerinde mevzuat ve uygulama boyutlarında görüş, değerlendirmelerden ihtiyaç duyulan verilere ulaşılması hedeflenmiştir.

1.5. TANIMLAR

Yerel Yönetimler: Belli bir coğrafi bölgede yaşamını sürdüren toplulukların ortak ihtiyaçlarını gidermek için, yönetimi orada yaşayan yerel topluluk tarafından seçimle belirlenen, yasalarla belirlenen görev ve yetkilere sahip, özel gelir, bütçe ve personelleri olan kamu tüzel örgütlenmeleri, kuruluşlarıdır.

Büyükşehir Belediyesi: 5216 sayılı yasa ile 23.07.2004 tarihinde kurulan yerel yönetim kuruluşlarıdır.

Genel Sekreter: Büyükşehir belediyesinde hizmetlerin yürütülmesi, belediye başkanı adına onun direktifi ve sorumluluğu altında mevzuat hükümlerine, belediyenin amaç ve politikalarına, stratejik planına ve yıllık programlarına uygun olarak belediyenin çalışmasını koordine eden üst düzey yönetici.

Genel Sekreter Yardımcısı: Başkana ve Genel Sekretere karşı sorumlu ve bağlı olarak belediye hizmetlerinin yürütülmesinde, Belediye Başkanı adına onun direktifi ve sorumluluğu altında Büyükşehir Belediye Kanunlarına, belediyenin amaç ve politikalarına stratejik planına ve yıllık programlarına uygun olarak verilen görev, yetki ve sorumluluk adına görev yapan üst düzey yönetici.

Daire Başkanı: Başkan, Genel Sekreter ve Genel Sekreter Yardımcıları tarafından verilen emir ve talimatları yerine getiren ve yürütülmesinden sorumlu harcama yetkilisi olan orta düzey yönetici.

Şube Müdürü: Daire başkanına bağlı olarak çalışan ve kendi birimine tanımlanan iş ve işlemlerin yürütülmesinden sorumlu olan orta düzey yönetici.

Hukuk Müşaviri: Başkanlık tarafından tevdi edilen hukuki konular hakkında mütalaa veren, danışmanlık ve yönlendirme yapan, hukuki konulara ilişkin işlemleri koordine eden üst düzey yönetici.

Örgün Eğitim: Bu çalışmada, örgün eğitimden kastedilen okul öncesieğitim kurumları, ilkokullar, ortaokullar, liseler ve üniversite eğitimi veren kurumlardır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. YEREL YÖNETİM TEORİLERİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Devlet yönetim modellerinin tarihsel süreç içerisinde gelişiminin günümüze kadar uzanan serüveninin temelde merkezi ve yerel olmak üzere iki boyutta şekillenerek geldiği söylenebilir. Güler'e (1998 Akt: Mahmutoğlu, 2011, s.143) göre, merkezi yönetim ve mülki idare sistemi ile yerel yönetimler arasındaki ilişkiler, politikacıların ve bürokratların konumları, sistemler ve yöneticiler arasındaki ilişkilerin niteliği ve gelişimi, daha temel bir çözümlemenin, devletin doğası ve işlevleri konusunun bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda devlet bir bütün olarak kamu hizmetleri üreten bir örgütlenmedir. Gürbey'e (2012, s.44) göre, kamu hizmetlerinin bir kısmı merkezi idarelerce, bir kısmı ise yerel yönetimlerle karşılanır. Sağlık hizmetleri, iç ve dış ulusal savunma ve güvenlik konuları, eğitim işleri, kentleşme bağlamında ulaşım, imar işleri, barınma ve mesken ve sağlıklı çevre konuları gibi toplum ihtiyaçlarının yine toplumdan alınan vergilerin finansmanı ile devlet tarafından karşılanması hususları kamu hizmetleri olarakgörülür.

Yerel yönetimlerin tarihsel süreç içerisinde gelişimi şehir devletlerine kadar dayanır. Her ne kadar Helenistik dönem şehir devletleri merkezi bir idareden ibaret olsa da yerel yönetimlerin siyasal, sosyal, ekonomik temel değerlerinin şekillendiği ilk uygulamaların şehir devletlerinde ortaya çıktığı söylenebilir. Yerel yönetimin teorileri temelde iki temel anlayış ekseninde şekillendiği söylenebilir. Bu bağlamda toplumu merkeze alan sosyalist yaklaşımların yanı sıra bireyi merkeze alan liberal anlayışlar olarak yerel yönetim teorileri günümüze kadar gelen tartışmalarla şekillenmeye, gelişmeyedevam etmektedir.

2.1.1. Toplumu Temel Alan Yerel Yönetim Kuramı

Toplumu temel alan yaklaşımlar, sosyalist yerel yönetim anlayışları olarak Marksizm temelinde ortaya çıkmıştır. Marks bu konudaki görüşünü; "yerel yönetimlerden oluşacak bir piramidin, proletaryanın ekonomik kurtuluşunun gerçek siyasal yapısını oluşturacaktır." (Marks, 1970, Akt: Ökmen, 2015, s.9), biçiminde ifade etmektedir. Ancak bu görüşle şekillenen Sovyet devrimi ile ortaya çıkan Lenin ile

başlatılan ve Stalin'le devam ettirilenuygulamalar ile şekillenen ve ikinci dünya savaşı sonrası doğu bloğu ülkelerinedayatılan sosyalizm uygulamaları ile gelişen sosyalist yerel yönetim anlayışı birçok açıdan eleştirilmiştir. Keleş'e (2000, s.73) göre; Her aşamadaki organın kararları üst birimin onayına bağımlı olduğundan (demokratik merkeziyetçilik)sahici bir yerel özerklikten bahsedilmesi olası değildi. Yazar, çifte bağımlılık ilkesine vurgu yaparak, sistemsel bağımlılık düşey olarak, üst basamakta konumlanmış Sovyetlere karşı, yatayda ise parti sekretaryası ile karşı karşıya kaldığından (çifte bağımlılık ilkesi) (dualsubartination), Avrupa'nın batı bölgelerinde bugün görüldüğüne benzer seçim sistemine dayalı olarak şekillenen ve yerel hizmet alanlarına göre sorumlu özerk bir yerel yönetim sisteminden bahsedilmezdi.

Son yıllardaki arayışlarda ise, eski halk demokrasileri, devlet yapılanmalarını demokratikleştirme gayretleri içinde, yerel yönetim sistemlerini oluşturmayı ve geliştirmeyi gündemlerine almışlardır.

2.1.2. Bireyi Temel Alan Yerel Yönetim Kuramı

Bireyi temel alan liberal yerel yönetim teorilerinin şekillenmesinde önemli düşünürlerin başında J.S. Mill gelir. Ökmen'e (2005, s.31) göre; Weber-Pirenne ekolünün tarihsel köken ve gelenekle ilgili temel düşüncelerinin ardından, yerel yönetim kurumunun liberal kavramsallaştırmasını asıl olarak J. S. Mill yapmıştır. 19. Yüzyıl ortalarında ortaya konan bu kavramsal temel o tarihten bu yana çeşitli düşünürlerinkatkılarıyla zenginleşmiş ve akademik anlamda bilimselleşmiştir. Mill, yerele yönelik hizmetlerin yerel yönetimlerce görülmesini vurgularken yerel yönetimleri aynı zamanda siyasal eğitimin okulları olarak görmüştür. Liberal yaklaşımlar, merkezi temsili hükümeti, kişiye kendi ihtiyaçlarının ötesinde toplumun ihtiyaçlarını duymayı öğretecek büyük bir güç olarak görür. İnsan davranışlarının hedef olarak ulaşmak istedikleri hazzın doğal olarak ahlakın vetoplumun da amacı olduğunu belirten Mill, özgürlüğü de faydacılık anlayışı üzerinden ele alır. Özgürlük kavramını, kendini ifade etme, araştırma ve eylemözgürlükleri olarak ele alır (Mill, 1986, s. 13-16, aktaran Ökmen, 2015, s.11). Mill'e göre, devletin yaptığı işlerin ancak toplumsal refahı arttırıyorsa iyi kabuledilebileceğini, yönetim şeklinin iyi olmasını, egemenliğin, yönetim erkinin tüm toplumun, her vatandaşın yararlanacağı, hükümetin topluca yönetildiği birsistem olduğunu, başarılı bir yönetimin en faydalı yönetim olduğunu, halkın yönetimi olduğunu vurgular. Mill'in fikirleri, yerel yönetimlerin,

yönetime katılım, kişi özgürlüğü, düşünce özgürlüğü ve siyasal özgürlük gibi temel değerlerin oluşumuna katkı sağlamıştır.

Yerel yönetimleri merkezi yönetimin bir uzantısı olarak gören yaklaşımlar da vardır. "Toplumun ve devletin faydasını, kendini oluşturan bireylerin faydalarının toplamı olarak tanımlayan ve faydacılık ekolünün kurucularından J. Bentham ise yerel yönetimleri merkezi devlete entegre ederek, onun bir uzantısı, birimi olarak değerlendirmiştir." (Hill, 1974, s.26, aktaran Ökten, 2015, s.12). Devletin amacını bireye yarar sağlamak ve hizmet etmek olarak gören Selik'e (1988, s.248) göre, Bentham, yönetim her şeye müdahil olmamalı, çünkü bu durumlar toplumsal esenliğe, hoşnutluğa zarar verir demektedir. Devlet, müdahil etmek yerine halka yerelde hizmet yapmayıve katılım sağlamayı bir bilinç olarak vermelidir. Bunu sağlamanın yolu ve aracı ise yerel yönetimlerin geliştirilmesidir.

Yerel yönetimlerle ilgili liberal anlayışların yerel yönetimlerin kendi kendini yöneten oluşumlar olduğu yaklaşımları ile yerel yönetimlerin devletin merkezi yapısının bir parçası olduğunu savunan yaklaşımların polarizasyonları üzerinden günümüze kadar uzandığın söylenebilir.

2.1.3. Çağdaş Yerel Yönetim Yaklaşımları

Günümüzde neoliberal yaklaşımların, yerel yönetimlerin demokratikdeğerler ve özgürlüklerin gelişmesi bağlamında merkezi devlete bağımlı yapılar olmaktan çok kendi yönetim özerkliği olan oluşumlar olarak geliştirilmesinin önemine vurgular yapılmaktadır. Keleş'e (2000, s.36) göre; daha çok yirminci yüzyıl liberallerinden Hayek tarafından dile getirilen bu düşünceye göre, yerel yönetim, serbest piyasanın eşi dengidir. Merkeziyetçi yönetimler, kişisel özgürlükleri genel olarak tehdit eden bir yapıya sahiptir. Özel sektörün yapmaktan kaçındığı ya da yapmadığı kimi işlerin merkezi yönetimce yapılmasındansa yerel yönetimlerce yapılması daha iyidir. Yerel yönetim, özel sektörden sonraki ikinci en iyi çözümdür. Ökmen'e (2015, s.13)göre, düşünce planında, desantralize olmanın savunuculuğunu yapan F.A Hayek ve Robert Nozick gibi düşünürlerin ortaya koyduğu yeni liberalizm, esas olarak kişi özgürlüğü, çoğulculuk, merkezi yönetimin sınırlandırılması gibi kavramları öne çıkarmaktadır. Nozick'in çalışmaları, özellikle ekonomik özgürlüğün savunması ile kişisel özgürlüklerin değeri arasındaki ilişkiyi vurgulaması açısından önem taşımaktadır. Yine Aydınlı'ya (2004, s.98) göre, böylece yeni liberal politikalarla paralel gelişen

Post-Fordist süreç içinde yerel yönetimler, özgürlük, etkinlik ve demokrasi çerçevesinde yetki ve sorumluluklarını artan oranda özel sektör ve sivil toplum kuruluşları ile paylaşmakta, daha yarışmacı bir düzen içinde hizmetlerini yerel halka sunmaktadır.

Günümüzde yerel yönetimlerin varlığı, bir takım hukuki, siyasi ve sosyal ihtiyaçlara, gerekçelere dayanmaktadır. Kamu yönetiminin bir parçası olarak yerel yönetimler, özellikle yerel hizmet ve yerel katılım boyutuyla hızlaöne çıkmakta, önem kazanmaktadır. Ökmen ve Parlak'a (2013, s.21) göre, çağdaş yönetim modellerinin önemli bir yanı olarak yerel yönetimler, yukarıdaele alınan özellikleri ve nitelikleri çerçevesinde, yüzyıllara yayılan bir gelişimseyri bağlamında, farklı medeniyetlerden, kültürlerden, toplumlardan farklı bakış açılarına sahip düşünürlerin katkılarıyla oluşmuş ve gelişmiştir. Yerel yönetim teorisi bugün, zaman zaman tam zıt görünümler de sergileyen çok farklı bakış açıları ve yaklaşımların katkıları bağlamında bir bileşeni niteliğinde ortaya çıkmış ve gelişimini sürdürmektedir.

Yerel yönetim~~in~~ anlayışlarının tarihsel gelişim sürecinden yolaçıkılarak ortak pek çok tanımı yapılabilir. Genel olarak yerelde kamu hizmeti üreten birimlerin tamamı yerel yönetim tanımı içine konulabilir. Bu bağlamdayerel yönetimler geniş bir ortak tanımı yapılırsa; belli bir coğrafi bölgede yaşamını sürdüren toplulukların ortak ihtiyaçlarını gidermek için, yönetimi orada yaşayan yerel topluluk tarafından seçimle belirlenen, yasalarla belirlenengörev ve yetkilere sahip, özel gelir, bütçe ve personelleri olan kamu tüzel örgütlenmeleri, kuruluşlarıdır. Ökmen'e (2015, s.5) göre, merkezi devletle yerel halk arasındaki ara kuruluşlar, özerkliği olan yerel hizmet kurumlarıdır. Siyasal bir organizasyon olan devletin görev ve sorumluluklarını yerine getirebilmesi için merkezi yönetim birimlerinin yanında egemen olduğu sınırlar içerisinde bulunan köy, belde, ilçe, il gibi yerleşim birimlerinin bulunması, sağlık, güvenlik, adalet gibi merkezi yönetim alanına giren ihtiyaçların karşılanması yanı sıra yerel düzeyde de kimi hizmetlerin yerine getirilmesini gerekli kılmaktadır.

Kamu hizmetlerinin temel amacı, genel olarak insanların bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılamak olduğu söylenebilir. Kamu hizmetlerinin birkısmı toplumun tümünün faydalandığı hizmetler olarak ulusal düzeyde yürütülmesi gerekirken, bir kısmı da sadece belli yerlerde yaşayanların yaralanacağı hizmetlerdir. Ekonomik boyutta bu ayrıma değinen Ökmen'e (2015, s.20) göre, her türlü güvenlik, ulusal

savunma, gibi kamusal hizmetlerinfaydaları genellikle ülke düzeyinde yayılmış olup, ulusal düzeyde bölünmez bir nitelik taşımaktadır. Dolayısıyla, bu tür konuların merkezi idari yapılanma dışında kurumlar tarafından icra edilebilmesi imkânlar dâhilinde olmamaktadır. Bu mali unsurların dışında, gelenekler ve ulusal egemenlik ile ilgili diğer bazı hukuki durumlar, bu tür konuların merkezi idari yapının dışındaolan yapılarca üretilmelerine imkân vermez.

Yerel yönetimlerle ilgisi bulunmayan bu tür hizmetlerin finansmanı normal olarak vergilerle karşılanır. Bunun yanında bir kısım kamusal hizmetlerin faydaları ise, bölgesel düzeyde bölünmezdir. Bölgesel düzeyde yerel yönetimlerce sunulan bu hizmetlerin ekonomik boyutu Öztürk'e (1997, s.37) göre, ülke sınırları içindeki yurttaşların tümü bunların faydalarından yararlanmaz. Sadece belli bölgelerin sınırları içinde yaşayanlar bu hizmetlerden yarar sağlarlar. İşte yerel yönetimlerin varlığının ekonomik nedenlerinden biri de yarı kamusal mal olarak adlandırılan bu hizmetlerin sunumu ile ilgilidir.

Kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması bağlamında merkezi yönetimle sunulacak kamu hizmetleri ile yerel yönetimlerce sunulacak kamu hizmetlerinin birbirinden ayrılmasının gerekliliği yerel yönetimlerin oluşmasını gerekli kılan faktörlerden biridir. Ökmen (2015, s.18), bu konu ile ilgili olarak günümüzde söylenen bazı yeni liberal yerel yönetim pratikleri- özellikle İngiliz örneğinde- özgürlük ve katılımdan çok bir tür ekonomizm ve merkeziyetçiliğe dayalı ve kaynak kullanmada salt verimliliğe öncelik veren bir yapı sunduğunu belirterek açılım sağlamaktadır. Bu hizmetlerin hangi kriterlere göre ayrılacağı konusu ülkelerin kendi özel koşulları, sosyokültürel yapıları, coğrafi özellikleri bağlamında kimi konularda farklılıklar gösterebilir.Yine yerel yönetimlerin sınırlarının belirlenmesi de aynı bağlamda verimlilik ekseninde en optimum durumlara göre şekillendirilmesi mümkün olabilir.

Bu bağlamda eğitim hizmetlerinin merkezi yönetim tarafından yürütülmesi veya yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerini üstlenmesi hususunda ülkelere göre değişen çok farklı yaklaşım ve uygulamaların olduğu söylenebilir. Yerel yönetimlerin geliştiği, güçlendiği ülkelerde eğitime yönelikçalışmaların yerel yönetimlere yansıyan boyutlarının olduğu görülür. Eğitim hizmetlerinin sadece merkezi hükumet tarafından yürütülmesi ile ilgili yaklaşımların, küreselleşmenin, hızlı kentleşmenin artmaya,

gelişmeye devamettiği günümüz dünyasında aynı oranda zayıfladığı söylenebilir.

2.2 YEREL YÖNETİM VE ÖRGÜN EĞİTİM İLİŞKİSİNDE ÜLKE ÖRNEKLERİ

Günümüz dünyasında gelişmiş yönetimlerin olduğu ülke ve toplumların büyük bir kesiminde yerel yönetimlerin eğitim alanındaki, görev ve yetkileri, çalışma ve katkıları düzeyleri ve nitelikleri birbirinden farklılıklar gösterebilmektedir. Farklı coğrafyalardan, sosyal, ekonomik ve kültürel yapıları, gelişmişlikleri birbirinden farklı ülkelerde yerel yönetimlerin örgün eğitim hizmetleri ile durumlarının incelenmesi ve Türkiye ile karşılaştırılması eğitim sistemimizin yerel yönetim sistemimizle ilişkilerinin gelişimine katkılarsağlayabilir.

Seçilen ülkeler genel olarak gelişmişlik düzeyi yüksek olanlararasından tercih edilmiştir. Ayrıca son yıllarda eğitimde sıçrama yapmış Finlandiya ile beraber İslam coğrafyasının önemli ülkelerinden olan Malezya incelenmiştir.

2.2.1 Japonya Örneği

Asya'nın doğusunda bir adalar topluluğu olan Japonya, yaklaşık 124 milyon nüfusu (www.tercihiniyap.net/ozel-haber/ulkelerin-nufuslari-2019- h6398.html) ile dünyanın en gelişmiş ve zengin ülkelerinden biridir. 2019 verilerine göre kişi başına düşen milli geliri 38.123 dolar ile 29. Sırada yer alırken, dört trilyon altı yüz bir milyar dolar ile dünyanın en büyük üçüncü ekonomisi olarak yıllardır üst düzeylerde yerini korumaktadır (finanstaksi.com/ulkelerin-kisi-basina-dusen-milli-gelirleri-2019/).

İkinci dünya savaşından ağır bir yenilgi ile çıkan Japonya, ABD'nin Hiroşima ve Nagazaki kentlerine attığı atom bombaları etkileri günümüze kadar devam eden ulusal bazda önemli bir travma yaşamasına rağmen kısa sürede üst düzey bir çaba ve disiplinle teknolojik, endüstriyel ve ekonomik alanda büyük ve inanılması güç bir gelişme göstererek dünyada ilk sıralarda yer almayı başarmıştır.

Bu başarının arkasında güçlü bir yönetim ve eğitim sitemi olduğu söylenebilir. Toplam kalite yönetiminin ilk başarılı uygulamalarını her alana yaymayı başaran Japonya, bu sistemleri geliştirerek dünyada ilkleri yaşatan ülke olmuştur. Toyataizm de denilen Yalın Yönetim gibi, Altı Sigma gibi üretim ve yönetim alanında ileri düzey kalite sistemlerini başarıyla geliştiren ve uygulayan Japonya'yı bu bağlamda öne çıkaran her alandaki bu azimli ve disiplinli uygulamalar oldu.

Japonya'da eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde yerel yönetimlerin önemli fonksiyonları vardır. İpek'e (2001, s.175) göre; Japonya örnekliğinde, yerel yönetimlerin yapısı, görevleri ve merkezi yönetimle ilişkileri ile ilgili düzenlemeler, ayrıca yerel yönetimlerin sorumluluk alanlarında olan eğitim hizmetlerinin gerçekleştirilmesi ve örgüt yapısı, Türkiye'de aşırı merkeziyetçilik eleştirisini yapan ve bu konuda çözüm arayışı içinde olan araştırmacılar için faydalı olacaktır.

Japonya'da tüm belediyeler bünyesinde eğitim hizmetlerinin yürütülmesinden sorumlu bir eğitim kurulu bulunmaktadır. Bu konuda Atalay,(1995. s.3) şu bilgileri vermektedir; Japonya'da belediye eğitim kurulları,meclisin kararı ile belediye başkanı tarafından ataması yapılan üç veya beş üyeden oluşur. Eğitim kurulları, dört yıl için seçilirler. Yerel yönetimlerin bünyesinde gençlik merkezleri, çocuklar için doğa merkezleri, kütüphaneler, beden eğitimi, eğlence merkezleri ve halk evleri bulunmaktadır. Akdoğan'a (1997, s.92) göre, Bu kurullar ilk ve orta öğretimde bütçe hazırlama dışında, okul yapımından personel atamalarına kadar bütün alanlarda sorumluluk ve yetki sahibidirler. Japonya'da yerel yönetimler örgün ve yaygın eğitimin geliştirilmesi ile ilgili önemli bir misyona sahiptir. İlk ve ortaokulların yapılması, eğitim personellerinin belgelendirilmesi yanı sıra okul yemeklerinin karşılanmasına kadar birçok hizmetin üretilmesinde yetkilidirler.

Japonya'da eğitim standartların merkezi hükümetçe belirlenmesine rağmen okulların finansmanı yerel yönetimlerce sağlanır. Eğitim hizmetlerinin yürütülmesi yerel yönetimlerin ana görevleri arasında yer alır. Bu hizmetlerin sunulması ile ilgili yasal sorumluluk ve yetkileri vardır. Bu konuda İpek, (2001,s.184); Japonya'da ulusal, kamu ve özel olmak üzere üç okul türü ifade eder. Yazar, merkezi yönetimin ulusal bazdaki eğitim kurumlarının, okulların giderleri merkezi yönetim tarafından, diğer resmi okullarınki il ve belediye yerel yönetimlerince, özel okullarınki ise özel sektör tarafından karşılandığı bilgilerini vererek günümüz Japonya'sında yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları arasında eğitim hizmetlerinin sunulmasının da yer aldığını vurgular. Eğitim hizmetlerinin özerk bir şekilde çalışan eğitim kurulları aracılığı ile yürütüldüğünü belirterek, bu kurulların eğitim kurumlarına bütçe hazırlama dışında okul yapımından personel atamalarına kadar bütün alanlardasorumluluk ve yetki sahibi olduğu bilgisini verir.

Japonya mevcut eğitim sisteminde yerel yönetimlerin hem örgün ve hem de yaygın eğitim alanlarında eğitim hizmetlerinin üretilmesi, sunulması ve yürütülmesinde yasal olarak önemli görev, yetki ve sorumluluklar üstlenildiği görülür. Eğitim sisteminin önemli sacayaklarından birisi yerelyönetimler olduğu söylenebilir.

2.2.2 Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Örneği

Bir göçmenler ülkesi olan ABD ikinci dünya savaşının galibi olması ilebaşlayan süreçte, milli gelir ve ekonomisi ile dünyanın en güçlü ülkesi olarak yıllardır ilk sıradaki yerini korumaktadır. Siyasi, ekonomik ve askeri bakımdan dünyanın süper gücü olarak tanımlanan ülkenin nüfusu yaklaşık 329 milyondur (www.cografya.gen.tr/siyasi/devletler/abd.html). Kişi başına düşen milli geliri 59.454 dolar ile 12. sırada olmasına rağmen yaklaşık 20,5 trilyon dolarla dünyanın en büyük ekonomisi durumundadır (finanstaksi.com/ulkelerin-kisi- basina-dusen-milli-gelirleri-2019/).

Eyalet sistemi ile yönetilen ABD, 50 eyalet ve bir federal bölgeden oluşan yönetim yapısına sahiptir. Yönetim sistemi eyaletler üzerine kurulu bir yapı olduğundan, yerel yönetimlerin birçok konuda olduğu gibi eğitim konusunda da geniş yetki ve sorumlulukları vardır.

Yerel yönetimlerin en önemli çalışma alanlarından birisi olarak eğitim,eyalet ve yerel yönetim bütçesinin yaklaşık üçte biri eğitim ile ilgili harcamalara ayrılmaktadır. İlk ve ortaöğretim, şehir ve kasabaların yetki alanları içinde yer alır. Hizmetlerin yürütülmesi Özel Amaçlı İlçe Yönetimleri (ÖAİY) oluşturularak gerçekleştirilir. ÖAİY'ler eğitim ve öğretim hizmetlerinin yürütülmesi amacı ile vergi alınması, eğitim kurumu yöneticilerinin, öğretmenlerin ve diğer personellerin tayin edilmesi yetkisine sahibidirler. "ÖAİY'ler eğitim hizmetlerini yerine getirmek amacıyla, vergi alınması, okul müdürlerinin, öğretmenlerin ve diğer çalışanların atanması ile yetki alanlarındaki okulların genel idaresinden sorumludurlar (Burns, Peltasonve Cronin, 1990, s.211'den aktaran Çınarlı, 2011, s. 275). Eğitim kurumlarının yönetiminden de yine bu kurullar sorumludur. Çınarlı'ya (2011, s. 275) göre, eğitim esas olarak eyalet ve yerel yönetimlerin ortak yetki alanına girmektedir. Federal hükümet, kimi zaman yaptığı yardımlarla kısıtlı rol oynamaktadır.

Görevlilerinin, vali tarafından belirlendiği veya halk tarafından seçimle oluşturulduğu kurullar ilk ve ortaöğretimin yürütülmesinde genel yetkiye sahiptirler.

ABD' de ortak zorunlu bir resmi dilin olmaması, çok farklı kültürlerin bulunduğu heterojen bir demografiye sahip olması, örgün eğitim hizmetlerinin,yönetim ve politikalarının eyaletler ve yerel yönetimler üzerinden yürütülmesini beraberinde getirmiştir.

2.2.3 Almanya Örneği

Avrupa'nın en büyük ekonomisine sahip Almanya, yaklaşık 82,5 milyon nüfusu (www.cografya.gen.tr/siyasi/devletler/japonya.html**)** iledünyanın en gelişmiş ülkeleri arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Tıpkı Japonya gibi ikinci dünya savaşından yenilgi ile çıkmasına rağmen yaklaşık dört trilyon dolar ekonomisi ile dünya sıralamasında dördüncü sırada yer almaktadır. 48 bin dolar kişi başı milli geliri ile en zengin ülkeler arasındaki yerini korumaktadır. (finanstaksi.com/ulkelerin-kisi-basina-dusen-milli- gelirleri-2019/).

Federatif bir yönetime sahip olan Almanya, eyalet sistemi ile yönetilmektedir. 16 eyalette ayrılmış Federal Almanya'da eyaletlerin özerkliği vardır. Kendi başbakanları, meclisleri ve anayasaları ~~bulunuyor~~ bulunmaktadır.Merkezi hükümet ile meclis, temel yasaları yapar, ekonomi politikalarınıbelirler. Eğitim ve kültür konuları ise eyaletlerin sorumluluk alanlarına girmektedir (www.aa.com.tr/tr/ulke-profilleri/almanya/).

Özerk yapıya sahip eyaletlerde bulunan ve örgün eğitim yapan okulları,merkezi hükümet ve yerel yönetim birimleri planlanmakta ve finanse etmektedir. Atalay'a (1995, s.3) göre, her eyaletin hükümet ve parlamentosu kendi sınırlarında bulunan okular, yüksekokullar ve diğer kültürel işlerinden sorumludur. Yazar devamla, finansman ile ilgili olarak, örgün eğitim öncesi eğitim kurumları, kreş ve ana okullar genellikle yerel yönetim birimleri ve halk tarafından planlanmakta ve finanse edilmektedir. Öğretmenler kadrolu, sözleşmeli ve ücretli olarak çalışabilmektedirler. Maaşları devlet, yerel yönetim, kilise, dernek vakıf ve öğrenci velileri tarafından karşılanmaktadır.

Yerel yönetim birimlerince yetişkinlere yönelik hizmet veren eğitim merkezleri kurulmaktadır.

Almanya'da yerel yönetim modellerinin çeşitliliği, üstlenilen yetki ve sorumluluklarda, idari yapılanma şekillerinde ve yetki alanlarında da farklı uygulamaların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. İç dış güvenlik ve askeri alanlar, sosyal hakların düzenlenmesi, trafik, eğitim sisteminin genel yönetimi,dış politika ve makroekonomik politikaların belirlenmesi federal devletin yetkili ve sorumlu olduğu alanlardır. Eğitim hizmetleri ve kültürel anlayış, ilkeve yaklaşımların belirlenmesi ve denetimi, adalet, polis örgütlenmesi, sağlık vesosyal yardım hizmetleri ise genel olarak eyaletlerin sorumlu oldukları alanlardır. Erman ve Boobekova'ya (2016, s. 175) göre, Almanya eğitimsistemi, devletin federal yapısı tarafından düzenlenmektedir. Federal hükümetin eğitimdeki sorumlulukları da anayasada tanımlanmıştır. Anayasayagöre, eğitim mevzuatı ve yönetimi esasen eyaletlerin sorumluluğundadır.

İlçe bazlı yerel yönetim yapılanmasının üstlendiği görevler ise şunlardır: Mesleki eğitim, güzel sanatlar, kültür hizmetleri, sosyal yardım ve gençlik ile ilgili hizmetler, belediyeler arası yolların yapımı ve onarımı, çevre koruma hizmetleri, trafik denetimi, öğrenciler için taşıma hizmetleri vb. İlçe yerel yönetimleri yukarıdaki görevlerini yürütürken meslek okulları, akşam liseleri, halk yüksekokulları, yatılı okullar, kreşler, çocuk yetiştirme yurtları özürlüler için bakım yurtları, huzurevleri, kitaplıklar, müzeler, sanat galerileri ve film merkezleri gibi kuruluşları da oluşturmaktadırlar. Genellikle kültür ve spor alanındaki görevler ile sosyal nitelikli hizmetlerin bir bölümü isteğe bağlıgörevler içinde yer almaktadır. Erdem'e (2011, s.176) göre; eğitim ve kültür sahalarında eyaletler arasında farklılıklar olmakla beraber, yerel yönetim birimlerinin sorumluluk alanlarına giren görevler şöyle özetlenebilir; İlkokullar, ortaokullar, liseler ve meslek liseleri türündeki okulların inşası ve restorasyonu belediyelerin görev alanlarına girmektedir. Bu tür eğitim kurumlarının bina ihtiyaçlarının belirlenmesine, hangi bölgelerden öğrencilerinkayıt yapacağına, okulun fiziksel yeterliliğine yetkili belediye karar vermekte ve okul inşaatlarını kendisi üstlenmektedir. Sorumluluk alanına dahil olan tüm
eğitim kurumlarının onarımları, temizliği, eğitim araç ve gereç ihtiyaçlarının karşılanması da yine belediyelerin görevlerindendir.

Bu bağlamda Almanya örnekliğinde de yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde önemli görev, yetki ve sorumluluklar üstlenildiğigörülür. Eyaletlerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel farklılıkları eğitim hizmetlerinin şekillenmesinde farklılıkların oluşması ve yerel yönetimler üzerinden öncelikle tüm fiziki ihtiyaçlar olmak üzere tüm ihtiyaçların karşılanması yerel yönetimlerin eğitim alanındaki merkezi konumlarını göstermektedir.

2.2.4 İngiltere Örneği

Avrupa Birliği (AB)'den ayrılma sancılarını son yıllarda 'Brexit' ile yaşayan İngiltere 70 milyona yaklaşan nüfusu ile Avrupa'nın en büyük ülkeleri arasında yer almaktadır. Yaklaşık üç trilyon dolarlık ekonomisi ve 38,3 bin dolar kişi başı milli gelir ile dünyanın 5.büyük ekonomisi olarak üst sıralarda yerini aldığı görülür. (www.aa.com.tr/tr/ulke-profilleri/almanya/).

19. yüzyıl dünyasını yöneten dönemin en güçlü devleti olan ve 'Üzerinde Güneş Batmayan İmparatorluk' tanımlamasıyla bilinen Birleşik Krallık, batı medeniyetinin dünyaya taşınmasının merkezinde yer alır. Artık birdünya dili haline gelen İngilizce bu durumun en güçlü göstergelerindendir. Aydınlanma felsefesinin merkezlerinden biri olan İngiltere eğitim alanında daçok köklü bir geçmişe ve geleneğe sahiptir.

Yerel yönetim kültürünün en eski ve en köklü olduğu devletlerden birisi de İngiltere'dir. Candemir'e (1999, s.32) göre, yerel yönetim geleneğinin en köklü olduğu İngiltere'de 15. yüzyıldan bugüne değişik isimler ve yetkilerle yerel yönetim birimleri süre gelmiştir. Yerel yönetim modelinin şekillendiği yapısallık içerisinde yerel yönetimlerin 12.yüzyıldan sonra oluşan şehir yönetim geleneği yerel yönetimlerin ilk örneklikleri̇nden kabul edilebilir. İnanç'a (2006, s.126) göre; Yerel yönetimlerin sorumluluk aldıkları hizmetler arasında bulunan eğitim alanına giren hizmetler County Meclis kurullarının ve Metropoliten District'lerin sorumluluğu altında yürütülmektedir. Ayrıca meslek yüksekokulları daha ileri öğretim hizmetleri, meclisler arası birleşik kurullar tarafından yürütülmektedir. Yerel yönetimlerin üstlendiği eğitim hizmetleri ilk ve orta öğretim, teknik ve sanat eğitimi, okul yemekleri, öğrencitaşıma servisleri, öğrenci kredileri, özürlü çocukların eğitimi gibi yaygın alanları kapsamaktadır.

İngiltere eğitim ile ilgili en kapsamlı değişim ve düzenlemelerin yapıldığı ülkelerdendir. Bu değişim süreciyle eğitimde yerel yönetimlerin görev yetki ve sorumluluk alanları genişletilmiştir. Atalay'a (1995, s.4) göre; İngiltere'de eğitime şekillendiren 198 adet eğitimle ilgili yapılan düzenlemeler, kapsamlı ve önemli değişimleri beraberinde getirmiştir. Yeni durumda eğitim sistemi bölgesel olarak yapılandırılmıştır. Eğitim kurumlarının yönetilmesi ve öğretmen seçimleri illerdeki yetkili eğitim kurumlarınca yapılır ve öğretmen ücretleri de yerel yönetimce karşılanır. Ders kitap-araç ve gereçleri bölgesel eğitim merkezleri tarafından karşılanır. Eğitimde bölgenin ekonomik konumu dikkate alınır. Görüldüğü üzere, gelişmişlik düzeyi yüksek ülkelerden biri olan İngiltere'de de yerel yönetimler eğitim hizmetlerinin yürütülmesinden,finansmanına, öğretmen ve personel yönetimine kadar eğitimin her alanında ana sorumluk almışlardır.

2.2.5 Malezya Örneği

Güney Doğu Asya ülkelerinden bir olan Malezya yaklaşık 35 milyon nüfusu ile Müslümanların çoğunlukta olduğu bir ülkedir (www.cografya.gen.tr/siyasi/devletler/malezya.html**)**. Yaklaşık 320 milyar dolarlık ekonomisi ve 12bin dolar yıllık geliri ile İslam ülkeleri arasında sekizinci sırada bulunmaktadır (finanstaksi.com/ulkelerin-kisi-basina-dusen- milli-gelirleri-2019/). 13 eyalet üç federal bölgeden oluşan Malezya, sultanlığadayalı federal devlet yönetimi olarak tanımlanabilecek bir site ile yönetilmektedir (https://insamer.com/tr/malezya_805.htm).

Malezya'da eğitim yapılanması, okul öncesinden üniversiteye kadar olan aşamaları incelendiğinden, Polatcan ve Polatcan'a (2016, s.727) göre, okul öncesi ile ortaöğretimi içine alan eğitim dönemi, Eğitim Bakanlığı tarafından yönetilirken, üniversite ve lisansüstü eğitim ise Yükseköğretim Bakanlığı sorumluluk alanına girmektedir.

Ülkede eğitim sisteminin üsten alta doğru yapılanmasına bakıldığında,Eğitim Bakanlığı, Eyalet Eğitim Bölümleri, Bölge Eğitim Ofisleri ve okullardan oluşmaktadır. Eyaletlerde kurulan federal bölgenin eğitim bakanı aynı zamanda Malezya merkezi yönetiminin mensubudur. Bakan, eğitim süreçlerinin yürütülmesinden, eğitim alanındaki strateji, ilke ve politikaların belirlenmesi ve yönetiminden sorumludur. Eğitim iş ve işlemlerinin sorumlu yöneticisi genel müdürdür. Yönetimin başkanı genel

sekreterdir. Genel sekreter direkt olarak bakana karşı sorumludur. Genel sekreter yönetimin koordine edilmesinden sorumlu olup iki milletvekili tarafından desteklenmektedir. Genel müdür mesleki eğitimden sorumludur. Müdür yardımcılıkları meclisten seçilen beş milletvekili tarafından destek görmektedir (moe.gov.my). Eyalet sınırları içinde, eğitimin planlanması, politikaların belirlenmesi ve süreçlerin uygulaması 14 eyaletin Eğitim Bölümleri tarafından üstlenilmektedir. Eyalet Eğitim Bölümleri, ilgili ajanslara geri dönüş sağlamanın yanı sıra, eyalet düzeyinde plan ve projeler hazırlamaktadır. Bununla birlikte bu birimler ulusal eğitim program uygulamalarını izleyip eşgüdümünü sağlamaktan sorumludur (unesco.org).

Bölge düzeyinde eğitim yönetimi ve denetiminin daha etkili şekilde yürütülebilmesi için Perlis, Meleka bölgelerinin dışında bütün bölgelerde Bölge Eğitim Ofisleri kurulmuştur. Bölge Eğitim Ofisleri, okullar ile eyalet eğitim bölümü arasında etkili bağlantı kurma hizmeti görmektedir (moe.gov.my). Polatcan ve Polatcan (2015, s.731) söz konusu durumu şu şekilde açıklamıştır:

> " Ülkede eğitim dört düzeyde gerçekleştirilmektedir;
> 1. Federal düzeyde, Bakanlık eğitim plan ve politikalarını, programlarını uygulama ve karar almadan sorumludur.
> 2.Eyalet düzeyinde, personel ve okul yönetimi ile ilgili koordinasyon, eğitim programlarının denetimi ve uygulanmasından Eyalet Eğitim Bölümleri sorumludur.
> 3. Bölge düzeyinde, Eyalet Eğitim Bölümü ile okullar arasında bağlantıyı sağlayan Bölge Eğitim Ofisleri bulunmaktadır.
> 4. Okul düzeyi; okul müdürü, müdür yardımcıları, kıdemli öğretmenler, öğretmen ve idari hizmet personelinden oluşmaktadır. Okul müdürleri okul içerisinde kurallar, düzenlemeler, iş tanımları ve denetim işlevi görmektedir."

Malezya'da çocuklar ilköğretime altı yaşında başlar ve altı yıllık eğitimöğretim dönemi geçirmektedir. Malezya çok uluslu federatif bir yapıya sahip olan bir ülke olmasından dolayı, ilköğretimde Malay, Çin, Tamil etnik unsurları için kendi dillerinde eğitim olanakları sağlanmaktadır. Eğitim yönetim ve denetimi devlet tarafından sağlanan üç çeşit ilköğretim okulu vardır. Malayca ağırlıklı eğitim veren Ulusal okulların dışında, Çince ve Tamilce ağırlıklı eğitim veren Ulusal-tip okullarda bulunmaktadır. Öğrenciler ilköğretimi bitirdikten sonra İlköğretim Değerlendirme Sınavı'na (UPSR) girmektedir (moe.gov.my; unesco.org).

Merkezi yönetim anlayışıyla genel çerçevesi belirlenen eğitim sisteminin bu yönüyle Türkiye ile benzerlikler gösteren Malezya, eğitim sisteminde yerel yönetimlerin eğitim ile ilgili yetki ve sorumluluk alanları bulunmaktadır. Denetleme başta olmak üzere faklı etnik yapı ve kültürlerde yerel bazı düzenlemelere gidilmesi,

İngilizce ve Malayca ortak dillerinin tüm eğitim sisteminde uygulanmasına rağmen yerel dillerde de bölgelere göre alan açılması konularında yerel yönetimlerin düzenlemeleri ön plana çıkmaktadır.

2.2.6 Finlandiya Örneği

Son yıllarda PISA başta olmak üzere, eğitim istatistiklerindeki başarıları ile ortaya çıkan Finlandiya, yönetim şekli cumhuriyet olan bir KuzeyAvrupa ülkesidir. 5.3 Milyon nüfusu olan Finlandiya'da, Kişi başına düşen milli geliri yaklaşık 37 bin dolar ve ekonomisi 252 milyar dolardır (www.coğrafya.gen. tr/siyasi/devletler). Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından geliştirilen ve uluslararası ölçekte uygulanan bir izleme çalışmasıdır. PİSA sınavlarında, okuma becerileri, fen ve matematik okuryazarlığı sıralamalarının ortalamasına bakıldığında Singapur'un ikinci sırada, Finlandiya'nın dokuzuncu sırada ve Japonya'nın sekizinci sırada bulunduğu, Türkiye'nin ise 77 ülke arasında 40. sırada yer aldığı görülmektedir (PISA, 2018).

Finlandiya'da genel olarak eğitim sistemi, eğitim işlerinden sorumlu Bakanlık tarafından yürütülür. Ulusal Eğitim Kurulu (Finnish National Board of Education/FNBE) eğitimden sorumlu Bakanlıkla istişareli olarak, eğitim müfredat ve içeriklerini, amaçlarını, yöntem ve projeleri üzerinde çalışmalar yürütür. "FEUK Eğitim Bakanlığı altında yer alan ve Finlandiya'da ulusal bir ajanstır. FUEK okul öncesi, temel eğitim, genel üst ortaöğretim, mesleki eğitimve yetiştirme, resmi yetişkin eğitimi, liberal yetişkin eğitimi (halk liseleri, çalışma merkezleri, yaz üniversiteleri) ve temel sanat eğitimini kapsamaktadır." (Akyol, Ulutaş ve Yavuzkurt, 2020, s.8). Bununla beraber, Finlandiya'da eyalet bazında altı eyaletin tümünde Eğitim ve Kültür Bakanlığıyapılanması vardır. Özmen'e (2007, s.17) göre; eğitim kurumlarının özerklik sınırlarını yerel yetkililer belirlemektedir. Eğitim kurumlarının ekseriyeti yerel yetkililer veya belediye bünyesine yetkilendirilmiş kurullar tarafından yönetilmektedir.

Anaokulları, kreşler ve okul öncesi eğitim kurumlarının denetimi, belediyelerin bünyesinde bulunan sosyal yardım kurullarının sorumluluğundadır. Örgün eğitim alanında ilköğretim seviyesindeki kurumlarda eğitim-öğretim süreçlerinin sağlıklı yürütülmesi amacıyla yasal olarak geniş katılımlı toplantılar düzenlenmektedir. Ulusal Eğitim Kurulu eğitim-öğretimi güçlendirmek için sıklıkla dışsal değerlendirmelerin

koordine edilmesinden sorumludur. Vilayet Kamu Ofisleri olarak tanımlanan birimlerin görevlerinden birisi de sorumlu olduğu bölgelerde eğitim kurumlarına yönelikdenetim ve rehberlik yapmaktır. Bu birim Eğitim Bakanlığının izin ve bilgileri içinde eğitim kurumlarının denetimi ve değerlendirmesi için raporlama yapma yetkisine de sahiptir. Belediyeler, valilikler, eğitimden sorumlu yerel kurumlardır. Belediye meclislerinin atamasını yaptığı okul kurulları, o şehir veya yerel yerleşim sınırlarındaki üniversiteler dışındaki tüm okullardan sorumludur. Eğitim kurumlarının finansmanını merkezi hükümet ve belediyeler ortaklaşa üstlenmektedir. Özmen' e (2007, s.33) göre; eğitim kurumları için yapılan harcamaların devlet tarafından %57'si karşılanırken, belediyelerin sağladığı pay yaklaşık %43 oranlarında seyretmektedir. Mesleki teknik eğitim kurumlarının çoğunluğu belediyeye bağlı veya özel sektör tarafından kurulan okullardır.

Görüldüğü gibi Finlandiya örnekliğinde de eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde yerel yönetimler önemli roller üstlenmektedir. Finlandiya'nın son dönem eğitim alanındaki başarılarında başka diğer dinamiklerin etkili olmasının yanı sıra yerel yönetimlerin yetki, görev ve sorumluluklar üstlenmesinin de önemli katkılar sağladığı söylenebilir.

2.3 TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLERDE ÖRGÜN EĞİTİM ÇALIŞMALARI

Türkiye Anayasa'sının 123. ve 127. Maddeleri yerel yönetimlerle ilgili hususları düzenler. Anayasadaki 123. Madde ile idari bütünlük kaidesi korunmaktadır. Bu bağlamda genel idari yapının merkezi yönetim ve yerinden yönetim boyut ve esasları vurgulanmaktadır. Anayasanın 127. Maddesi ise doğrudan yerel yönetim birimleri ile ilgili konuları düzenler. 127. madde ile yerel yönetim unsurlarının kurumluna yönelik ilkeler, seçim sistemi ile ilgili konular anlatılmaktadır. Ayrıca yerel yönetim birimlerinin oluşum aşamaları, seçim yöntemleri, ilgili bakanlıkça denetimi, idarenin bütünlüğü ilkesine uyumlu davranılması ve sorumluluklarıyla doğru orantılı gelir elde etmesi gibidurumlar açıklanmaktadır. Yerel yönetimleri düzenleyen yasalar aşağıdaki gibiifade edilebilir:

- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye işlev ve sorumluklarını düzenleyen yasa
- 5393 Sayılı İl Belediyeleri ile ilgili düzenlemeler yapan yasa

• 5302 Sayılı İl Özel İdarelerinin yetki ve sorumluluklarını içeren yasa

• 6360 Büyükşehir Belediye yasası ile İlgili düzenlemeler getiren yasa

Bu yasalar yerel yönetimlerin örgün eğitime yönelik çalışmaları bağlamında incelendiğinde, yetki ve sorumluluk alanlarının net olarak çizilmediği, görev tanımlarının somut olarak yapılmadığı görülür. Eğitim hizmetleri ile ilgili çalışmalar tavsiye ve gönüllülük kapsamında tanımlanmaktadır. Kazancı'ya (2019, s.10) göre, Yerel yönetimlerin ise kanunlarda gönüllü olarak eğitimin fiziki altyapısının yürütülmesine yönelik hizmetlerde bulunabilmelerine yönelik sorumlulukları bulunmaktadır. Özel olarak eğitim hizmetleri ile ilgili çalışmaları tanımlayan düzenlemeler olmaktan çok, sosyal ve kültürel belediyecilik faaliyetleri kapsamında eğitim hizmetlerine yer verilmektedir.

5393 sayılı yeni belediye kanununun 14. Maddesi (b) fıkrası, yerel yönetim birimlerinin ve belediyelerin zorunlu okul öncesi eğitim kurumları açabileceğini; devlete ait tüm okul yapılarının inşa edilmesi ile bakım ve onarımını yapabileceğini veya yapımını üstlenebileceğini her türlü fiziki ihtiyaçlarını karşılayabileceğini, araç ve malzeme temin edebileceğini düzenlemektedir.

Eğitim hususunda il özel idarelerine ilk ve orta öğretime alanlarında önemli yetkiler tanınmıştır. 5302 sayılı yasanın 6/a maddesi; il özel idarelerini, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; okullara arsa bulunması ve tahsisi, yapılarının inşa edilmesi, bakım ve restorasyonu ile diğer gereksinimlerinin karşılanmasına ilişkin işleri, il sınırları içinde yapmakla sorumlu tutulmuştur.

Yerel yönetim yasaları dışında Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) eğitim hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili hususları düzenleyen 222 sayılı Kanunun 12. Maddesinde; zorunlu eğitim döneminde bulunan, psikolojik, zihinsel, bedensel, sosyal olarak yetersiz ve engelli olan çocukların eğitim ve öğretim süreçlerine katılımlarını sağlanması, özel eğitim görmeleri hususlarını düzenler. 13. Maddede ise; zorunlu eğitim çağına gelmemiş çocukların okul öncesi kurumlarında eğitim görmelerini belirler. Ayrıca isteğe bağlı olarak tamamlayıcı sınıf ve kurslarda, zorunlu eğitim çağı dışına çıkanlardan üst öğrenim kurumlarına gitmemiş olan vatandaşların genel kültürlerini geliştirmek ve üretime yönelik iş ve mesleki beceri kazanmaları için yetiştirilmeleri için öğretim çalışmaları yapılması hususu düzenlenir. Bu kapsamda il özel idarelerinin bunlara yönelik eğitim ve öğretim birimleri açabilmelerine imkân

tanınmıştır. İlgili kanun ile de belediyelerin görevleri arasında kabul edilen okul öncesi eğitim kurumları açma yetkisi, İlköğretim veEğitim ile ilgili 222 sayılı yasa ile yerel yönetim birimlerine ve devlete verilmesine rağmen belediyeler bu göreve kayda değer bir karşılık bulmamıştır.

Ancak yasanın yerel yönetim alanında olmaması ve 30.03.214 yerel seçimleri ile beraber yürürlüğe giren 6360 sayılı kanun ile İl Özel İdarelerinin kaldırılması büyükşehir belediyelerinde boşluk oluşturmuştur. İl Özel İdarelerini görev ve sorumluluklarının, bu illerde kimler tarafından nasıl yürütüleceği ile ilgili konular belirsiz kalmıştır.

Günümüzde ilkokul, ortaokul ve liselerin yapım, bakım ve onarımlarınailişkin projelerin hazırlanması ve uygulanması Büyükşehir olmayan illerde İl Özel İdareleri tarafından yerine getirilmekte, ilgili bakanlık da bu programlarıonaylamak, finansal yönden çeşitli yardımlar yapmak gibi katkılarda bulunmaktadır. İl Özel İdarelerinin okul yapılarını daha ucuz ve sağlam yapmakta ve halk dayanağını da kazanmaktadır. Büyükşehir belediyelerinde ise konu ile ilgili belirsizlikler yaşanmaktadır. Ara çözüm olarak valilikler bünyesinde kurulan Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı (YİKOB) birimleri İl Özel İdareleri gibi bir alt yapısı olmadığından etkili bir çözüm üretememektedir.

5393 Belediyeler yasası ile yetişkinlere yönelik eğitim çalışmaları ile ilgili olarak yerel yönetimlerin öncelikle ihtiyaç duyulan, talep edilen alanlarda mesleki eğitim kursları açma, beceri kazandırma gibi çeşitli alanlarda değişik işlevler yüklenebileceği görülür. Gerçekten, belediyelerin bu alandaki eğitim görevleri bağlamında belirtilen emek ve toplumsal ihtiyaçların yerelde karşılanmasını sağlar. Ayrıca piyasaların beklentilerine uyumlu, meslek edindirme kursları ile yerine getirilirken, bunun dışında kalan sahalarda, belediyeler yetişkinlerin eğitimleri ile ilgili olarak işlev yüklenmek bağlamındaise, hizmetlerin götürülmesinde, engelli grupları, kadın ve yaşlılar, geçimzorlukları yaşayanlara yönelik çalışmalarda uygun yöntemler kullanılması istenir. Madde 14/b, bu konuları düzenlemektedir. Başka bir deyişle, belediyeler hizmetleri yerine getirirken yetişkin eğitimi alanına giren özürlüler ve yaşlılara odaklı planlama yapma durumunda kalmaktadırlar. Bu durum, yaşlı ve engelli bireylerin sosyal yaşama katılmasını sağlama ve yaşam kalitesini arttırmaya yönelik programların oluşturulması gerekliliğini açığa çıkarmaktadır. Türkiye

Sanayiciler ve İş Adamları Derneği'nin (TÜSİAD) 1995 yılında kamuoyu ile paylaştığı yerel yönetimler ile ilgili raporunda şu hususlara yer verilmiştir:

> "Ülkemizde belediyelerin sosyal hizmetler kapsamında düşkünler için aşevi, huzurevi ve engelliler merkezi kurmaya yöneldikleri de görülmektedir. Bununla birlikte, örgütlerin hizmetleri dışında bu grupların sosyal yaşama uyumu ve özgür yaşam becerilerinin geliştirilmesine ilişkin eğitim programları oldukça azdır. Yaygın eğitim ve yetişkin eğitimi alanında ise yerel yönetimlerin yasal açıdan belirli engelleri olmamakta ancak buna rağmen bu etkinlikleri yürüten belediyelerin sayısı oldukça düşük olmaktadır."

Büyükşehir belediyeleri ve diğer yerel yönetimlerin çoğunun bu alandadikkati çeker etkinlikleri bulunmaktadır.

Eğitim kurumlarına yönelik İl Özel İdarelerinin, belediyelere göre; kültürel etkinlikler ve örgün olmayan eğitim alanlarında görevler açısından isebelediyelerin İl Özel İdarelerine göre daha fazla sorumluluk taşıdığı ve yetkiliolduğu söylenebilir. 6360 sayılı yasa ile Büyükşehir belediyelerinde İl Özel İdarelerinin kaldırılması yerel yönetimlerin eğitim hizmetleri ile ilgili çalışmalarında ellerini zayıflatmıştır.

5393 Belediyeler Kanunun 13. maddesi de, belediyelere, toplumda sosyal ve kültürel gelişmeyi ve kültürel uyum hususunda işlev vermiştir. Bu maddeye göre aynı yöreden gelmiş kişilere yönelik olarak sosyokültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve gelenek, görenek, örf ve adetlerin kültürel zenginlikler olarak ortak değerler bağlamında korunması konusunda ihtiyaç duyulan çalışmaları yapacağını belirtmektedir. Anlaşılacağı üzere bu çeşit hizmetlerin önemli ölçüde yetişkin insanların eğitimi kapsamında oluşacak hizmetler düzeyinde olduğu açıktır. İlgili yasanın 77. Maddesi, belediye hizmetlerine istekli katılımlarla ilgilidir. Yasanın ilgili maddesine göre, belediyeler, eğitim, sportif faaliyetler, sağlık ve sağlıklı yaşamla ilgili konular,çevresel hususlar, sosyal yardımlar ve destek hizmetleri, yeşil alan ve dinlenme park ve tesisler, genel amaçlı kütüphaneler, trafik ve eğitim düzenlemeleri yapar. Kültürel ve sanatsal projeler, kadınlar, yaşlılar, gençler ve çocuklara, engellilere, ihtiyaç sahibi fakirlere yönelik çalışmalara, yerelde destek, katılımve yardımlaşmayı yaygınlaştırmak, yapılan işlerde kaynak ve imkânları etkin ve verimli kullanmak talepte bulunan istekli yurttaşların katkı ve katılımlarına dönük teşvik edici çalışmalar yapma, organizasyonlar planlama ve gerçekleştirme görevleri arasında tanımlanmıştır. Hiç şüphesiz bu programların esasını toplumun gönüllülük düzeyi ve bilinci ile katılımını amaçlayan eğitim çalışmaları oluşturmaktadır. Ülkemizde büyükşehir belediyeleri, vatandaşların şehir kültürü ile özdeşleşmelerini sağlamak, şehri

benimsetmek, bir sanat ve meslek dalında gelişimlerini sağlamak, istihdam sorunlarına çözüm bulmak, halkın yerel demokrasi kültürünü geliştirmek ve bölge halkının eğitim düzeylerini arttırmak gibi amaçlara yönelik olarak çeşitlihizmetler yürütmektedirler. Bu hizmetler; örgün eğitim örgütlerine yardım etkinlikleri, öğrencilere yapılan maddi ve parasal yardımlar, yaygın eğitim etkinlikleri olarak da sınıflandırmak mümkündür. Büyükşehir belediyeleri kanalıyla yapılan örgün eğitim-öğretime katkıda bulunmak amacıyla; Okullaraek bina ve derslik yapımı, okullara arsa ayrılması, okullara spor salonu,kütüphane ve yemekhane yapımı, okul alanı içinde de okulun dışı asfaltlama ve çevre düzenlemesi yapılmaktadır. Büyükşehir belediyeleri ayrıca, kendilerine ait olan bina ve kuruluşları, okulların ve öğrencilerin kullanımına açarak bu tesislerde eğitim ve eğitimle ilgili sosyal etkinliklerin düzenlenmesine imkân sağlamaktadırlar.

Yerel yönetimlerin, son yıllarda Türk Eğitim Sistemindeki katkıları sosyal ve kültürel belediyecilik bağlamında artmaya başlamıştır. Türkiye'de yaşanan nüfus, köyden kente göçle birlikte toplumsal değişim, merkezi yönetim tarafından uygulanan politikaların yanında yerel yönetimlerin deeğitim ve kültür faaliyetleri konularında yeni görevler almasını gerektirmiştir. Küreselleşme sürecinde yaşanan yerelleşme eğilimi ve Avrupa Birliği (AB) eğitim politikalarının yerinden yönetim ilkesine dayanması, Türkiye'de eğitim sisteminin yerel yönetimlerin yetki alanlarının genişletilmesi bağlamında yeninden oluşturulmasını gerekli kılmaktadır.

Türkiye'de yerel yönetimler, örgün eğitimde yetki alanlarının idari veişleyiş boyutunda olamamasına rağmen, pratikte katkıları yerel yönetimlerin kendi özel duyarlılıklarına bağlı olarak farklı düzeylerde ortaya çıkmaktadır. MEB'in sunduğu hizmetleri destekleyici nitelikte olan halk eğitimi, AB uyumsüreci ile birlikte özellikle 1994 yılından itibaren gelişmeye başlamıştır.

Örgün eğitim açısından yerel yönetimlerin eğitim faaliyetlerinde bulunmasının yasal alt yapısının yetersiz ve zayıf olması, merkezi yönetiminin eğitimle ilgili hizmetlerde ileri düzeyde yetki alanlarının genişletilmesini gerekli kılmaktadır. Yerel topluluğun ortak gereksinimlerini ve sorunlarını kamu hizmeti üreterek çözme geleneği, halkın demokrasi kültürünü edindiği yerel yönetimlerde oluşmaktadır. Yerel sorunların çözümlerine, karşılıklıiletişim içinde ulaşan yerel topluluk kendi girişimleri ile desteklenen kurumlara yaklaşımlarında yabancılaşmayacaktır. Toplumsal barış ve demokratik eğitimin temelinde yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ilkesi yatmaktadır.

Yerelleşme eğilimi, yetki genişliği ile merkezi yönetimin belli kararları alt düzeydeki yerinden yönetim kuruluşlarına aktarması şeklinde gerçekleşmektedir.

Yerel yönetimlerin temel görevleri, sorumlu oldukları sınırlar içerisindeki bölgelerin sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel kalkınmayı sağlamak ve bu çerçevede halka hizmet etmektir. Bu esas görevlerle birlikte yerel yönetimlerin eğitim ve öğretimde de yasal yetki alanları sınırlı ve zayıf olmasına rağmen önemli derecelerde katkıları olmaktadır. Türkiye'nin kalkınması ve gelişmesinin temel taşlarından biri olan eğitim ve öğretim hizmetlerinde artık merkezi yönetim kadar yerel yönetimlerin de sorumluluk alması zorunludur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN DESENİ

Bir yerel yönetim birimi olan Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinde görev yapan üst ve orta düzey yönetici ve uzmanların büyükşehir belediyesinde yapılan örgün eğitim çalışmaları ilgili görüşlerini değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel çalışmaların genel amacı, yaşanmış veya yaşanmakta olan olay ve olguların altında yatan gerçekleri ya da anlamları ortaya çıkarabilmek; bu durumlar hakkında ayrıntılı bilgi elde edebilmektir (Balyer, 2016). Nitel çalışmalar, yine genel anlamda sosyal olguları çok yönlü, derinlemesine ve bütüncül bir bakış açısıyla irdelemeyi amaçlar (Punch, 2011, s. 188). Nitel araştırmalarda, genelleme yapaya özellikle çaba sarf edilmez. Bu nedenle nitel araştırmalarda evreni temsil edecek çoklukta katılımcı sayısı oluşturulmaya çalışılmaz (Glesne, 2014'den aktaran Karademir, 2019, s.191). Çünkü tanımlanan desende önemli olan katılımcı görüşlerinin derinlikli olarak ortaya çıkarılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Nitel araştırmalarda, kişi ya da kişilerin bu olguya dair deneyiminin anlamı, yapısı ve özü araştırılır. Diğer bir deyişle insanların ilgili olguları nasıl deneyimledikleri metodolojik, özenli ve derinlemesine betimlenmeye çalışılır (Patton, 2014, s.104). "Nitel araştırma, sosyal bir probleme bireylerin ve grupların atfettiği anlamları keşfetmeye, anlamaya yönelik yaklaşımdır. Araştırma süreci; soruların, işlem basamaklarının geliştirilmesi, genellikle katılımcıların ortamlarından veri toplanması, özel durumlardan genel temaları ulaşılarak tümevarımsal veri analizi yapılması ve araştırmacının verileri yorumlama aşamalarını kapsamaktadır." (Kurt 2019, s.136).

Bu çalışma kapsamında Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinde idari görevlerde bulunan ve örgün eğitim çalışmalarında karar verme, projelendirme, koordine etme ve uygulama süreçlerini yöneten üst ve orta düzey yöneticilerin, konu ile ilgili görüş, kanaat, öneri ve değerlendirmeleri ele alınmıştır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden "Durum Çalışması" deseni kullanılmıştır. Durum çalışması; araştırmacının belirli bir zamanla sınırlandırılmış bir veya birden fazla durumu çoklu kaynaklardan (görüşmeler, raporlar, gözlemler, dokümanlar, görsel-işitseller) detaylı olarak incelendiği, durumların ve bu durumlara bağlı temaların tanımlandığı nitel bir araştırma yaklaşımıdır (Creswell, 2013). Durum çalışması, çalışmanın "nasıl" ve " niçin" sorularına cevap bulmak üzere, araştırmacının olaylarla ilgili çok az ya da hiç dahlinin olmadığı, olayı ya da olguyu kendi doğal alanında çalıştığı bir araştırma desenidir/yöntemidir (Subaşı ve Okumuş, 2017). Bu desende izlenen yol, öncelikle çalışmanın genel ve alt amaçları doğrultusunda, görüşülecek grubun seçimi, bunlara ulaşılması, bunlardan toplanan verilerin düzenlenmesi ve analizi, betimleme ve raporlaştırma (Punch, 2011) şeklindedir. Benzer şekilde Miles ve Huberman (1994), bu süreci; verilerin toplanması, verilerin azaltılması, verilerin gösterilmesi, sonuç çıkarma ve doğrulama olmak üzere üç aşamalı biçiminde sıralamışlardır (Kıral, 2020, s.172). Creswell (2007, s.12'den aktaran Kurt 2019, s.145) ise, durum çalışmasının; araştırma yapan kişinin zaman içerisinde sınırlandırılmış bir veya birden fazla durumu çoklu kaynakları içinde barındırdığını ifade eder. Yazar, çalışmada verilerin toplanması ile ilgili olarak, veri toplama araçları (görüşmeler, raporlar, gözlemler, dokümanlar, görsel-işitseller) ile detaylı olarak incelendiği, durumların ve bu durumlara bağlı temaların tanımlandığı, durum temalarının ortaya konulduğu nitel bir araştırma yaklaşımı olarak tanımlama yapar. Bal'a (2015, s.17) göre, durum çalışması, bir olayın, olgunun, kurumun, grubun, bireyin ayrıntılı, derinlemesine incelenmesidir. Bir konunun içyüzünü anlamak için yapılan bu çalışma nitel yönteme uygun düşmektedir. Diğer taraftan, durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da bir kaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.315).

3.2. ÇALIŞMA GRUBU

Bu araştırmada çalışma grubu, olasılıklı olmayan amaca yönelik örnekleme yöntemlerinden "Benzeşik (Homojen) Örneklem" yöntemi ile belirlenmiştir. "Benzeşik örneklem yönteminde küçük ve homojen bir örneklem ele alınmakta ve detaylı olarak çalışılmaktadır." (Neuman, 2014'den aktaran Baltacı, 2018, s.250).

Benzeşik örnekleme yönteminde örneklem, araştırmanın problemiyle ilgili olarak evrende yer alan benzeşik bir alt grubu ya da oldukça özelleşmiş bir durumu içerebilir (Strauss ve Corbin, 2014, Akt: Baltacı 2018, s.250). Örneğin okullar üzerine yapılan bir araştırmanın yalnızca alt sosyoekonomik toplumsal düzeydeki bölgelerde yer alan okulları kapsaması bu örneklem yönteminin kullanılmasını gerektirmektedir (Flick, 2014, Akt: Baltacı 2018, s.250).

Ayrıca benzeşik örneklem yöntemi ile beraber seçilen katılımcı gurubun oluşturulmasında "Tabakalı Örnekleme" yönteminden de yararlanılmıştır. Bu yöntemin temelinde, örneklemi seçmeden önce evreni çeşitli alt tabakalara bölmek, sonrasında örnekleri bu tabakalardan seçmek yatmaktadır (Onwuegbuzie ve Collins, 2007 Akt: Baltacı 2018, s.241). Evreni tabakalarına ayırmak için kullanılacak ölçütlerin araştırmada kullanılan değişkenlerle ve araştırma amaçlarıyla ilgili olması önemlidir (Vogt, Gardner ve Haeffele, 2012, Akt: Baltacı (2018, s. 24).

Bu bağlamda çalışma grubu, benzeşik örneklem yöntemi kullanılarak Şanlıurfa ilinin ilk kez büyükşehir belediyesi statüsüne geçtiği 2014-2019 birinci dönemi ile 01.06.2020 tarihine kadar olan ikinci döneminde görev almış üst ve orta düzey yöneticiler ve uzmanlar arasından belirlenmiştir. Bunlar arasından örgün eğitim çalışmalarının yapıldığı alanlarda görev, yetki ve sorumluluk almış kişiler tercih edilmiştir.

Ayrıca belirlenen katılımcı grubunda tabakalı örnekleme yöntemi kullanılarak farklı idari pozisyonlarda görev almış kişilerden orantılı alt gruplar oluşturulmasına gayret edilmiştir. Üst düzey yöneticiler bağlamında genel sekreter ve genel sekreter yardımcıları arasından örgün eğitim alanında önceki görevlerinde veya hali hazırda çalışma yürütenler tercih edilmiştir. Orta düzey yöneticiler olarak daire başkanları arasından örgün eğitim çalışmalarından sorumlu idareciler seçilmiştir. Örgün eğitim çalışmalarının yürütülmesinde görev alan şube müdürlerinden ve uzmanlardan ise ayrı bir grup orantılı olarak oluşturulmasına çaba sarf edilmiştir. Bu bağlamda araştırmanın hazırlık aşamasında oluşturulan çalışma grubu için 22 kişi belirlenmiş ve en az 16 en fazla 20 kişi ile gönüllü olarak katılım sağlanmasına çalışılmıştır. Uygulamada 18 kişi ile görüşme gerçekleştirilmiştir. 18 katılımcının altı tanesi üst düzey yönetici grubu, altı tanesi orta düzey yönetici grubu, altı tanesi ise alt düzey yönetici ve uzmanlar

grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılmış olan gruplar katılımcı rumuzları ile beraber Tablo 1' de verilmiştir.

Tablo 1: Araştırma Grubunu Oluşturan Katılımcıların Unvan ve Birimleri

Sıra	Birim	Görev	Rumuz
1	Başkanlık	Genel Sekreter	GS01
2	Şanlıurfa Su ve Kanalizasyon İşleri (ŞUSKİ)	Genel Müdür	GM01
3	Başkanlık	Genel Sekreter Yrd.	GY01
4	Başkanlık	Genel Sekreter Yrd.	GY02
5	Başkanlık	Genel Sekreter Yrd.	GY03
6	Başkanlık	Genel Sekreter Yrd.	GY04
7	Başkanlık	Genel Sekreter Yrd.	GY05
8	Başkanlık	1.Hukuk Müşaviri	HM01
9	Destek Hizmetleri	Daire Başkanı	DB01
10	Sosyal ve Sağlık İşleri	Daire Başkanı	DB02
11	Park ve Bahçe/Çevre Koruma ve Kontrol	Daire Başkanı	DB03
12	Kültür ve Turizm	Daire Başkanı	DB04
13	Gençlik Spor ve Eğitim	Şube Müdürü	ŞB01
14	Makine İkmal	Şube Müdürü	ŞB02
15	Sosyal Yardım İşleri	Şube Müdürü	ŞB04
16	Turizm Tanıtım ve Müzeler	Şube Müdürü	ŞB05
17	Proje ve planlama	Uzman	UZ01
18	Kültür ve Sanat Faaliyetleri	Uzman	UZ02

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan yönetici ve uzmanların mesleki kıdemleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Araştırma Grubunu Oluşturan Katılımcıların Mesleki Kıdemleri

Özellik	Düzey	Frekans(f)	Yüzde(%)
Meslekteki Kıdeminiz	0-5 Yıl	0	0
	6-10 Yıl	1	5
	11-15 Yıl	1	5
	16-20 Yıl	1	5
	21-25 Yıl	3	16
	26-30 Yıl	6	32
	30 üstü	7	37

Tablo 2, araştırmaya katılan görüşmecilerin meslekteki kıdemlerini göstermektedir. Tablodan da görüldüğü gibi, bir katılımcı (%5) 6-10 yıl arasında, bir katılımcı (%5) 11-15 yıl arasında, bir katılımcı (%5) 16-20 yıl arasında üç katılımcı (%15) 21-25 yıl arasında, altı katılımcı (%30) 26-30 yıl arasında ve kalan yedi katılımcı (%35) 30 yıl ve üstü hizmet süresine sahiptiler. Katılan yönetici ve

uzmanların 18'i Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin ilk döneminde görev almışlardır. Bir kişi ikinci dönemin başlamasından altı ay önce bir ilçe belediyesinden büyükşehir belediyesine geçiş yapmıştır. İkinci dönemin başlaması sonrası 2020 yılının altıncı ayına kadar iki kişinin kurumdan ayrıldığı, sekiz kişinin kurum içi pozisyonlarında değişim olmasına rağmen aynı kurumda çalışmaya devam ettiği ve kalan dokuz kişinin ise mevcut görevlerine devam ettiği görülmüştür.

3.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Bu araştırmada nitel veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu ve doküman analizi tekniği kullanılmıştır.

3.3.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Nitel araştırma yöntemi ile yürütülen bu çalışmada veriler, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Bu tekniğin kullanılmasının nedeni, araştırma konusu ile ilgili görüş, kanaat ve deneyimlerine başvurulan çalışma grubu katılımcılarının samimi, öznel algı, duygu ve düşünceleri ile görüş ve kanaatlerini belirlemektir. Nitekim Kvale (1996, Akt: Türnüklü 2000, s.544), bu süreci bir madenci metaforu ile açıklamaya çalışmıştır. Buna göre; görüşme süreci, bir madencinin maden aramak için derinlemesine yaptığı kazıya benzetilebilir. Nasıl bir madenci değerli bir madeni bulmak için kazı yapıyorsa, araştırmacı da ortaya çıkarmak istediği sonuçlar çerçevesinde sistematik sorularla kişilerin düşünüş tarzını, algılarını, düşüncelerini, duygularını ve yorumlarını gün yüzüne çıkarmaya ve öğrenmeye çalışır. "Görüşme tekniği kullanmanın temel amacı genellikle bir hipotezi test etmek değil; bunun aksine diğer insanların deneyimlerini ve bu deneyimleri nasıl anlamlandırdıklarını anlamaya çalışmaktır. Bu nedenle odaklanılan nokta diğer insanların öyküleri, betimlemeleri ve düşünceleridir (Seidman, 1991, Akt: Türnüklü, 2000, s.544). Aynı konuda Patton (2014), bu tekniği; "Araştırmacı, görüşme yöntemi kullanarak, görüşme yapılan kişinin içsel dünyasına girmeye ve olayları onun perspektifinden anlamaya ve kavramaya çalışır." biçiminde ifade etmektedir.

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık, "görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeniyle daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi sunmasıdır." (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.156). Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, yapılandırılmış görüşme tekniğinden biraz daha esnektir. Bu teknikte, araştırmacı

önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme formunu hazırlar. Buna mukabil araştırmacı görüşmenin seyrine bağlı olarak farklı yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir. Böylece kişinin konu ile ilgili düşüncelerini daha derinlikli olarak açması ve ayrıntılandırılmasını sağlanabilir. Eğer kişi görüşme esnasında belli sorularınyanıtlarını başka soruların içerisinde yanıtlamış ise araştırmacı bu soruları sormayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu, "belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeniyle bu araştırmada tercih edilmiştir. Bu tercihte, birçok nitel araştırmada aynı tekniğin kullanılması önemli bir etken olmuştur (Merriam, 2013, Akt: Kırıkçı ve Yılmaz, 2017, s.78).

Araştırmada veri toplama tekniği olarak kullanılan yarı-yapılandırılmış görüşme formu, ilgili alanyazın taranarak ve üç belediye çalışmanı ile yapılan ön görüşme sonunda 14 soruluk taslak form hazırlanmıştır. Sonra, hazırlanan bu taslak form, kapsam ile ilgili olarak uzman görüşüne (Prof Dr. Burhan Akpınar ve Dr. Abdullah Cevdet Kırıkçı) sunularak, alınan değerlendirmelere göre yeniden gözden geçirilmiştir. Yeniden gözden geçirmede, soruların konu ile ilişkisi, soru sayısı ve soruların anlaşılırlığı uzmanların önerileri doğrultusunda düzeltilmiştir. Bu düzeltmede 14 olan soru sayısı dokuza düşürülmüştür. Akabinde, dokuz soruluk yarı-yapılandırılmış görüşme formu, soruların açıklık ve anlaşılırlığı bakımından bir Türkçe öğretmenine okutularak, gerekli düzeltmeler yapılarak son şekli verilmiştir. Görüşme formu, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yer alan açık uçlu iki soru, katılımcının mevcut görevi ve mesleki deneyimine dairdir. İkinci bölümünde ise çalışma konusu ile ilgili yedi adet açık uçlu soru bulunmaktadır.

3.3.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada veri toplama sürecinde yapılan görüşmelerde verilerin eksiksiz ve doğru olarak elde edilmesine ile ilgili yüksek düzeyde özen gösterilmesine çalışılmıştır. "Bu kapsamda, izin alınarak tüm görüşmelerin ses kayıtları tutulmuştur. Böylece görüşmecilerin değindiği, ifade ettiği, vurguladığı tüm hususlar koruma altına alınmıştır" (Merriam, 2013, Akt: Kırıkçı ve Yılmaz, 2017, s.78). Görüşme sürecinde, "gündeme gelen konuların daha derinlikli anlaşılması için katılımcılara ek sondaj sorular da yöneltilmiştir" (Punch, 2014, s.166-167, Merriam, 2013, s.105, aktaran Kırıkçı ve Yılmaz, 2017, s.78).Yarı yapılandırılmış bu tür görüşmelerde görüşmeci,

görüşmenin seyrine bağlı olarak, "duruma göre ara sondaj sorular sorabilme esnekliğine sahiptir" (Mayring, 2011, Akt: Kırıkçı ve Yılmaz, 2017, s.78). Çalışmada farklı görev ve sorumluluklara sahip toplam 18 Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinde yönetici olarak görev yapan (çalışma grubu/katılımcılar) ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerden sadece bir tanesinde, yaşanan Covid-19 Pandemisinin yol açtığı sosyal kısıtlamadan dolayı, canlı mülakat yerine, görüşlerin yazılı olarak alınması yoluna gidilmiştir.

Bu çalışmada toplanan verilerin analizinde, doküman (belge) inceleme tekniği kullanılmıştır. Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma tekniğidir (Wach, 2013, Akt: Kıral, 2020, s.174). Literatürde belgesel tarama, belge derlemesi ve doküman inceleme gibi çeşitli isimlerle anılan dokümanter analiz, "Var olan kayıt ve belgelerin incelenerek toplanan verilerin, önceden belirlenmiş bir amaca yönelik olarak kaynakları bulma, onları okuma ve nihayet değerlendirme basamaklarını kapsar" (Karasar, 2009, s.118). Araştırılmak istenen konu hakkında bilgi sağlayan her türlü yazılı materyale doküman adı verilir (Balcı, 2009, s. 180). Yukarıda da bahsedildiği gibi dokümanter analiz çeşitli şekillerde kullanılabilmektedir. Bu çalışmada dokümanter analiz, nitel araştırma paradigmasına uygun bir veri analizi tekniği olarak kullanılmıştır. Çünkü doküman ve gözlemle birlikte "mülakat", üç nitel veri türünden birisidir (Patton, 2014, s.4). Bu veri türlerinden gözlem, izlemeyi; görüşme, soru sormayı ve doküman ise inceleme etkinliğini gerektirir (Miles and Huberman, 2016, s.9) ki, bu üçü nitel araştırmada temel etkinliklerdir (Merriam, 2013, s.2). Bu literatür bilgileri ışığında, araştırmanın çalışma grubunu oluşturan Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinde yöneticilerine sorulan sorulara verilen cevaplar, çalışmanın dokümanını (verilerini) teşkil etmektedir. Bu veriler, nitel araştırmaya uygun olarak; anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak ve bilgi geliştirmek için irdelenmiştir (Corbin ve Strauss 2008, Akt: Kıral, 2020, s.174).

Bu çalışmada doküman analiz yöntemi çalışmanın geçerliğini güçlendirmek için yarı yapılandırılmış görüşme formu ile katılımcılardan elde edilen verilerin doğruluğunu teyit etmek ve pekiştirmek amacıyla başvurulan bir çalışma olmuştur. Doküman analizi için tercih edilen belgeler, özellikle resmi geçerliliği olan ve kurumun resmi olarak yayınlanması zorunlu olan belgelerden seçilmesine özen

gösterilmiştir. Bu bağlamda Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin yıllık yayınladığı faaliyet raporları görüşmecilerin tespit ve değerlendirmelerini kanıtlamak ve teyit edilmek amacıyla titizlikle taranmıştır. Bu analizde özellikle 2016, 2017, 2018 ve 2019 yıllarına ait yıllık faaliyet raporlarından yararlanılmıştır. Ayrıca kurumun son beş yıllık çalışmalarının yer aldığı Büyükşehir'in ilk beş yılı çalışmaları için yayınlanan dokümanlar titizlikle taranmıştır.

3.4 VERİLERİN ANALİZİ VE YORUMLANMASI

Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu üzerinden yapılan mülakatlarda süreç ile ilgili titiz ve etkili bir yol izlenmeye çalışılmıştır. "Veri toplama sürecindeki her türlü detayın, görüşmelerde yaşanan zorluk ve olumsuzlukların, anlatılması çalışmanın güvenirliliğini sağlamada önemli bir işleve sahiptir" (Creswell, 2014, Akt: Kırıkçı, 2017, s.61) Firestone'a (1987, Akt: Kırıkçı 2017, s.61) göre, araştırmanın detaylandırılması, onun ikna düzeyini arttırır. "Olguların başarılı bir şekilde betimlenebilmesi araştırma sürecinin tüm evrelerinin açık bir şekilde sunulması, belgelendirilmesi ve önceden belirlenen kurallar ışığında yürütülmesi ile doğru orantılıdır" (Mayring, 2011, Akt: Kırıkçı, 2017, s.62).

Bu bağlamda katılımcıdan görüşmenin yüz yüze yapılacağı ve görüşme esnasında tüm görüşmeyi kapsayacak şekilde ses kaydı alınacağı bilgisi verilmiştir. Katılımcılara, elde edilecek verilerin güvenirliği için bilgilerin saklı tutulacağı, kimseyle paylaşılmayacağı bununla birlikte kimliklerinin gizli tutulacağı ve araştırmanın herhangi bir bölümünde kendilerinin ya da sorumlu olduğu birimlerin isimlerinin geçmeyeceğine yönelik güvence verilmiştir. Görüşme için belirlenen 22 kişiden iki tanesi görüşmeye katılmayacağını beyan etmiş, iki kişi de kurumdan ayrılmış olmaları, il dışında yaşamaları ve işlerinin yoğun olmasından dolayı katılımcı listesinden çıkarılmıştır. Bu şekilde belirlenen 22 katılımcıdan 18 katılımcı gönüllü katılacaklarını bildirdikten sonra her bir katılımcı için randevu alınarak belirlenen gün ve tarihlerde mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda her bir görüşmeci ile birer kez görüşülmüş ve bu görüşmelerin en kısası dokuz dakika en uzunu ise 46 dakika sürmüştür. Ortalama görüşme süreleri 25-30 dakika zaman diliminde gerçekleşmiştir. Mülakattan birkaç gün önce soru metni katılımcılara ayrı ayrı ulaştırılmış ve konularla ilgili önceden bir zihni hazırlık yapılması amaçlanmıştır. Mülakat esnasında katılımcıların kişisel tercihine göre soru metni kendisinde kalacak şekilde soruları

kendisi bizzat okuyarak görüş ve değerlendirmeleri alınacak şekilde görüşmelerin yanı sıra soru metnini bir moderatör gibi okunup katılımcının yanıtları ve görüşleri alınacak şekilde karşılıklı olarak ta gerçekleşecek şekilde detayları kısmen farklılaşan mülakat tarzları ortaya çıkmıştır.

Ayrıca COVİD-19 salgını dolayısıyla uygulanan yasaklar ve virüsten korunma amaçlı bir katılımcının kendi görüş ve değerlendirmelerini yazılı olarak vermesi zorunlu koşullardan dolayı kabul edilmiştir. Yine salgın dolayısıyla açık havada gerçekleştirilmesi talebi olumlu karşılaşılan bir katılımcının ses kayıtlarındarüzgâr, dış ses vb. olumsuzluklardan dolayı yer yer anlaşılmayan bazı kısımlar için katılımcıya tekrar dönülerek görüş ve değerlendirmelerinin mümkün olduğunca eksiksiz ve doğru bir şekilde alınması sağlanmıştır.

Görüşme süreçlerinde özellikle bir tanesi genel sekreter yardımcısı ve diğeri daire başkanı kadrosunda olan iki katılımcı ile yapılan görüşme esnasında gelen telefon görüşmeleri ve makama sıklıkla giren çıkan kişilerin olmasından dolayı yer yer görüşme sürecine yoğunlaşmanın zayıfladığını bir olumsuzluk olarak belirtmek gerekir. Bu durum görüşme esnasında telafi edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda katılımcıya ifade ettiği durumlar ve tespitler tekrar hatırlatılarak görüşlerinin teyit edilmesine çalışılmıştır. Böylece tekrar konuşulan konuya dönülmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Benzer bir durumun olmaması için diğer katılımcılarla görüşme öncesi kimsenin mülakatı bölmemesi için tedbirler alınması ricasında bulunulmuştur.

Ayrıca anlık stres ve olumsuzluğun yer yer verilen yanıtlara yansıdığı bir olumsuzluk olarak belirtmek gerekir. Bu olumsuzluğu gidermek için yapılan değerlendirmelerin mülakat sonrasında bir süre ara verilerek bir özetinin yapılması sürecinde yeniden katılımcının konu ile ilgili görüşlerinin kendi ifade ettiği cümlelerle hatırlatılması yapılarak konunun daha iyi anlaşılmasına çalışılmıştır.

Diğer taraftan konu bütünlüğü içerisinde, karşılaşılan zorluklar, bütçe problemleri, diğer kurumlarla olan ilişki süreçleri, yeni düzenleme ve model önerileri gibi önemli açılımlarda ek sorularla konu detaylandırılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda görüşme sürecinde yönlendirme yapmadan, bir öneri teyit edecek şekilde yaklaşımda bulunmadan, sadece katılımcının o konudaki görüş ve değerlendirmelerini daha net ve ayrıntılı olarak ortaya çıkarmak için katılımcının konu ile ilgili tam ve derinlikli olarak değerlendirilmesi alınmaya çalışılmıştır.

Ses kayıtları alınan görüşmelerin çözümlemeleri yapılarak yazılı metinlere dönüştürülmüştür. Yazılı metinler üzerinden kod, kategori ve temalar sınıflandırılarak araştırma konusu ile ilgili durum çalışması desenleri oluşturulmaya çalışılmıştır. Nitel araştırmalar, küçük bir örneklem grubu ile belirli bir olgunun tanımlanması, anlaşılması ve yorumlanmasına dayanır. Teoriden veriye değil veriden teoriye yönelik bir sürecin içerisinde şekil alır. Araştırmada verinin toplanması esnasında mümkün olduğunca özetlenmemesi, kodlanmaması, sınırlandırılmaması ve kategorize edilmemesi esastır. Veri ortaya çıktığı şekliyle ele alınır ve sayısallaştırılmaz. (Glesne 2012, Akt: Kırıkçı 2017, s. 65). Çünkü sayısallaştırma, nitel çalışmalarda birinci amaç olamaz.

Katılımcılardan elde edilen veriler, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin 2014-2019 birinci dönem ve ikinci dönemin 2020 yılı altıncı ayına kadar olan sürede yayınladığı yıllık faaliyet raporları, stratejik planlar, değerlendirme ve performans raporları kurumun resmi dokümanları üzerinden desteklenmeye, pekiştirilmeye çalışılmıştır. Bu tür dokümanlarda yer alan sayısal veriler, proje ve protokoller tablo ve grafikler halinde konuyla ilgili kullanılmaya çalışılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

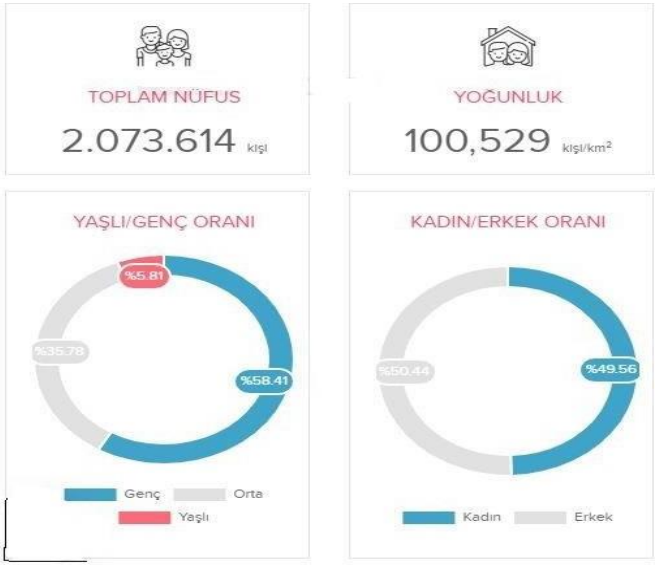
BULGULAR ve YORUMLARI

4.1. ŞANLIURFA İLİ EĞİTİM VE DEMOGRAFİK VERİLER

Bu çalışmada bulgular, araştırmanın alt amaçları doğrultusunda Şanlıurfa ilinde örgün eğitimin mevcut durumu, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin yürüttüğü örgün eğitim çalışmaları ve eğitimde yerelleşmeye konusundaki katılımcı görüşlerine dayalı olarak oluşturulmuştur. Elde edilen bu bulgular yine alt amaçlarla uyumlu olacak şekilde; Şanlıurfa ilinde örgün eğitimin mevcut durumu, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin yürüttüğü örgün eğitim çalışmaları ve eğitimde yerelleşmeye konusundaki katılımcı görüşlerineolmak üzere üç temel başlık altında analiz edilmiştir.

Görüşmecilerin bulgu ve yorumlarına geçmeden önce Şanlıurfa ili ile ilgili demografik ve eğitim durumuna yönelik temel verileri içeren istatistiklerin verilmesinin faydalı olacağı düşünülmüştür. TÜİK kaynaklı veriler bulgulardan çıkarılacak sonuçları ne oranda desteklediğine ilişkin önemli bir katkı sunacağı öngörülmüştür. Verilerin 2019 ve 2020 yıllarına ait olmasına, yani en son güncel verilere ulaşılmasına özen gösterilmiştir. Bununla ilgili istisnalar verilerle ilgili şekillerde ve tablolarda ayrıca vurgulanmasına çalışılmıştır.

Şekil 1: 2019 Yılı Şanlıurfa Nüfusun Şematik Gösterim (endeksa.com/tr/analiz/sanliurfa/demografi)

Aşağıda Grafik 2 de ise 2019 yılı itibari ile Şanlıurfa ilinde nüfusun yaşa göre dağılımları gösterilmiştir.

Şekil 2: 2019 Yılı Şanlıurfa İli Yaşa Göre Nüfus Dağılımı Grafikse Gösterimi (endeksa.com/tr/analiz/sanliurfa/demografi)

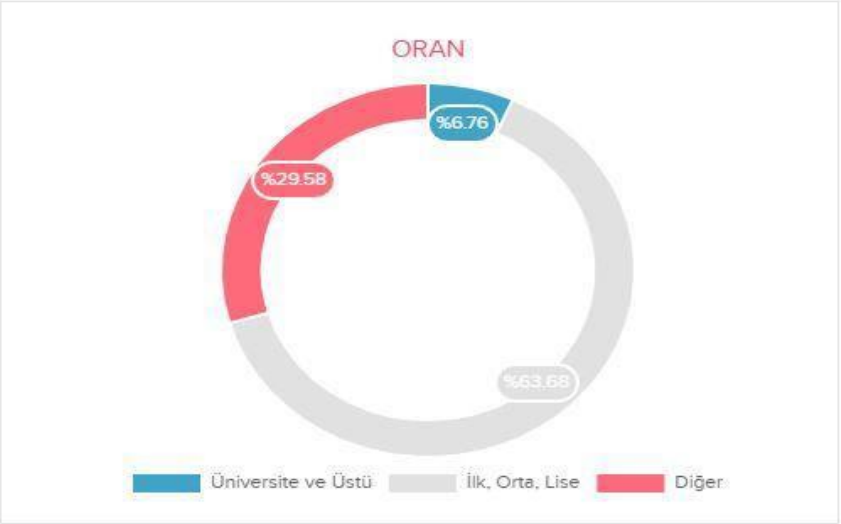
Yukarıdaki demografik veriler Şanlıurfa ilinin en kalabalık iller arasında yedinci sırada olduğunu gösteriyor. Ayrıca genç nüfus ortalaması bakımından da Şırnak ilinin ardından ikinci sırada yer almaktadır.

Şekil 3: 2019 Yılı Şanlıurfa İli Eğitim Düzeyi Dağılımı Grafiksel Gösterimi (endeksa.com/tr/analiz/sanliurfa/demografi)

Şanlıurfa ilinin eğitim düzeylerinin yüzdelik olarak dağılımı aşağıdaki şemada 2019 yıl itibari ile verilmiştir.

Şekil 4: 2019 Yılı Şanlıurfa Eğitim Düzeyi Şematik Gösterimi (endeksa.com/tr/analiz/sanliurfa/demografi**)**

Şekil 4'te diğer kategorisi %29,58 orandadır. Bu kategori Okuryazar veeğitim almayanlar, okuryazar olmayanlar ve durumu bilinmeyenlerden oluşmuştur. TÜİK 2019 eğitim verilerine göre Şanlıurfa okuma yazma bilenlerin oranında Şanlıurfa %93,34 ile sondan ikinci sıradadır (tüik.gov.tr/ilgosterge/?locale=tr). Bu istatistikler özellikle genç nüfus yoğunluğu olan Şanlıurfa ilinin eğitim ile ilgili genel ortalamaların Türkiye

ortalamasının altında kaldığını dolayısıyla eğitimle ilgili zorluklarla karşılaşmasını beraberinde getirmektedir.

4.2. ŞANLIURFA'DA EĞİTİMİN MEVCUT DURUMU

Büyükşehir bünyesinde örgün eğitim alanında yapılan çalışmalarda elde edilen deneyimlerden yola çıkılarak Şanlıurfa'da eğitimin mevcut durumuile ilgili yönetici ve uzmanların gözlem ve tespitlerine ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda incelenmiştir. Katılımcıların tamamı (n=18) Şanlıurfa'nın*eğitimde başarısız bir il olduğu* belirterek bu başarısızlığın nedenleri ile ilgili olarak farklı tespitlerde bulunulmuştur. Bu tespitlerden hareketle, Şanlıurfa eğitiminde mevcut durum iki tema altında ele alınmıştır.

4.2.1. Eğitimde Fiziki Koşullarla İlgili Görüşler

Şanlıurfa ilinde eğitimin mevcut durumuna yönelik görüşmecilerin eğitim öğretimin okul binaları, derslik sayıları, alt yapı ve inşaat alanı ile ilgili durumlar, kütüphane ve diğer etkinlik imkânları ile ilgili durumlar 'Fiziki Koşullar' teması olarak incelenmiştir. Buna dair veriler Tablo 3'tegösterilmiştir.

Tablo 3: Eğitimde Fiziki Koşullarla İlgili Algılara Ait Tema ve Kodlar

Kod	Frekans	Yüzde(%)	Kategori/Tema
Kalabalık sınıf	11	61	Fiziki Koşullar
İmar planlaması/okul	9	50	
Okul kütüphanesi	9	50	
Halı saha/spor salonu	8	44	
Yol/altyapı	6	33	
Konferans/etkinlik salonu	5	28	

Tablo 3 incelendiğinde, katılımcıların Şanlıurfa ilinde eğitimi başarısız bulmalarında fiziki koşullara atfettikleri önem anlaşılmaktadır. Bu görüşler, katılımcıların eğitimde mevcut durum ile ilgili algılarında fiziki koşulların anlamlı bir boyut oluşturduğu görülmüştür. Bu görüşlerde, genel olarak fiziki koşulların yetersizlikleri ve plansızlıklarına vurgu yapılmıştır.

Çalışmada, fiziki koşullarla ilgili bulgular farklı frekanslarda altı farklıunsur olarak tasnif edilmiştir. Frekans yoğunluklarına bakılarak katılımcıların Şanlıurfa ilindeki eğitimdeki başarısızlığa neden olan durumların öncelikli olarak sıralaması da ortaya çıkmaktadır. Yukarıdaki sıralamaya göre dikkat çekilen sorunlara aşağıda yer

verilmiştir:

4.2.1.1. Kalabalık Sınıflar ile İlgili Görüşler

Katılımcıların Şanlıurfa'da eğitimin başarısız olmasının nedenleri olarak gündeme getirdikleri fiziki koşullarla ilgili görüşler incelendiğindesıkılıkla gündeme getirilen en önemli sorunun kalabalık sınıflar olduğu görülmektedir. Çünkü 18 katılımcıdan 11 tanesi bu konuya dikkat çekmiştir. Bu durum bazı katılımcılar tarafından derslik yetersizliği olarak ta tanımlanıştır. Bu konuyla ilgi olarak GY01 rumuzlu katılımcı; *"Evet ben öyle düşünüyorum (...) derslik sayısının azlığı ya da bir derslikteki öğrenci sayısınınfazlalığı."* ifadesi ile sorunu iki boyutlu tanımlamaktadır. Aynı konuda, GY04katılımcısı nüfustaki hızlı artışa dikkat çekerek; *"Doğum sayımız 63 bin. Okulabaşlama yaşı dört beş yıl sonra bu rakam 200 bin ve hepsi okula başlama yaşına geliyorlar. Yani ilköğretimde (...) Bu sorunu çözmek gerekir."* diyerek kalabalık sınıfların oluşmasına başka bir boyuttan yaklaşmıştır. Yani yeni okulveya derslik sayısının artan nüfusu yetmediğini vurgulamıştır. DB02 ise özellikle dezavantajlı bölgelerde derslik sayısının az olduğunu belirterek sorunu tanımlanmıştır.

Konuyla ilgili olarak DB05; *"Eski ile kıyasladığımızda (...) Urfa'daki eğitim şartları çok daha kötüydü. Özellikle fiziki açıdan, sınıf mevcut ortalamalarının çok yüksek olması eğitim kalitesini çok düşürüyordu. Son dönemlerde eğitime özellikle fiziki anlamda okul yapılaşması anlamında (...) Türkiye ortalamasındayız sınıf mevcutları itibari ile."* diyerek kısmi iyileştirmeler olmasına rağmen bunun yeterli olmadığına dikkat çekmiştir.

ŞB01 bu olumsuzluğun okuma yazma bilmeme oranlarına yansıdığına vurgu yaparak; *"TÜİK son verilerine göre yüzde 17 civarında okuma yazma bilmeyen bir kesim var. Urfa'da. Bu çok yüksek bir oran (...)2019'u bitiriyoruzhala sınıflar çok kalabalık."* ifadeleri ile görüşlerini belirtti.

Kalabalık sınıflarla ilgili Şanlıurfa'nın durumuna TÜİK verilerinden bakıldığında sınıf ortalamalarının Türkiye ortalamasının üzerinde olması katılımcıların bu konudaki görüşlerini destekler niteliktedir. Buna dair TÜİK verilerine Tablo 4 ve Tablo 5' de verilmiştir.

,

Tablo 4: Örgün Eğitimde Türkiye'de Derslik Başına Öğrenci Sayısı (biruni.tuik.gov.tr/ilgosterge/?locale=tr)

Eğitim Seviyeleri	Yıl	Öğrenci Sayısı
Ortaöğretim	2018	20
İlköğretim	2018	24

Derslik başına düşen 2018 yılına ait öğrenci sayıları Şanlıurfa ili içinTablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Örgün Eğitimde Şanlıurfa İli Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı (biruni.tuik.gov.tr/ilgosterge/?locale=tr)

Eğitim Seviyeleri	Yıl	Öğrenci Sayısı
Ortaöğretim	2018	20
İlköğretim	2018	32

4.2.1.2 İmar planlaması/Okul Sayısı ile İlgili Görüşler

Eğitimde başarısızlık nedenleri olarak katılımcıların ikinci sırada vurguladıkları sorunlardan biri de imar planlamasından kaynaklanan sorunların bir sonucu olarak eğitim alanlarının imar planlanmalarında sağlıklı düzenlenmemesinin bir sonucu olarak okul sayılarındaki düzensizlik ve yetersizlikler gelmektedir. Bu sorunla ilgili GY04 rumuzlu katılıcı en derli toplu değerlendirmeyi yaparak şu hususlara değinmiştir:

> "Şöyle izah edeyim; ham bir arazide, yani imar düzenlemesi görmemiş bir yerde, herhangi bir şahsın, bir kurumun toplam taşınmazının, siz bir imar düzenlemesine tabi tuttuğunuzda bu düzenlemede yüzde 45 oranında bir kesintiyi yasal olarak kesme imkânınız vardır. Bu yüzde 45 (...) 1000 metrekarelik bir arazide 450 metreyi kesiyorsunuz. Bu 450 metre içerisinde veya yüzde 45 oran içerisinde sizin yollarınız, yeşil alanlarınız, ibadethaneleriniz, eğitim sahalarınız, sosyokültürel alanlarınız ve benzeri sosyal ağırlıklı mekânları buradan karşılamak mecburiyetindesiniz. Bunu karşılarken, özellikle Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da sizlerde takdir edersiniz nüfus artış hızımız çok yüksektir.(...) Okul öğrencileri olarak ta sayıitibarı ile de çok yüksektir. Bu amaçla kestiğiniz, yani okul yapılmak üzere oluşturduğunuz arsalar zaman zaman yeterince olmamakta ve ihtiyaçları karşılamamaktadır. Eyyübiye dezavantajlı bir bölge artı nüfus artış hızının çok yoğun olduğu, hane ortalaması beş, altının üzerinde. Bir hanede yaşayaninsan sayısı olarak. Mesela biz Eyyübiye'de şöyle bir şey yaptık, 45 bin metrekarelik konut arsamızı, Büyükşehir belediyemize ait konut arsasını, yetkili kurumlarımızla, yani Büyükşehir belediye Meclisi, Büyükşehir Encümeninden yetki alaraktan direk eğitim alanına

> çevirdik ihtiyaca binaen. Bugüne kadar ben yaklaşık 29 yıla yakın kamu görevindeyim, ben daha MilliEğitimin kamulaştırma yaparak okul yaptığı işini çok az duymuşumdur. Nerdeyse hemen hemen hiç yoktur. Bu neden kaynaklanıyor? Direk imar planlaması sonucu alan tasarımına, alan ayrılmasına yönelik bir bakışın gereğiortaya çıkıyor. Yani şu demektir, ya nasıl olsa imar planında okul yerleri, eğitim tesisleri ayrılıyor. Bizim buna bir bütçede bir kalem tahsis etmemize gerek yoktur. Ve şu anda özel mülkiyette olup eğitim tesisi olan il sınırları içerisinde kamulaştırmayı bekleyen bir sürü yer vardır. Milli Eğitimin bir kamulaştırma bütçesi yoktur bu anlamda."

Ayrıca bu bağlamda yapılan okulların yol, su, kaldırım, kanalizasyon gibi alt yapı sorunlarının yoğun yaşanmasına da dikkat çekilmiştir. GY01 konuyla ilgili olarak; *"Bir yerin ihalesini yapıyor. Okulun şeyinin, dağın başında. Yol yok, kervan yok, su yok, kanalizasyon yok. Belki elektrik yok.(...) Okulu bitiriyor. Ondan sonra teslim alıyor."* Sorunu belirterek sürecin sıkıntıları ile ilgili de; *"İlk büyükşehir olduğumuz zaman raporlarımız var. Yani 60-70 taneokulun yollarını açtık. Asfaltını yaptık. Yani bunu bir paket program olarak hazırladık. Sadece bir ekibi buna ayarladık. Yani bütün yollarını falan, altyapılarını, içme suyunu, kanalizasyonunu vesairesini tamamen bunlara ayırdık."* Demiştir. Bu sorunların temel nedeni olarak koordinasyon eksikliğine vurgu yaparak; *"Yani böyle bir şeylik vardı. Sıkıntı vardı. Yani kurumlar arasındaki diyalogsuzluktan kaynaklanan böyle şeyler."* ifadelerini kullanmıştır. Okul ihale ve yapım süreçleri ile ilgili plansızlık ve koordinasyonsuzluğa GY03 katılımcı da benzer ifadelerle dikkat çekmiştir.

Son yıllarda okullaşmanın arttığını vurgulayarak ihtiyacın büyük ölçüde karşılandığını ancak hala yeterli olunmadığını GS01 ve ŞB01 katılımcıları ifade ederek bu konuda gelişimler yaşandığına dikkat çekmiştir. ŞB01 konuyla ilgili olarak; *"670000 öğrenciye yetişmek gerçekten zor. Fakat tabii bakıyoruz bu son 10 yıl içerisinde 1500-2000 üzerinde yeni okullar yapıldı. Bunları derslik sayısını çarptığımız zaman neredeyse 100 bine varıyor.Fakat halen yetmiyor."* ifadeleri ile konuya açılım sağlamıştır..

Oluşan okul ihtiyacına büyükşehir kendi öz kaynaklarından arsa ve okulyapımı olarak kaynak ayırmak zorunda kalmasını vurgulayarak HM01; *"Birçok okul ful yaptığımız var. Baştan sona okul. Tamamı, yani onarım falan değil."* ifadeleri ile konunu başka bir boyutuna dikkat çekmiştir.

Yukarıda Tablo 3 ve 4'te yer alan TÜİK verileri okullaşmadaki yetersizliği özellikle ilköğretim düzeyinde Türkiye ortalamasının çok üstünde olan kalabalık

sınıflarla ilgili veriler teyit etmektedir.

Ayrıca Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin okullaşma ve okulların fiziki ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik çalışmaları faaliyet raporlarındakiçalışmalara da yansımıştır. Aşağıda 2018 faaliyet raporuna İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığının imar düzenlemeleri ile ilgili çalışmalar katılımcılarıngörüşlerini destekler niteliktedir. Şekil 1'de faaliyet raporunda yer alan veriler, katılımcıların görüşlerini destekler niteliktedir.

Şekil 5: İmar Planlamasında Eğitim Alanlarına Yer Tahsis Edilmesi (2018 Faaliyet Raporu, s. 198).

4.2.1.3. Okul Kütüphanesi ile İlgili Görüşler

Fiziki koşullar kapsamında görüşmecilerin ifade ettiği hususlardan biri de eğitim başarısında önemli bir işlevi olan okul kütüphaneleri ile ilgili eksiklikler ve yetersizliklerden kaynaklanan olumsuzluklardır. GS01 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir; *"İhtiyaç duyulan bazı liselerde okul müdürlüğünün talepleri ile kütüphaneler baştan sona yapıldı. Dolaplarından kitaplarına, masa sandalyelerine kadar her şeyi belediye tarafından yapıldı."* Aynı konuda GM01, görüşünü; *"Kütüphaneyi açtık. Dolap hepsini verdik. Hepsini, hepsini tabi, bir odada 20 tane öğrencinin tek başına oturabileceği, tek başına çalışabileceği masalar, kitap rafları, kliması her şeysini, bir 20 tanekütüphane bir sınıf olarak*" şeklinde ifade etmiştir.

DB02 ise, kendilerine okullardan bu yönde gelen talepler üzerinden konuyu gündeme getirerek; *"Okulun onarımı ile ilgili, kitaplık ve kütüphane yapılması gibi, ondan sonra, bazı ihtiyaçlarının belediye tarafından karşılanmasını talep ediyorlar"*

demiştir. DB04 katılımcısı, il geneli görülen bu alandaki eksikliğin giderilmesi için bir proje kapsamında protokolle gerçekleştirilen çalışmaya dikkat çekerek; *"Örgün eğitim kurumları ile bir protokol imzalandı. Son beş yıl içerisinde 20 tane okula kütüphaneler kuruldu"* ifadeleri ile konuya katkı sunmuştur. Kütüphanesi olan okulların kitap eksiklilerinin giderilmesi boyutunu gündeme getiren katılımcılardan DB05; *"Tabi, ayrıca okullarda kütüphaneler kuruldu. Sıfırdan kütüphaneler veya mevcut olan kütüphanelerini kitapla zenginleştirdik."* şeklindeki sözleriyle konuya başka açıdan yaklaşım sunmuştur.

4.2.1.4. Yol /Altyapı ile İlgili Görüşler

Eğitimdeki başarısızlık nedenleri olarak katılımcıların fiziki koşulların yetersizlikleri bağlamında gündeme getirdikleri konulardan bir diğeri de genelolarak okulların tamirat, tadilat, boya vb. işlerle ilgili eksikliklerdenkaynaklanan sorunlardır. Bu durumu GS01 katılımcısı; *"Yol, bahçe çevre düzenlemelerine destek verildi. Çeşitli boya, badana tamiratları yapıldı."*Şeklinde ifade etmiştir. DB03 ise; *"Belediyemiz Fen İşleri Dairesi tarafından,okullarımızın çevresindeki yollar, ulaşım yolları ile ilgili belediyemizin katkıları oluyor. Okullarımızdaki işte fiziki şartların iyileştirilmesi adına belkibirçok okulu iç avluları da dâhil olmak üzere tadilat, onarımlar yapılıyor"* şeklinde ifadelerle aynı konuda görüşlerini dile getirmiştir. GY03 görüşmecisiise; *"En son açılan bu Zeytindalı kampüsü. Toplu liselerin olduğu, yani sınavlagirilen liselerin olduğu şey. Bize son bir haftada, oda okul müdürleri (...) aradılar. Dediler ki Abi yolumuz yok. Yahu nasıl yolunuz yok dedik"* ifadeleriyle, yolu olmadan teslim alınan ve açılan okullar sorununa dikkat çekmiştir.

Katılımcıların yukarıda yer verilen görüşlerinden hareketle şu değerlendirme yapılabilir: Okulların genel olarak tadilat ve çeşitli yapım işleri ile ilgili yetersizliklerinin birçok yerde mevcut olduğu ve bu alandaki ihtiyaçların yerel yönetimler üzerinden karşılanmaya çalışılmaktadır. Örnek olarak Pendik, Küçükçekmece ve Milâs belediyelerinin okullara tadilat destekleri gösterilebilir (www.pendik.bel.tr/haber/detay/belediyeden-okullara-tadilat-destegi, kucukcekmece.istanbul/icerikler/haberler/kucukcekmece-de- okullar-yeni-doneme-hazir/31073, https://www.haberlykia.com/TR/haber- detay/okullarda-tadilat-calismalari-suruyor). Bu durumun Şanlıurfa gibi sosyoekonomik yapısı zayıf illerde

daha ileri boyutlardadır.

4.2.1.5. Halı Saha/Spor Salonu ile İlgili Görüşler

Öğrencilerin bedensel ve ruhsal gelişiminin bir parçası olan sportif çalışma alanlarının okullarda eğitimin başarısını tamamlayan unsurlardır. 'Yapılan araştırmalar oyun gibi fiziksel aktivitelerin çocuğun korkularını yenmesi, öz-benliğini bulması gibi bilişsel açıdan, sosyal çatışmaların üstesinden gelmesi, kendisi ve çevresini tanıması gibi duygusal açıdan ve uygun bedensel gelişimin sağlanması gibi fiziksel açıdan önemini ortaya koymuştur' (Çelik ve Şahin, 2013, s.468). Bu kapsamda okullarda spor salonları, futbol basketbol ve voleybol sahalarının olması sağlıklı eğitim süreçlerinin olması açısından gereklidir. Katılımcılar bu konuda da okulların yetersizliklerine ve bu yetersizliklerin giderilmesine yönelik gelen taleplere veyapılan çalışmalara dikkat çekmişlerdir. Konu ile ilgili GY04 katılımcısı; *"Sportif faaliyetler için altyapı güçlendiriyor. Şöyle ki, diyelim ki örnek olsun diye yani okulun bahçesine bir halı saha yapılıyor. Öğrencilerin bir sosyal etkinlik olarak ve orda hem spor yapmalarını sağlamak için"* ifadelerinikullanmıştır. Bu konuda yapılan çalışmalara DB02 değinerek; *"İşte Çevre Daire Başkanlığımız, Park ve Bahçeler Daire Başkanlığımız tarafından, okulların bahçelerine halı saha yapılması (...) gibi çalışmalar yapıldı"* demiştir. DB04, konuyla ilgili talebin Milli Eğitimden gelmesine dikkat çekerek şunları ifade etmiştir: *"Milli Eğitim bazı okullara halı saha talep etti. Bildiğim kadarı ile birkaç tane yapıldı."* Yapılan halı sahalarının halkın da kullanımına sunulması boyutuyla faydalı olduğunu vurgulayan ŞB03; *"Bazı belediyeler mahallelere yapacakları semt sahalarını arsa probleminin de önüne geçebilmek amacıyla okul bahçelerine yapması olumlu bir durumdur. Bu sayede öğrencilerin bedensel ve zihinsel gelişimlerine katkı sunacak spor sahaları okullara kazandırılmıştır."* İfadelerini kullanmıştır.

Katılımcıların spor imkânları ile ilgili olarak yukarıda yer verilen görüşlerinden hareketle şu değerlendirme yapılabilir: örgün eğitim çağındaki öğrencilerin bedensel ve ruhsal olarak sağlıklı gelişiminde etkisi olan sportif çalışmalar ve fiziksel aktivitelerin eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu bağlamda okullarda buna yönelik altyapının olması gerekir. Okulların buyöndeki ihtiyaçlarının ve buna bağlı olarak talepleri vardır. Bu taleplerinbelediye tarafından karşılaması için önemli kaynaklar ayrılmış ve belirli bir program çerçevesinde okullara halı sahalar ve spor salonlarının

yapılmasına, mevcutların iyileştirilmesine çalışılmıştır.

4.2.1.6. Konferans/Etkinlik Salonu ile İlgili Görüşler

Örgün eğitimde konferans salonları, bilgisayar sınıfları, müzik ve resim atölyeleri, dil ve fen laboratuvarları gibi imkânların olması başarıyı etkileyen önemli faktörler arasındadır. Şensoy ve Sağsöz'e (2015, s. 88) göre de, eğitim yapılarının fiziksel koşulları, eğitim kalitesi ve öğrencilerin öğrenme isteklilikleri üzerinde oldukça önemli rol oynamaktadır. Tersine okulların bu imkânlardan yoksun olması ise başarısızlığa etki ettiği söylenebilir. Bu konu katılımcılar tarafından yapılan çalışmalar ve projeler kapsamında gündeme getirilmiştir. Konuyla ilgili olarak GM01*; "Özellikle çocukların bilgisayar ve teknoloji ile ilgilerini arttırmak için 2 tane teknoloji sınıfı kurduk. Belli, Milli Eğitimin belirlediği protokol çerçevesinde bu robotik kodlama ile ilgili. Onlarıyaptık.*" Ayrıca bu çalışmada teknoparktan da malzeme temin edilmesine gidildiğine değinen GM01 "*Teknoparkla bir sözleşme imzaladık. Onların robotik kodlama ve öğrencileri geliştirme ile ilgili malzeme teminlerini yaptık"* şeklinde ifadelerle yapılan çalışmalara değinmiştir. Bu alanda tadilat ve onarımlara dikkat çeken DB03 ise; "*Bazı okullara konferans salonları tahrip olmuştu. Onların onarımı, bazılarına da yeni konferans salonları yapıldı"* ifadelerini kullanmıştır. DB05 ise, resim atölyelerine dikkat çekerek; "*Mesela bir okulda bir resim atölyesi kurduk. Bir okulda bir müzik atölyesi kurduk. Birkonferans salonu, yani çok büyük değil de, 150, 200 kişilik bir boş alanları var"* şeklinde görüşlerini açıklamıştır.

Katılımcıların etkinlik salonu imkânları ile ilgili olarak yukarıda yer verilen görüşlerinden hareketle şu değerlendirme yapılabilir: Eğitim kalitesini etkileyen unsurlardan bir olan okulların laboratuvar, bilgisayar sınıfları, müzik ve resim derslikleri gibi fiziksel donanımlarına yönelik ihtiyaçların giderilmesiiçin belediyenin önemli katkılar yaptığı anlaşılmıştır. Özellikle yeni teknolojilerin kazandırılması ile ilgili bilgisayar sınıfları ve robotik kodlama atölyelerinin okullara kazandırılması eğitime yönelik kalite ve motivasyona önemli ölçüde katkı sağlayacaktır.

4.2.2. Eğitimde Akademik Koşullarla İlgili Görüşler

Şanlıurfa ilinde eğitimin mevcut durumuna yönelik görüşmecilerin eğitim öğretimin fiziki olmayan konularla ilgili görüşleri 'Akademik Koşullar'teması altında incelenmiştir. Burada sınav başarıları, öğretmen durumu, Şanlıurfa gibi sınırlı birkaç

ile özgü mevsimlik işçi sorunu, kültürel, sportif vekişisel gelişim ile ilgili konularda görüşmecilerin değerlendirmeleri ile ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Beş kod altında toplanan verilere Tablo 6'da yer verilmiştir.

Tablo 6.: Eğitimde Akademik Koşullarla İlgili Algılara Ait Tema ve Kodlar

Kod	Frekans	Yüzde(%)	Kategori/Tema
Mevsimlik tarım işçiliği	17	94	Akademik Koşullar
Öğretmen durumu	9	50	
Sınav başarıları	8	44	
Kişisel gelişim ve değerler eğitimi	7	39	
Sanatsal/Kültürel ve sportif etkinlikler	5	28	

Örgün eğitim süreçleri ile ilgili sosyal, kültürel ve öğretim faaliyetleri bağlamında ortaya konulan görüşler akademik koşullar teması ile sınıflandırılmıştır. Bu bağlamda eğitim öğretim süreçlerinde karşılaşılan ve destek sunulan konularla ilgili algılara yönelik görüşlere yer verilmiştir.

4.2.2.1. Mevsimlik Tarım İşçiliği ile İlgili Görüşler

Şanlıurfa ili özelinde görülen ve sosyal ekonomik birçok boyutta önemli toplumsal problemlerin oluşmasına yol açan mevsimlik tarım işçiliğinin örgün eğitim alanında görülen başarısızlığın en önemli nedenlerinden biri olarak görüşmeciler tarafından ifade edilmiştir. Nitekim konuyla ilgili Kalkınma Atölyesi tarafından hazırlanan kapsamlı raporda zorunlu eğitim süresinin 2012 yılında 12 yıla çıkarılmasıyla birlikte mevsimlik tarım işçiliği daha çok sayıda çocuğun zorunlu eğitime düzenli devamınıengelleyeceği vurgulanmıştır (www.ka.org.tr). Mevsimlik işçiliğin eğitimde oluşturduğu sorunlarla ilgili Avrupa Birliği projesi kapsamında yürüttüğü ve iki yılı aşkın süren bir çalışmayla inceleyen Genç Hayat Vakfı, 'Eğitim Küçüğün İş Büyüğün' adıyla yayınladığı proje sonuç kitabında özellikle 5-15 yaş arası çocuklara yönelik olarak soruna dikkat çekmiştir. Raporda: "Özellikle mevsimlik tarımda yoğun olarak görülen çocuk işçiliğinde 5-15 yaş arasındakiçocuklar eğitimine devam edememekte ve tarlalarda fiziksel olarak kapasitelerinin üzerinde ağırlık taşıyarak fiziksel hasara uğrama, tarımda kullanılan kimyasallardan etkilenerek kalıcı hastalıklara yakalanma riskleri taşımaktadır" tespitine yer verilmiştir. Raporda devamla; "Çocuklar göç sürecinde temel haklarından yoksun kalmalarının yanı sıra bu süreçten sosyal ve psikolojik olarak da olumsuz etkilenmektedir. Nisan ayında

mevsimlik tarım göçüne katılan aileler ile birlikte göçe katılan çocuklar kasım ayına kadarevlerinden ve eğitimden uzak kalmaktadır" (https://genchayat.org) İfadeleri ile konunun eğitim boyutuna dikkat çekmiştir.

Mevsimlik tarım işçiliği yoksul ailelerin her yıl düzenli olarak nisan ayından itibaren Karadeniz, İç Anadolu, Ege ve Akdeniz bölgelerine giderek kasım ayına kadar buralarda tarım işçisi olarak çalışmak durumunda olmalarınıtanımlar. Göçün hangi şehirlere yoğunlaştığını ve bu süreçte 0-
6 yaş aralığındaki çocukların durumunu tespit için AÜ Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi (ÇOKAUM) ile AÜ Kalkınma Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezinin (AKÇAM) "Mevsimlik Tarım İşçisi Ailelerin Göç Hareketliliği Araştırması" kapsamında yapılan çalışmada görülmektedir. (https://www.aa.com.tr).

Zorunlu eğitim yaşındaki mevsimlik işçilik yapan ailelerinçocuklarının her yıl yaklaşık beş altı ay okuldan, eğitimden uzak kalmalarını beraberinde getirmektedir. Görüşmecilere göre bu olgu, Şanlıurfa ilinde örgün eğitimde istenilen seviyeye ulaşması önünde önemli bir engeldir. Zira eğitimdebaşarı için, derslere devam önemli bir değişkendir (Şahan, 2005).

Son yıllarda her ne kadar tarım işçiliği nedeni ile eğitimden uzak kalmak zorunda olan çocukların kayıt altına alınarak gittikleri ilerde eğitim almaları ile ilgili çalışmalar yapılsa da sistemin sağlıklı işlemediği söylenebilir. Bu durum Kalkınma Atölyesi raporlarına da yansımıştır. Raporda liseyi bitirmeden mevsimlik tarım işçisi olarak çalışmanın koşulları hiç vakit kaybetmeden netleştirilerek eğitim hakkının ihlaline yol açmaması devlet tarafından sağlanması gerektiği belirtilmiştir (www.ka.org.tr).

Konu ile ilgili olarak GS01; *"Tarım işçiliği hala bir problem. Okullardaki başarısızlık açısında da problem. Çocuk okul döneminde ailesiyleçalışmak zorunda kalıyor. Okuldan uzak kalıyor. Nasıl bir başarı beklenecek bu çocuktan"* diyerek sorunu dile getirmiştir. Benzer şekilde eğitimdeki başarısızlığın temel nedenlerinden biri olarak tarım işçiliğinin olduğuna DB02 DB04 ve DB05 katılımcıları da değinmiştir. Aynı konuda DB04, özellikle Şanlıurfa'da mevsimlik işçi problemi devem ettiği sürece eğitim probleminin de devam edeceğini vurgulayarak şunları söylemiştir; *"Söylüyorum. Şanlıurfa özelinde mevsimlik tarım işçiliği ciddi bir problemdir. Mevsimlik tarım işçiliğiproblemi çözülmeden Urfa'nın eğitim problemi*

çözüleceğine inanmıyorum." dedi. Ayrıca sorunun çözülmesinin gerekliliğini vurgulayan DB04. *"Çocuklar okula kasım ayında henüz daha yeni pamuk tarlalarından okullara gelmeyen çocuklarımız var. Ve mart nisan ayında da okuldan ayrılan çocuklarımız var. Bundan dolayı bir tedbir alınması gerektiğini düşünüyorum."* ifadeleri ile konuyu değerlendirdi.

ŞB01 ise, mevsimlik tarım işçiliğindeki nüfus oranının yüksekliğine ve yoğunlaştığı bölgelere dikkat çekti. Konu ile ilgili olarak; *"Maddi imkânsızlıklardan dolayı öğrencilerin diyebiliriz ki özellikle Eyyübiye bölgesindeki ilçelerimizde öğrencilerin yüzde 30'u yüzde 40'ı tarım işçiliğine gidiyor."* İfadeleri ile görüşlerini belirtti. Bu durumun eğitim dönemindeki zaman kaybının büyüklüğüne dikkat çeken ŞB01; "*Bu ne demek; eğitim öğretim başladı, tarım işçisi olan öğrenciler kasım ayında gelmeye başlayacakve nisan ayında tekrar gidecekler. Yani çok kısa bir süre eğitim alabiliyorlar. Okula adapte olamıyorlar, eğitimini alamıyorlar."* ifadelerini kullandı.

Katılımcıların yukarıda yer verilen görüşlerinden hareketle şu değerlendirme yapılabilir: Türkiye'nin mevsimlik işçi kaynaklarından birisi olan Şanlıurfa'da eğitimin istenilen seviyede olmamasının önemli bir nedeni bu sosyo-ekonomik durumdur. Nitekim Uysal Vd., (2016) Şanlıurfa'nın da içinde bulunduğu iller üzerinde yaptığı çalışmada ulaştıkları "mevsimlik tarım işçisi ailelerin çocuklarının eğitim sorunu, ailelerin içinde bulunduğu dramatikyoksunluk koşullarıyla ilişkilidir" sonucu, bu değerlendirmeyi destekler niteliktedir.

4.2.2.2. Öğretmen Durumu ile İlgili Görüşler

Türkiye'de örgün eğitimde öğretmen faktörü ile ilgili ülke genelinde deçeşitli açılardan sorunların olduğu söylenebilir. Bunda, ülkenin batı bölgelerineyönelik atama taleplerinin yoğunluğu, doğu bölgelerinde deneyimli öğretmenlerin uzun süreli kalmamalarının önemli bir etkendir. Konuyla ilgili araştırma yapan Altun (2019)'a göre, öğretmenlerin, yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanması ile güvenlik sorununun da bunda önemli bir payı vardır. Ayrıca öğretmen yetiştirme sistemi, çeşitli branşlarda öğretmen eksikliğine karşın birçok branşta atanamayan öğretmen yığılmaları gibi sorunlar da eğitim sisteminde genel olarak öğretmen faktörünün önemli etkiler oluşturduğunu gösterir. Bundan başka, okul yöneticiliği, müdürlük ve müdür yardımcılığı yetiştirilmesi, atanması sistemi gibi sorunlar da söz konusu problemi beslemektedir.

Çalışmada, literatüre benzer şekilde görüşmeciler, Şanlıurfa ili özelinde öğretmen durumundan kaynaklanan eğitimdeki başarısızlığa dikkat çekmişlerdir. Bununla ilgili olarak DB05, bu konuya vurgu yaparak; *"Bu açıdan Urfa'da öğretmen açığı, ben 30 yıla yakındır Urfa'da eğitimcilik yapıyorum bir türlü tamamlanamadı. Hep öğretmen eksiğimiz vardı. Merkezdede vardı, taşrada çok daha hat sefadadır."* şeklinde ifade etmiştir. Benzer şekilde, GS01, GM01, GY04 de, öğretmen ve yönetici eğitimine dikkat çekerekbaşka bir açıdan konuya açılım sağladılar. GS01; *"Örgün eğitim anlamında ülkenin temel problemi, öğretmen yetiştirme problemi. En zayıf halkamızöğretmen yetiştirme."* dedi. GM01 ise. *" Eksik, eksik. Biz bunu itiraf edeceğiz. Şimdi okullarımızda, okul müdürlerini bir kere eğitmemiz lazım. (...) Yani bu bizim temel problemimiz. Türkiye'deki en büyük problem eğitimdeki planlama eksikliğidir."* ifadeleri ile konuya değimdi.

Eğitimde başarının ölçme ve değerlendirme ile sınırlandırılamayacağınıve her bir öğrenci özeline yönelik çabalara dikkat çeken DB02 ve HM01, konuya farklı bir açıdan yaklaşmışlardır. HM01; *"Yüksek puan veriyorlar. Benöyle görüyorum. Yani bu kadar takdir alan öğrencinin sınavda düşük puan almasını ne ile açıklanabilir? 78. sırada olmamızı ne ile açıklayabiliriz?"* derken, DB02 ise; *"Aslında 34 bin öğretmenimiz, her biri üç dört çocuğun elinden tutsa, Urfa'da yüz bine yakın çocuğun geleceği kurtulmuş olur (...) eğitim ciddi bir olay. Aslında, eğitimin kalitesini arttırmak için başta eğitimcilerimizin kafa yorması lazım. Yani burada öğretmenlere çok iş düşüyor."* dedi.

Öğretmen yetiştirmedeki zayıf yönlerden biri olan sosyal ve kültürel uyum zorluklarına dikkat çeken DB04.

> "Eğitim kurumlarında eğitim fakültelerinin yetiştirdiği öğretmenler, ben biraz daha kırsala, yani modern anlamda yetiştirilen öğretmenler olduğu için sıkıntı yaşadı. Kırsalda, kırsalı bilen, tarımı hayvancılığı bilen öğretmenlerin köyde rehber olacağı, köylüyle iç içe olacağı bir yaşam alanı yok. Yaniöğretmenlerin köye katkısı yok. Neden mi diyeceksiniz? Servis tutuyorlar. Sabah köye gidiyorlar, köyden yine şehre gelip yaşıyorlar. Buda aidiyet duygusu oluşturmuyor. Ama köyde lojmanlar yapılsa, zorunluluk getirilse, köylüyle beraber yaşanılsa (…) faydalı olacağına inanıyorum."

Öğretmen atamalarının özellikle Şanlıurfa ilinde sirkülasyonun çok fazla olmasının getirdiği olumsuzluklara değinen ŞB01 bunun önlenmesine yönelik uygulamalara gidilebileceğini de belirterek; *"O şehirden olacak. Şimdibelediyelerde*

biliyorsunuz muvafakat name lazım diğer bir belediyeye geçe bilmek için. Sonra burada öğretmen, öğretmen olarak atandığı zaman hep öğretmen olarak kalacak burada." Atama sisteminin bu yönüyle zorlaştırılmasının çözüm olacağını belirten ŞB01. *"Ben öğretmenim diyecek. Hani ben bir İzmir'e tayin isteyeyim, bir Antalya'ya tayin isteyeyim diye bir meselesi yok. Çok zorlaşacak. Özel durumlar dışında. Sonra biz öğretmen sirkülâsyonunu da önlemiş olacağız."* diyerek görüşlerini açıkladı.

Katılımcıların yukarıda yer verilen görüşlerinden hareketle şu değerlendirme yapılabilir: Şanlıurfa ilinde örgün eğitimin istenilen düzeyde olmamasında öğretmen faktörüne yönelik görüşlerinde dile getirdikleri sorunlar; planlama, öğretmen çabası, sosyal ve kültürel uyum, kırsalda ikamet etmeme, köylere lojman, öğretmen sirkülasyonu şeklinde sıralanabilir. Katılımcıların literatür (Özdemir, Vd., 2015) tarafından da desteklenen bu tespitleri, sorunun çözümü için yol gösterici niteliktedir.

4.2.2.3. Sınav Başarıları ile İlgili Görüşler

Şanlıurfa ili LGS, TYT ve AYT gibi örgün eğitim öğrencilerinin katıldığı ülke geneli merkezi sınavlarda son sıralarda yer alması (https://www.urfanatik.com, 2019; https://www.yok.gov.tr, 2019; Takvim, 2020) eğitimde başarısızlığın göstergelerinden biri olarak görülebilir. Görüşmeciler özellikle bu tür sınavlara hazırlanmada imkânların yetersizliklerine dikkat çekerek bu alanda çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulması ve yapılacaklarla ilgili görüşlerini ifade etmişleridir. Konuyla ilgili olarak GY02, DB05, HM01 ülke geneli son sıralarda yer alınmasına dikkat çekmişlerdir. Bu bağlamda HM01; *"78. sırada yer alan bir eğitim çıtasının başka türlü, yapılabilseydi sizi zaten yapardınız. Siz 78. sıradaysanız, aynı mantıkla giderseniz, aynı çabayla giderseniz, iki kere ikiyi çarparsanız yine dört elde edeceksiniz."* diyerek konuya değinmiştir. Aynı konuda ekonomik açıdan yetersiz yoksul semtlere yönelik çalışmalar yapılmasını, sınavlara hazırlık merkezleri ve doküman destekleri bağlamında gündeme getiren GM01 ve ŞB04, sorunun yoksulluk boyutuna dikkat çekmişlerdir. GM01 buna yönelik olarak; *"Sınavlar var sonuçta. Ha ben ne yapabilirim? Etüt Merkezi açabilirim. Hangi mahallede eğitim zayıf? Süleymaniye'de fakir çocuklar var. Gidip orada etüt merkezi açayım.(...)"* derken, ŞB04 ise; *"Doküman desteği sunuyorduk. Orada Kütüphanede çalışma ortamı sağlıyorduk onlara. Sabah sekiz akşam 5, hatta cumartesi günleri ve pazar günleri bazı zamanlarda açık olma kaidesi ile orda kütüphane, halk kütüphanesini genelde bu anlamda*

gençlerimizin kullanım inisiyatifine sunmuştuk ve oradan faydalanıyorlardı.(...)" ifadeleri ile konuyu detaylandırmıştır.

Gerek konu ile ilgili haberler ve gerekse katılımcıların görüşleri Şanlıurfa ilinde merkezi sınavlarda alınan sonuçların, kentin eğitim düzeyini yansıttığı biçiminde yorumlanabilir. Nitekim konu ile ilgili MEB'in LGS 2018 verilerinde Şanlıurfa'nın 77. başarı sıralaması, 2019 LGS'de ise 78. sırada yer aldığı (www. meb.gov.tr) şeklindeki verileri de bu durumu teyit etmektedir.

4.2.2.4. Kişisel Gelişim ve Değerler Eğitimi ile ilgili Görüşler

Örgün eğitimde akademik başarı kadar bireyin toplam olarak sağlıklı gelişimi de önemli amaçlar arasındadır. Bu amaçlar tüm derslerin eğitimprogramlarında yer almaktadır (www.meb.gov.tr). Konu ile ilgili olarak örgüneğitimin en önemli amaçları arasında ruhen ve bedenen sağlıklı bireyler yetiştirmek olduğuna dikkat çeken görüşmeciler, bu bağlamda da Şanlıurfa'da eğitim alanına istenilen seviyelerde olunmadığını ifade etmişlerdir. Bununla ilgili olarak "rol model ve örneklik ortaya konulmamasına" dikkat çekenGS01'in, görüşleri aşağıdaki gibidir;

> "Kesinlikle. Kesinkes doğruları arayan ve koruyan bir nesil yetiştirmemiz lazım ki, geleceğimiz emin ellerde olabilsin. Fakat amiyane tabirle, ön tekerlek nerde giderse, arka tekerlek oradan gider. Biz büyükler doğru değiliz.Bunu bir itiraf etmemiz lazım. Hakkın yanında durmayı bilmiyoruz. Bu sefer gençlikte bizden ilham almıyor. Bedizzaman'nın bir sözü var. Diyor ki, lisan-ı hal, lisan-ı kalden tesirlidir. Yani söylemlerden ziyade eylemlerimizle biz gençliği etkileyebiliriz. Ve adalet, adalet, adalet. Adalet olması lazım. Bu bakımdan biz, eğitim kurumlarında içinin yavaş yavaş boşaldığını görmekteyiz."

Genel anlamda gençliğin her yönüyle donanımlı yetiştirilmesine değinen GY02 konuyla ilgili olarak*; "Eğitimde, öğretimde, gençlikte, sanatta, şehri inşa ederken nesli inşa edebilmiş misiniz?(...) Bizim öyle bir sorumluluğumuz da var. Şehri inşa ederken nesli de inşa edebilmemiz gerekiyor. Yoksa ihmal ettiğiniz nesil, inşa ettiğiniz şehri yerle yeksan eder."*diyerek düşüncelerini ifade etti.

Sadece akademik başarı ve öğretime merkezli eğitimin sorunlu olacağını ifade eden GY04 konuya değerler eğitimine ve çok yönlü yetiştirilmesinin önemine vurgu yaparak; *"Nitelik itibarı ile bir önceki yıllaragöre kıyas ettiğimizde özveri noktasında, yani dert edinme noktasında sanki bireksikliğimiz varmış gibi görüyorum. Yani biz öğrencilerimizi sadece bir üniversite ilişkisi ile baktığımızda çok eksik bırakılmış öğrenci kitlemiz oluyor".* Ayrıca hayata hazırlama yönüyle yetersizliklere değinen

GY04*; "Bizburada dengeli bir beslenme misali, yani gerek değerler eğitimi, gerek tarih bilinci, gerek çevre bilinci, gerek temizlik bilinci, gerek afet bilinci, en önemlisibu. Ben şunu üzülerek ifade edeyim. Evde yangın çıktığında öğrencinin, 100 öğrencimizden 80'i ne yapacağını bilmiyor."* diyerek konuyu değerlendirdi.

Örgün eğitim sürecinde ve sonrasında rehberlik ve manevi değerlerin davranışa dönüşememesine dikkat çeken HM01; *"Mevlana derki, eğitim insanı şekillendirme sanatıdır. Son noktayı koyamıyoruz. Adam yüksek puan alıyor. Ama isme aldanıyor. Türkiye 137. olmuş. Bizim o dönemde. Mehmet Koşulay.Bilkent Uluslararası İlişkileri kazandı. Erbakan Hoca'nın 4 yıllıklaraöğretmenlik hakkı verdi. Bunun sayesinde şimdi öğretmen adam*" manevi değerlerle ilgili eksikliklere de değinen HM01; *"İmam hatibe gidiyor ama namaza gitmiyor. Hoca diyor ki, Cuma namazına milleti zorla götürüyoruz. Bu eğitimde bir sıkıntı var*." Üniversite boyutundaki eğitimin yetersizlikleri bağlamında değerlendirmelerini sürdüren HM01, *"Yani ziraat mühendisi ama elma ağacı ile armut ağacını birbirinden ayırt edemiyor. İnşaat Mühendisliğinibitirmiş ama adamın eli çamura, betona değmemiş. Staj eğitimi boş geçiyor. Çift yönlü bir şey var. Benim vaktim yok eğitmeye. Kişinin de eğitime ihtiyacı yok"* eğitimin yaşamsal kültürden uzak kaldığını vurgulayan HM01 konuyla ilgili şunları söyledi:

> "Ondan sonra üç tane rakamı çarpabilen çocuk, evde iki yumurta kırıp yapamıyor. Edebiyatı, sosyali 10 ama eve misafir gelen kişiye hoş geldin demeyi bilmiyor. Hasta ziyaretine gitmeyi bilmiyor. Örf âdeti bilmiyor. Yaniyolda yürümesini bilmiyor. Hep servisten inmiş, servisten binmiş. Elinde tablet. Sosyal ilişkileri sıfır. At yarışları gibi ders çalışsın. Yahu bu kız evlenecek. Eş olacak. Çocuğa bakacak. Ev boynuna girecek. Buna yönelik bireğitim var mı? Bir hazırlık var mı? Yok. Her şey diplomadan ibaret zannediliyor."

Mesleki eğitim ve yeteneklerin açığa çıkarılamaması boyutuyla ele alanDB05 görüşlerini aşağıdaki gibi açıkladı:

> "Yani kültürde, sanatta, sporda, işte ara eğitim, mesleki eğitim dediğimiz, ara elemanda, esnaf mesela şuanda esnaf çırak bulamıyor veya sanayideki esnaf,sık sık görüştüğümüz insanlar var. Çırak bulamıyorlar, kalfa bulamıyorlar, bazı meslekler bundan dolayı ölmek üzere, ölmüşler veya. Yani eğitime verilen, yani çeşitlilik açısından, farklı bakış açısından biraz daha gençleri yönlendirmek ve şey yapmak gerekiyor. Bu anlamda da Urfa'da çok iç açıcı bir tablo olmadığını uzun yıllar eğiticilik yapan ve bu belediyedeki çalışmalarda da bizzat işin içerisinde olmam hasebi ile iç açıcı bir tablomuzunolmadığını söyleyebilirim."

Katılımcıların kişisel gelişim ve değerler eğitimi bağlamında yukarıda yer

verilen görüşlerinden hareketle şu değerlendirme yapılabilir: Katılımcılara göre Şanlıurfa ilinde örgün eğitim, değerler eğitimi bakımından da istenilen düzeyde değildir. Nitekim mevcut örgün eğitim bireyi adalet, sanat, özveri tarihbilinci, çevre bilinci, afet bilinci gibi boyutlarda yeterince yetiştirememektedir.Katılımcıların diğer bir serzenişi de, mevcut örgün eğitimin değerleri davranışadönüştüremediği, eğitimin yaşamdan uzak kaldığı konusudur. Bu noktada, katılımcıların Şanlıurfa ilindeki örgün eğitime yönelik bu değerlendirmelerinin, ülke sathında eğitimde yaşanan sorunlardan ayrıolmadığı değerlendirmesi yapılabilir. Nitekim Elbir ve Bağcı (2013), konu ile ilgili yapılan bilimsel çalışmaları incelemiş ve "Türkiye'de değerler eğitimi yeteri kadar özümsenmemiştir" sonucuna ulaşmışlardır.

4.2.2.5. Sanatsal/Kültürel ve Sportif Etkinlikler İlgili Görüşler.

Örgün eğitimde bireyin bütün yönlerden dengeli bir şekilde gelişmesi çok önemlidir. Nitekim ülkemizde hâlihazırda uygulanan yapılandırmacı, birey merkezli eğitim anlayışında, öğrenmenin duyuşsal boyutuna vurgu yapılmakta,benlik ve ahlak gelişimine vurgu yapılmaktadır (Özden, 2002, s. 76). Bu itibarla, mevcut örgün eğitim sürecinin öğrencilerin resim, müzik, spor gibi alanlarda yeteneklerinin ortaya çıkarması ve onları bu boyutlarda geliştirmesi beklenebilir. Araştırmada bu konuda katılımcılar Şanlıurfa ilinin bu alanlardada yeterli bir seviyede olamadığı yönünde değerIendirmelerde bulunmuşlardır. Bu alandaki eksikliklere açıkça vurgu yapan DB05; *"Yani kültürde, sanatta, sporda, işte (...) yani çeşitlilik farklı bakış açısından gençleri yönlendirmek gerekiyor. Bu anlamda da Urfa'da uzun yıllar eğiticilik yapan ve bu belediyedeki çalışmalarda da bizzat işin içerisinde olmam hasebi ile iç açıcı bir tablomuzun olmadığını söyleyebilirim."* Şeklindeki beyanıyla görüşlerini ifade etmiştir. Konuya kişisel gelişim boyutuyla yaklaşan GS01*; "Bu öğrencilerimiz gençlik merkezlerimizde her türlü sportif, kültürel, sanatsal kurslara davet edildi. Hem okul başarıları için hem de kişisel gelişimleri için bu merkezlerde, sanırım 20 âdete ulaştık, hizmetler devam etmektedir."* ifadelerini kullanmıştır.

Konuya farklı bir açından yaklaşan, ŞBO4, bağımlılıkla mücadele ve gençlerin zararlı alışkanlıklardan korunmasına vurgu yaparak görüşlerini şöyledile getirmiştir: "*Gençlere, yönelik projeler yer aldı. Onların spora teşviki noktasında, madde noktasında kullanımını azaltıcı bir takım tedbirler alarak, madde bağımlığı ile mücadele ve bunu sporla perçinleyerek, gençlerin hem sağlıklı yaşamasına teşvik*

anlamında hem de zararlı alışkanlıklardan kurtulma çabasına düştük." Ayrıca bu konuda gerçekleştirdikleri bir proje hakkında da bilgi veren ŞB04; *"Hayat Okulu projesi çerçevesinde mesela yaz spor okulları açıldı. Spor şölenleri yapıldı. Her branşta, futbol, basketbol, voleybol, masa tenisi gibi branşlarda kötü alışkanlıklara sevk olma durumuna engellemek için(...) çocuklar hem sporu, hem rekabeti, hem dayanışmayı (...) Arkadaşlıklar oluşturmaya başladılar."* Şeklinde değerlendirmelerde bulundu.

Katılımcıların "Sanatsal/Kültürel ve Sportif Etkinlikler İlgili Görüşler"başlığı altında beyan ettikleri görüşleri birlikte ele alındığında, genel bir memnuniyetsizlik dikkat çekmektedir. Buna göre Şanlıurfa Büyükşehir Belediye yöneticileri, bu ildeki örgün eğitimi sanal, kültür ve spor boyutlarındabaşarısız gördükleri yorumu yapılabilir. Katılımcıların bu boyutlardaki beklentileri ve memnuniyetsizlikleri aslında ülke genelindeki durumla benzerlik göstermektedir. Oysa bu boyutlar, bireyin entelektüel, akademik, kültürel, sosyal ve kişisel gelişimini sağlamada vazgeçilmez bileşenlerdir (İKSV, 2014). Dolayısıyla mevcut örgün eğitimin söz konusu boyutlardaki eksikliği, ciddi bir sorun olarak değerlendirilebilir.

4.3 ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNDE YAPILAN ÖRGÜN EĞİTİM ÇALIŞMALARINA YÖNELİK BULGULAR

Yukarıda katılımcıların Şanlıurfa ilindeki mevcut örgün eğitime yönelik görüşlerine çeşitli temalar altında yer verilmiştir. Burada ise yine katılımcıların Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin yürütmüş olduğu eğitime faaliyetlerine dair görüşlerine çeşitli temalar altında yer verilmiştir. Katılımcıların gözlem ve tespitlerini yansıtan bu görüşler aşağıda iki Tema altında ve tablolar eşliğinde sunulmuştur.

4.3.1. Büyükşehir Belediyesinin Örgün Eğitim Kurumlarına Yönelik Yapılan Fiziki Altyapı ve Donanım Çalışmalarıyla İlgili Görüşler

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin örgün eğitim alanında yaptığı yapım, onarım, tesis yapımı (halı saha, kütüphane, teknoloji sınıfları vb.) ve proje bazlı fiziki çalışmaların yanı sıra bank, okul mobilyaları, bilgisayar, projeksiyon cihazı, fotokopi makinaları gibi elektronik malzeme yardımlarından kitap ve kırtasiye desteklerine, yoksul öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanmasına kadar geniş bir çalışma alanına yönelikçalışmalar 'Fiziki Altyapı ve Donanım' teması altında değerlendirilmiştir.Buna

yönelik veriler Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7: Örgün Eğitim Kurumlarının Fiziki Altyapı ve Donanım Tema ve Kodları

Kod	Frekans	Yüzde(%)	Kategori/Tema
Genel yapım/onarım İşleri	15	83	Fiziki Altyapı ve Donanım
Ortak projeler	13	72	
Malzeme yardımları	10	56	
Gençlik/Kültür merkezleri	8	44	
Tesis yapımı	8	44	
Araç ve ulaşım destekleri	7	39	

4.3.1.1 Genel Yapım/Onarım İşleri ile İlgili Görüşler

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin örgün eğitim kurumlarına yönelik yaptığı çalışmaların başında okulların yapım ve onarım işleri gelmektedir. Katılımcıların tamamına yakını (f=15) bu alanda yapılan çalışmalara değinmiştir. Konuyla ilgili olarak GS01; *"Okulların taleplerine göre onarım, malzeme destekleri verilmeye çalışıldı. Mesela birçok okula halı saha yapıldı. Yol, bahçe çevre düzenlemelerine destek verildi. Çeşitli boya, badana tamiratları yapıldı"* ifadeleri ile yapılan çalışmaları özetlemiştir.

Şanlıurfa'nın Büyükşehir Belediyesi vasfını kazandığı dönemde yapılan çalışmaların ve bu alandaki harcamaların belirgin bir şekilde arttığını vurgulayan GM01; *"Büyükşehir öncesi belediyemizin bu mesleki ve yerel eğitimlerle ilgili bir şeyi yok. Bakın arkadaşlar, biz mesela geçmişteki yapılanharcamalarla bugünkü yapılan harcamaları karşılaştırırsak belki 50 kat artmıştır."* Yapılan somut çalışmalara da değinen GM01; *"Geçmiş dönemde belediyelerimiz hiç bir okulun halı sahasını yapmamıştır. Hiç bir okulunkonferans salonunu düzenlenmemiştir. Hiç bir okula kütüphane yapmamıştır. Kitap basmamıştır. Yasanında getirdiği yetkilerdir"* ifadeleri ile il belediye dönemine kıyasla büyükşehir döneminde bu çalışmaların arttığına dikkat çekmişti. Büyükşehir olunması ile birlikte köylerin birer kırsal mahalle olarak büyükşehir sorumluluk alanına girdiğini ifade eden özellikle bu bölgelerdeki okullara yönelik yapılan çalışmalara dikkat çekerek GY01 görüşlerini şöyle beyan etti:

> "Bir yerin ihalesini yapıyor. Okulun şeyinin, dağın başında. Yol yok. Kervanyok. Su yok. Kanalizasyon yok. Belki elektrik yok. Ne bileyim iptidayı olarakşantiye elektriği vesaire falan. Bunların hiç biri yokken. Okulu bitiriyor. Ondan sonra Teslim alıyor. İlk büyükşehir olduğumuz zaman raporlarımız var. Yani 60-70 tane okulun yollarını açtık. Asfaltını yaptık. Yani bunu bir paket program olarak hazırladık. Sadece bir ekibi buna ayarladık. Yani bütünyollarını falan, altyapılarını, içme suyunu, kanalizasyonunu

vesairesini tamamen bunlara ayırdık. Yani büyükşehir eğitime destek verdi. Gerçekten her şeyde pozitif ayrımcılık yaptı. Yani biz kendi bünyemizde, kendi şeylerimizle yaptık. Kırsalda özellikle kışın çamurlu yollar vardı. Biz kırsal ekiplerimizle de bayağı destek çıktık. Sezonun içerisinde nerede bir okul varsaona öncelik vermeye çalıştık. Yani Kırsalda yollar yapılırken okulun önüne kadar yolun gitmesini sağladık. Köy içleri büyükşehrin sorumluluk alanına girmemesine rağmen. Köy içleri, mahalle içler sorumluluk alanımızda olmamasına rağmen her zaman onlara pozitif ayrımcılık yaptık. Yani o alandabayağı bir teknik olarak, yani yol fiziki manada birkaç tane okulun onarımınıyaptık. Bize talepler geldi. O Manada bir şeyler yaptık. Destekler sağladık. Ağırlıklı tabi, belediyenin sorumluluğu alanındaki işlerle, işte, yoldur, sudur, kanalizasyondur vesaire falan eğitmelere şey yaptık. Vazifemizi yaptık."

Okul yapımı ile ilgili çalışmalar üzerinden konuya farklı bir bakış sunanGY04 ve HM01, hem eğitim alanı tahsisi hem de okul binasının tamamen inşaedilmesini büyükşehir olarak üstlendiklerine vurgu yapmışlardır. Konuylailgili HM01; *"Birçok okul ful yaptığımız var. Baştan sona okul. Tamamı, yanionarım falan değil (...) Okul yapmada, yaptırmada, öğrenci yurdunda yetkisi var. 5216 Büyükşehir belediye kanunu ve 5393 Belediye kanunu buna yer veriyor."* İfadelerini kullanmıştır.

Benzer şekilde konu ile ilgili olarak birçok görüşmeci, örgün eğitim kurumlarına yönelik belediyenin yaptığı tadilat onarım çalışmalarına faklı örnekler üzerinden değinmiştir. DB01, DB02, DB03, DB04, DB05, ŞB02, ŞB04 ve UZ01 faklı örnekler üzerinden yapılan çalışmaları ifade etmiştir. Örneğin DB05*;"Yerel yönetimlerden, ilçe belediyelerinden, büyükşehir belediyesinden özellikle fiziki anlamdaki bakım ve onarım ile ilgili bina bakımonarımı ile ilgili talepler geliyor."* dedi. Ayrıca yapılan çalışmalara örnekler veren DB05; *"İşte efendim boyamız kirlenmiş, bir boya istenebiliyor. Bankları ile park bahçesi ile mesela diyor bizim bahçemizde toprak dökün, parke taş döşeyin. İşte efendim ağaç dikelim, çim ekelim, suyumuzda, elektriğimde sorun var. Yani teknik anlamda, fiziki anlamda da iyileştirmeler yapılıyor."* ifadeleri yapılan çalışmalarla ilgi detaylı değerlendirmede bulunmuştur. Katılımcıların ifadelerine dayanarak Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin ildeki örgün eğitime en önemli katkısının "genel yapım ve onarım" gibi fiziki altyapı konusundaolduğu belirtilebilir.

4.3.1.2 Ortak Projeler ile İlgili Görüşler

Katılımcılar, örgün eğitim kurumlarına yönelik katkılarında İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ile yapılan protokoller çerçevesinde gerçekleştirilen ortak projelerin önemli bir yer tuttuğunu ifade etmişlerdir. Bu başlık altında Şanlıurfa

Büyükşehir Belediyesinin İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ile yapılan protokoller çerçevesinde katkı verdiği ortak projelere yönelik bilgi ve görsellere yer verilmiştir.

Bu bağlamda gerçekleştirilen ortak projelerden biri "Şehrimizi Tanıyalım" çalışmasıdır. Yaklaşık üç yıl süren projenin amacı ilkokul 4 ve ortaokul öğrencilerine bir tam gün boyunca Şanlıurfa'nın tüm tarihi ve turistik yerlerini gezdirmek ve tanıtmaktı. Özellikle 13 ilçenin ağırlıklı olarak kırsal mahallelerindeki okul öğrencilerinin katılımının sağlanmasına öncelik verildi.Çalışmada 200 binin üzerinde öğrenciye ulaşıldı. Projeyle ilgili detaylı bilgilendirme yapan GM01 görüşlerini şöyle beyan etmiştir:

> "Şimdi Şanlıurfa'nın birçok köyünde, kırsal mahallelerinde çocuklar kendi köylerinden çıkmamıştı. Şehri tanımıyorlardı. Otobüsler tuttuk. 13 ilçenin kırsal mahallesinde, şehir merkezinde değil, kırsal mahallerinde otobüs tuttuk.Onu da bizim müze şube müdürümüz (…) yaptı. Allah O'ndan da razı olsun. Teknik bilgileri ondan da alabilirsiniz. Otobüslerle yine bizim dönemimizde bizim başlattığımız bir projeydi. Çocukları alıyorduk. Müzeleri gezdiriyorduk. Müzelerde 12 bin yıllık Şanlıurfa tarihini bir kısaca anlatıyorduk, medeniyetleri anlatıyorduk. Çocuğun bir kere ufuk olarak bu şehir 12 bin yıllık, en büyük önem bu burada. Ondan sonra bu 12 bin yıllık süre Urfa'nın geçirdiği evreleri anlatıyorduk. Peygamberler şehri olduğundan peygamberleri anlatıyorduk. Tevhit inancını anlatıyorduk. Bununla birlikte öğleyin kendi lokantamızda, işlettiğimiz BELTUR'da çocuklara bir sade kebabımız, elma dönemin mevsimine göre meyvesini ikram ediyorduk(…) Buda 'Şehrimizi Tanıyorum' projesi kapsamında(…)Tabi. Şimdi bu işlerin tamamında, zaten bir kolektif anlayış olmayınca başarı gelmez. Milli Eğitim ve Valiliğimiz ile bir protokol yapıldı. Protokol ile okul yerlerini onlarbelirledi. Biz tarih, yani bir kronoloji çıkardık. Şu tarihte şu okul, şu tarihte şu okul diye okullara bildirdik. Yani kendi öğretmenlerini cumartesi ve pazarda isteyen öğretmenleri, köyde kalıpta yabancı öğretmenlere Urfa'yı tanıtmak içinde öğretmenleri gezdiriyorduk. Aynısını da öğretmenler için yaptık. Budayetmedi örgün eğitimin, Urfalılarda Urfa'nın tarihi kültürel yerlerini bilmiyordu. 2 tane turizm otobüsümüz vardı o dönemde çalıştığımız. Harran'a ve Halfeti'ye geziler düzenliyorduk. Bu anlamda da hem şehri tanıtmak hem de bir eğitim vermek amacıyla böyle işler yapıyorduk."

Yaklaşık iki yıl devam eden "Şehrimizi Tanıyalım" Projesi kapsamındaözellikle yoksul mahallelerdeki ilkokul ve ortaokul öğrencileri Şanlıurfa'nın başta Balıklıgöl ve Göbeklitepe olmak üzere tarih yer ve mekânların, müzelerigezdirilmiştir. Öğle yemeği ikramının da olduğu günlük gezi programı sonrası okullarına tekrar bırakılmasını kapsayan projenin Milli Eğitim ile beraber koordine edilmesi ve finansmanının Büyükşehir Belediyesi tarafından karşılanmasını kapsıyordu. 2017 faaliyet raporunda sayısal veriler aşağıdaki gibidir.

Şekil 6: ‘Şehrimizi Tanıyalım’ Projesi ile ilgili veriler **(**2017 Faaliyet Raporu, Şanlıurfa, 2018, s. 241).

Ortak proje olarak 25 bin adet yoksul semtlerde bulunan okul öncesi öğrencilerine eğitim seti dağıtımı yapılmıştır. Konuyla ilgili olarak GM01 görüşlerini; *“Başkanımızın talimatıyla yani yaklaşık bir 25 bin öğrenciye o döneminde şube müdürümüz kütüphane müdürümüz idi. O’na da teşekkür ediyorum. Çok iyi çalıştı o dönem. Biz 25 bin tane çanta böyle hazır karton kutularda, içinde boyamasında her şeyi vardı”* şeklinde dile getirmiştir.

Ayrıca bu proje kapsamında örgün eğitim kurumlarında yapılan araştırmalarla belirlenen yoksul öğrencilere kırtasiye malzemeler, giyim malzemeleri gibi yardımları da yapılmıştır. Bu bağlamda yine üniversiteyi kazanmış yoksul öğrencilere yönelik içinde temel ihtiyaç malzemelerinin bulunduğu valiz yardımlarını farklı türden bir çalışma olarak belirtmek gerekir.Bununla ilgili yapılan çalışmalar faaliyet raporlarında yer almaktadır. Buna dair örnek bir çalışama aşağıda verilmiştir:

Şekil 7: Kırtasiye Seti Yardımları İlgili Veriler (2018 Faaliyet Raporu, Şanlıurfa, 2019, s. 204)

› Haliliye, Eyyübiye ve Karaköprü ilçelerinde bulunan 27 anaokuluna 7.000 kırtasiye seti yardımında bulunulmuştur.

Değerler eğitimi ve şehrin kültürel mirasının tanıtılması kapsamında Hz. İbrahim (as) hayatının çizgi roman formatında hazırlanıp ilkokul ve ortaokul öğrencilerine ücretsiz dağıtılması ortak projelerden bir başkasıdır. GM01 bu projeyle ilgili olarak şunları ifade etmişlerdir; *"Mesela Hz. İbrahim(as) kitabını biz bastık. Bunu (...) Harran Üniversitesinde Tarih BölümBaşkanı hocamızla yaptık.(...) Onun çizgisini çizdi ve animasyonları vardı. Çok güzel bir çizgi romandı. Yaklaşık ondan 100 bin adet bastık dağıttık. Bu çok önemli Urfa merkezle, üç ilçeyle."*

Coğrafyalar arası iletişim ve ülkenin kültürel değerlerini tanıtma bağlamında Çanakkale gezi projesi gerçekleştirilmesi görüşmecilerin belirttiği bir diğer ortak projedir. Bununla ilgili olarak GY04, projeyle ilgili olarak; *"Yerel yönetimler olarak son 5 yıldır biz coğrafyalar arasındaki iletişimin ve yakınlığın artması için, diyelim ki Çanakkale'ye yapılan gezilerin ulaşım bedellerini, kumanya bedellerini valiliğimiz ile beraber ödüyorduk"* şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

Önemli projelerden bir diğer olarak istihdama destek ve eğitimdeki başarıyı teşvik amacıyla gerçekleştirilen bölüm birincilerinin büyükşehirde istihdam edilerek ödüllendirilmesi kapsamında yapılan çalışmalardır. Bu projeile ilgili olarak HM01, çalışmanın meslek liseleri düzeyinde de uygulanmasının gerektiğini vurgulamıştır.

projeyle ilgili olarak şunları ifade etmiştir: *"Bölüm birincilerine belediyede istihdam edilmesi. Bu fevkalade objektif bir kriter.(...)Hatta bölüm 2 ve 3. de almak gerekiyor. Bu şekilde istihdama yönelik, hem eğitim kalitesinin yükselmesi, kişilerin hem iş garantisi olduğu için derse asılması yönünden çok büyük teşvik edici olacaktır."* Meslek liselerine de aynıprojenin uygulanabileceğini belirten HM01; *"Meslek liseleri içinde düşünülebilir tabii. Yani ara elemen eksikliğimiz var zaten. Bunun içinde okul birincileri, buna da iş garantisi vererek yerel yönetimler olarak eğitim kalitesinin yükselmesinde katkıda bulunabiliriz diye düşünüyorum. Bu iyi bir proje. Bunu meslek lisesi kapsamında da genişletilebilir."*

Çevre ile ilgili duyarlılıkları geliştirme kapsamında okullarda yapılan çevre eğitimleri projesi ile ilgili olarak DB03; *"Yine okullarımıza yönelik çevre bilinci eğitimleri kapsamında Milli Eğitim İl Müdürlüğü ile birlikte bir program dâhilinde çocuklarımıza, çevre bilincini aşılama adına çalışmalar yapıyoruz. Yanlış hatırlamıyorsam yılda yüzün üzerinde okulda bu eğitimleri halen büyükşehir belediyemiz vermeye devam ediyor"* ifade etmiştir.

Kültürel projeler kapsamında 2019 yılının Göbeklitepe yılı olmasıhasebiyle yapılan film gösterimi projesi ile ilgili olarak DB02; *"Bu yıl şu andabir proje başlattık, ilkokul ve ortaokul öğrencilerini "Rafadan Tayfa- Göbeklitepe" filmine götürüyoruz. Tüm öğrenciler değil tabi, Milli Eğitim'le görüştük, özellikle yoksul bölgelerdeki, Yakubiye, Eyyübiye gibi bölgelerde bulunan (...) Ulaşım, salon gibi tüm masrafları Büyükşehir karşıladığı bir proje"* diyerek bilgilendirmede bulunmuştur.

Okul başarısını teşvik ve ödüllendirme kapsamında okullar arası bilgi yarışması ve il geneli sınavlara hazırlık kapsamında deneme sınavları projeleri ile ilgili olarak DB04 şunları belirtmiştir; *"Yine 206 tane okulda bilgi yarışması yapıldı. Öğrenciler ödüllendirildi. Deneme sınavları yapıldı. İl Milli Eğitim bazında tabi. Valilikle beraber protokol yapıldı. Bütün okullarda, 13 ilçe kırsaldahil, 4 tane 8. sınıf, 4 tane 12. sınıfa ait denem sınavı yapıldı."*

Ortak projeler kapsamında Şanlıurfa geneli düzenlenen '1. YKS Bilgi Yarışması' projesi kapsamında öğrenciler gezilerle ödüllendirilmiştir. 2018 faaliyet raporunda yer alan proje ile ilgili veriler aşağıdaki gibidir.

Şekil 8: '1.YKS Bilgi Yarışması' projesi ile İlgili Veriler **(**2018 Faaliyet Raporu, Şanlıurfa, 2019, s. 263)

Türkiye geneli katılıma açık olan bilim fuarı projesi hakkında DB05 şunları ifade etmiştir; *"Bir bilim şenliğini burada Turgut Özal Parkında hem Büyükşehir belediyesi Urfa genelinde bir hafta boyunca Türkiye'nin her tarafından katılan okullardan illerden misafir ettik. Ciddi bir bütçe ile burada güzel bir bilim fuarı yapıldı."*

Her yıl düzenlenen kitap fuarına okul öğrencilerinin taşınması ve teşviki bağlamında yapılan proje hakkında DB05; *"Büyükşehir kitap fuarını. Her sene bizim rutinimizdir. Efendim mesela bununla ilgili 100 bin taneöğrencinin fuar merkezine taşınmasını, dezavantajlı çocuklara onar liralık veya yirmişer liralık kitap kuponu vererek alışveriş yapabilsinler diye. Onu bizkarşıladık"* bilgilerini aktarmıştır.

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin her yıl düzenli olarak gerçekleştirdiği 'Şanlıurfa Ulusal Kitap Fuarı' projesinde özellikle yoksul semtlerdeki ilk ve ortaokul öğrencilerinin fuara ulaşımının sağlanması vehediye çekleri ile kitap alınması projesi görüşmecilerin ortak projeler kapsamında ifade ettikleri önemli periyodik projelerden biridir. Buna dair görsellere aşağıda yer verilmiştir.

Şekil 9: 'Şanlıurfa Ulusal Kitap Fuarı' projesi ile İlgili Veriler **(**2018 Faaliyet Raporu, Şanlıurfa, 2019, s. 359)

Büyükşehir Belediyesinin örgün eğitime verdiği desteğin ortak projeler bağlamındaki önemli bir projesi de Hayat Okuludur. Kişisel gelişim, değerlereğitimi bağlamında içinde birçok aktivitenin yer aldığı 'Hayat Okulu' projesi ile ilgili olarak ŞB04 aşağıdaki değerlendirmede bulunmuştur:

> "Yani 'Hayat Okulu' projesi çerçevesinde mesela yaz spor okulları açıldı. Spor şölenleri yapıldı. Her branşta hemen hemen, futbol, basketbol, voleybol,masa tenisi gibi branşlarda çocuklar yaz döneminde(…) kötü alışkanlıklara sevk olma durumuna engellemek için bir boşluk yaratmama adına, hem gözetim altında tuttuk. Futbol yaz okullarımızda, orda Karaköprü Belediyesinin spor tesissilerinde onları, uzman eğitmenler refakatinde eğitimetabi tuttuk. Müsabakalar gerçekleştirildi. Okullar arası ilçe sınırları okullar atasında özellikle ortaokul, lise düzeyinde ayrı ayrı olmak üzere turnuvalar düzenlendi(…) Hem sporu, hem rekabeti, hem dayanışmayı, hem yeni yeni arkadaşlık ortamlarını bulma imkânına sahip oldular. Diğer okullarla daha iyidiyalog kurma anlamında arkadaşlıklar oluşturmaya başladılar. Tabi. Hayat okulu bir projeydi. Yani hayat okulu dediğimiz zaman, zaten o geniş kapsamlıbir projeydi. Bunun içerisine dediğim gibi spor giriyordu, madde bağımlılığı ile mücadele seminerleri veriyorduk. Onun dışında, çevre bilincini geliştirmeye yönelik, mesela yaklaşık olarak 1200 öğrencimizin katılım gösterdiği bir çevre temizliği, yani okullardan çağırıp da, geçmiş dönem kayıtlarda haberlerde olması gerekir. Çevre bilincini, çevre temizliğini duyarlılığını arttırmaya yönelik öğrencilerimizi tek tip kıyafetlerle tüm ilçeyiesnafı gezerek, belli başlı broşürler dağıtılarak"

Yoksul öğrencilere destek amaçlı "Güzel Evim" projesi ise ihtiyaç sahibi öğrencilerin evlerinin onarılması ve ayakkabı giyim, temizlik vb. ihtiyaçlarının karşılanmasını kapsıyordu. Projeyle ilgili olarak ŞB04*; "İhtiyaçsahibi, evinin bakımını onarımını gerçekleştiremeyecek durumda. Yani fakru zaruret içerisinde. Artık belli imkânsızlıklara sahip vatandaşlarımızın ev bakım onarımını yapıyorduk"* dedi.

Projenin olumlu sonuçları ile ilgili gözlemlerini de aktaran ŞB04; *Orda şahit olduğum bir olay. Evin affedersiniz ahırdan ibaret. Banyo yok, banyo, tuvalet kapısı yok artık perde ile falan ve çok başarılıbir öğrenci,(...) evinin bakım-onarımının yapılmasından sonraki psikolojik ruh halini derse yansıması yüzde yüz farklı olduğunu gördük."* bilgilendirmesindebulunmuştur.

Yoksul semtlerdeki öğrencilerin evlerinin onarımının yapılması ileilgili "Güzel Evim" projesi de örgün eğitim kurumları kapsamında gerçekleştirilen projelerden biri olarak 2018 faaliyet raporunda yer almıştır.

Şekil 10: 'Şanlıurfa Ulusal Kitap Fuarı' projesi ile İlgili Veriler **(**2018 FaaliyetRaporu, Şanlıurfa, 2019, s. 93)

Satranç Federasyonu ve Milli Eğitim ile ortak bir proje olarak il geneliokul öğrencilerine satranç turnuvası projesi hakkında ŞB04; *"Bir dönemde satranç turnuvası düzenledik ve herkese, yaklaşık orda 5 bin öğrenciye satrançtakımı hediye etmek suretiyle o turnuvayı sonuçlandırdık. Onların satranç sporuna ilgisini arttırma anlamında yaptırılan bir faaliyetti"* şeklinde bilgi vermiştir.

Katılımcıların ifadelerine dayanarak Şanlıurfa BüyükşehirBelediyesinin ildeki örgün eğitime en önemli ikinci katkısının "ortak projeler"olduğu belirtilebilir. Bu proje kapsamında ildeki öğrencilere birçok imkân sağlanmıştır. Bu imkânların adı geçen öğrencilerin eğitimdeki başarısına yansımaları beklenebilir. Çünkü eğitimde başarı ile yaşam kalitesi arasında doğrusal bir ilişki vardır (Boylu ve Paçacıoğlu, 2016, s.138).

4.3.1.3 Malzeme Yardımları ile İlgili Görüşler

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin ildeki örgün eğitime en önemli üçüncü

katkısının malzeme yardımları teşkil etmiştir. Örgün eğitim kurumlarına yönelik yerel yönetimler tarafından verilen desteklerin en yaygın olanı çeşitli malzeme ihtiyaçlarının karşılanması çalışmalarıdır. Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin de bu alandaki çalışmaları ön plana çıkmıştır. Nitekim görüşmecilerin çoğu yapılan bu çalışmalar arasında malzeme yardımlarına değinmiştir. GS01 konuyla ilgili olarak şunları ifade etmiştir; *"Okulların taleplerine göre onarım, malzeme destekleri verilmeye çalışıldı(...)Çeşitli boya, badana tamiratları yapıldı. İhtiyaç duyulan bazı liselerde okul müdürlüğünün talepleri ile kütüphaneler baştan sona yapıldı. Dolaplarından kitaplarına, masa sandalyelerine kadar her şeyi belediye tarafından yapıldı."* Aynı konuda DM03, spor malzemeleri yardımlarına dikkat çekerek; *"Yine belediyemiz çeşitli okulların (...). Spor malzemeleri bağlamında, mesela bizimSağlık Sosyal Daire Başkanlığımız tarafından, onlara bağlı Spor Şube Müdürlüğümüz var. Onlar tarafından spor malzemesi desteğinde sürekli bulunmaya çalışıyorlar. Buda ciddi bir katkıdır"* ifadelerini kullanmıştır. DM05 ise, elektrik su tesisat onarımları, ağaçlandırma, parke taş, kilit taş döşemeden bayrak direklerine birçok malzeme yardımları ile ilgili olarak; *"İşteefendim boyamız kirlenmiş, bir boya istenebiliyor. Okul bahçesine bir düzenleme gerekebiliyor. Bankları ile park bahçesi ile mesela diyor (...) suyumuzda elektriğimde sorun var. Yani teknik anlamda, fiziki anlamda da iyileştirmeler yapılıyor. İşte bayrak direğine varana kadar bazen talep geliyor."* Değerlendirmelerinde bulundu. ŞB01 de, farklı olarak klima yardımına, ŞB04, özellikle kırsal mahalle okullarına yönelik sıra ihtiyaçlarınınkarşılanması ile yapılan malzeme yardımlarına değinerek malzeme yardımlarının talep ve değerlendirme süreçlerine değinmiştir. Gelen taleplerinyerinde incelenerek ihtiyaçların belirlendiğini ve yardımların böylece yapıldığını ifade etmiştir.

Katılımcıların görüşlerinden malzeme yardımlarının özellikle gelentalepler doğrultusunda şekillendiği anlaşılmaktadır. Bu konuda UZ02 özellikle malzeme sürecinin prosedürlerine vurgu yaparak; *"Belediyelerimiz ile Milli Eğitim müdürlükleri arasında sık sık protokoller yapılmaktadır. Bu protokollerincelendiği takdirde çoğunun değil tamamının kültürel/sportif faaliyetlere malzeme ve araç teminini ile ulaşım hizmeti içerdiği, çok az bir kısmının ise akademik alanda kaynak desteği olduğu ortaya çıkacaktır"* açıklamalarına bulunmuştur.

Katılımcıların ifadelerine dayanarak Şanlıurfa BüyükşehirBelediyesinin ildeki

örgün eğitime en önemli üçüncü katkısının "malzeme yardımı" olduğu anlaşılmaktadır. Bu proje kapsamında ildeki okullara boya, oturma sırası, spor malzemeleri, elektrik gibi destekler sağlanmıştır.

4.3.1.4 Gençlik/Kültür Merkezleri ile İlgili Görüşler

Yerel yönetimlerin gençlik ve kadınlara yönelik eğitim ve kültür çalışmaları kapsamında önemli hizmetlerinden birisi de yaygın olarak kurulangençlik ve kültür merkezleridir. Bu merkezlerin örgün eğitim alanına birçok açıdan önemli katkılar sunmaktadır. Görüşmecilerden özellikle bu alandaki çalışmalardan sorumlu olanların değindiği konulardan biri de bu merkezlerde yapılan çalışmalardır.

Bu tür merkezlerdeki çalışmaların Milli Eğitim ve özelde Halk Eğitim Merkezleri ile koordineli çalışmalar yürüttüğüne değinen GS01 görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir*; "Bizim kadın destek merkezlerimiz, gençlik merkezlerimiz, işte Engelliler Koordinasyon Merkezi vesaire. Ciddi manada bir topluma ulaşma, her konuda eğitim alanları açmada, Milli Eğitim ile birlikte, Halk Eğitim merkezleri üzerinden bir eğitimlerimiz vardı."* Bu merkezin örgün eğitime katkısını vurgulayan GS01; *"Bu öğrencilerimiz gençlik merkezlerimizde her türlü sportif, kültürel, sanatsal kurslara davet edildi. Hem okul başarıları için hem de kişisel gelişimleri için bu merkezlerde, sanırım 20 âdete ulaştık, hizmetler devam etmektedir"* değerlendirmelerinde bulunmuştur.

Konu ile ilgili GMO1, okuma yazma, kişisel gelişim ve meslek kurslarına dikkat çekerek aşağıdaki ayrıntılı bir analiz yapmıştır:

> **"**46 tane kadın destek merkezleri kurduk. Kadın destek merkezlerinde birincihedef ve kitlemiz özellikle kırsal mahallerden gelip şehir yaşantısına adapte olabilmesi için kadınlara bir örgün eğitim modeline yakın bir model uyguladık. Bu örgün eğitim modelinde ise öncellikle kadınları bir okuma yazma kursları ondan sonra pratik bilgileri verebilecek bilgiler, hijyen eğitimleriydi. Bunu yanı sıra birde mesleki eğitimler vardı. Mesela kuaförlük,biçki-dikiş, ondan sonra çiçekçilik gibi(…) Gençlik Merkezlerinde de yani sadece örgün eğitim derken kişilerin bir mesleki bir anlamda bir eğitimi anlamına gelmemelidir. Çocuğun sosyal hayata adaptasyonuna mesleki eğitimdir, örgün eğitim içerisine girer. Mesela çocuğun sosyalleşmesi için folklor, mesela bir örgün eğitimde verebiliyorsunuz. Halk eğitimde halk oyunları ile beraber verebiliyorsunuz, çocuğun sosyalleşmesi, müzikte öyledir. Biz kendi sanat sokağımızda, bir Sanat Sokağı kurduk. Sanat sokağımızda ebru, hat, resim, müzik gibi farklı alanlarda eğitim verdik. Okullarda otobüsümüzü tutup çocuklarımızı oralara sınıflara getirdik. Yani siz derste bu işi yapmayın bizim sanat sokağımızda yapın. Benim o dönemdeen aktif olarak kullandığımdı. Bunları yaptık. Ve o çocuklar 40'ar kişi geldiğinde hem meyve suyunu kekini veriyorduk hem de onlar bir ebru nedir,resim

> nedir, hat nedir, tezhip nedir? Yani eğitim anlamında da şimdi etüt merkezleri kuruluyor. Olmadığı kadar bize kütüphaneler, eğitim merkezlerimiz, şu anda sporcu eğitim merkezleri kurduk. Allah seni inandırsın, biz geçen yaz 50 bin çocuğa ulaştık Urfa merkezde. Benim yüzmehavuzlarımda, Gençlik Spor' da bana bağlı idi. Bir yıl boyunca 600 bin çocuğun faydalandığı alanlar oldu. İlçelerin tamamında, her ilçede yüzme havuzlarımız var. Havuz sadece yüzme değil, o çocuğun sosyalleşmesidir." Değerlendirmeleri ile Büyükşehir belediyesinin özellikle kız çocuklarında yüksek oranda görülen zorunlu eğitim terk oranlarından doğan okuma yazmaprobleminden mesleki eğitimlere ve kişisel gelişim alanlarına yönelik önemlibir boşluğu doldurduğu görülür."

Okuma salonları ve gençlik kampı projeleri bağlamında yenilikçi uygulamalara dikkat çeken GY04*; "Kültür merkezleri oluşturmaktayız Ayrıcakütüphaneler, okuma salonları yapılmaktadır. Evet, yani şöyle her ilçemizde, mesela 2 yıl önce Siverek'e ciddi bir şey yaptık. Diğer yerlerde, yani mülkiyet sorunu olmayan ve bütçe disiplini içerisinde hedef tüm ilçelerde birer kültür merkezinin yapılması"* demiştir. Gençlik kampı projesine de değinen GY04; "*Şu anda Atatürk Barajı göl alanında yaklaşık 200 dönüm, dekarlık bir alanı gençlik kampı yapmak üzere (...)Tamamen okul öğrencileri yararlanacak okul öğrencilerinin gençlik kampı olarak faaliyet göstermesi için"* şeklinde görüşlerini dile getirmiştir.

Yetenek ve akademik sınavlara hazırlık bağlamında yapılan çalışmalaradikkat çeken DB05; *"Gençlik merkezlerimizdeki sadece spor faaliyetleri ile değil, gençlik merkezlerinde aynı zamanda çeşit alanlarda eğitim kursları da veriyorduk. Efendim, matematik kursu veriyorduk, Türkçe derslerinde yardımcı oluyorduk."* Örgün eğitimin her kademesinde çalışmalar yapıldığına değinen DB05; *"Efendim sporun birçok alanında çocukların bedensel gelişimiile ilgili Büyükşehir bu anlamda Urfa'nın bütün hem merkezin hem ilçelerindetotalde söylüyorum güzel bir hizmet anlayışıyla meseleye yaklaştık. Anaokullarında, ilkokullarda, ortaokullarda hem liselerde mesleki eğitimde birde üniversite ile çalışmalarımız oldu"*. Kültür ve sanat kursları ile ilgili yapılan çalışmalar hakkında kapsamlı bir analiz yapan DB05 özellikle yeteneksınavları ile öğrenci alan bölümlere yönelik çalışmaların verimliliğine vurgu yaparak şu hususları beyan etmiştir:

> "Konservatuar, müzik, halk oyunları, efendim kursları da var. Ben şu anda konservatuar kurmuşum. Ciddi bir konservatuar eğitiminde müzik kabiliyetlerini ölçüyoruz, resim kabiliyetlerini ölçüyoruz, hat, ebru, tezhip bunları hem sanat sokağımızda hem konservatuarımızda, hem gençlik merkezlerimizde. Konservatuarımız bir yerde, yıldız meydanı dediğimiz yerde, eskiden Reji Kilisesi diyorlardı, şu anda Vali Kemalettin Gazeloğlu Kültür Merkezi olarak Büyükşehir

> belediyesinin konservatuar şubesi ordadırve 7/24, yani yedi gün açığız ve tüm kurs faaliyetlerimizi, özellikle müzik, halk oyunları ve tiyatro alnında tüm çalışmalarımız orda. Sanat sokağında sanat faaliyetlerimiz var. Yine Belediye'nin altında resim atölyemiz var. Tabi ana binanın altında, Urfa'nın önemli ressamları 3-4 tane arkadaşımız, hem ilkokul hem ortaokul hem lise seviyesinde resim kursu veriyoruz… Şuanda Urfa merkez için 4 veya 5 semtimizde var, bunları yaygınlaştıracağız. Turgut Özal parkının içerisinde bir çocuk kütüphanemiz var. Semt olarak Ulubatlı mahallesinde, Yenişehir'de. Yine aynı semtte Abdulkadir Karahan kütüphanemiz var. Büyükşehir Belediyemizin hemen altında Karakoyun İş Merkezi diyoruz, orda Şair Nabi kütüphanemiz var. Ciddi anlamda oda hizmet veriyor. Efendim Hekim Dede diyoruz, beden dibi orda bir kütüphanemiz var.Orası biraz daha taşra. Eyüp Peygamber Camisi'nin hemen karşısındaki çamlık alanın içerisinde, o parkın içerisinde kütüphanemiz var. O Eyyübiye bölgesinde. Birde Cumhuriyet Sosyal Tesislerimizin içinde var. Yeni yapılan okullar kampüsüne yakın. Bir millet kıraathanesi var, mevcutlar olanlarımız bunlar. Ha bunu biraz daha geliştireceğiz. Süleymaniye tarafında, Açıksu tarafına, burada hedef hemen hemen bütün semtlere yürüme mesafesinde, ulaşım sorunun olmayacağı şekilde çocukların ulaşabileceği mekânlarda bu hizmet sunulacaktır."

Yapılan çalışmaların il belediyesi ve büyükşehir belediyesi karşılaştırmasında farklı hususlara dikkat çeken UZ01, tiyatro ve sanat müziğialanlarında çalışmaların zayıfladığı eleştirisinde bulunan ve imkânların şimdikidönemlerde daha fazla olmasına karşın atıl kaldığı, değerlendirmesine vurgu yaparak şunları ifade etmiştir: *"Kültür dairesi değil kültür müdürlüğü vardı(...) Konservatuar birimi vardı. Konservatuar biriminde halk, sanat müziği vardı ve tiyatro vardı. Şimdi, gençlik merkezlerimizde dâhil, halk Eğitim merkezlerimizin başında eğitim başlığı var ama eğitim ile ilgili hiç bir şey yok."* Şanlıurfa'nın sanat ve kültürde geçmişine değinen UZ01; *"Ben 1967'de öğretmenim benim elimden tutarak buradaki şimdiki bu Halileye Halk Eğitim merkezine getirdi tiyatro kursuna kayıt ettirdi. Profesyonel tiyatro vardı. Oyunlar sergileniyordu ve Diyarbakır radyosundan bu oyunların anonsu geçiyordu yıl 1967.",* mevzuattan kaynaklanan olumsuzluklara da değinen UZ01; *"Herkes gençliğimiz için var. Bütün kurumlarımız, belediyelerimiz, mesela okullarımızın tamamı kendi spor salonlarını halka açmalı. Sanatsal etkinliklerde kullanılabilmeli. Her salonun anahtarı müdürün belinde. Siz gidiporadan faydalanamıyorsunuz. İşte kanunlar, yönetmelikler, mevzuatlar, sanat düşmanlığı olan birim amirleri, şunlar bunlar yani yapamazsınız."*

Yukarıda temas edilen Gençlik Merkezlerinin yaygın eğitim alanında yaptığı çalışmalar 2019 yılında yayınlanan Büyükşehirde ilk beş yıl adlı raporlarda yer almıştır. Buna dair görsellere aşağıda yer verilmiştir:

Şekil 11: Gençlik ve Kültür Merkezleri İlgili Veriler **(**Büyükşehirde İlk Beş Yıl, Şanlıurfa, 2019, s. 340)

Gerek katılımcıların ifadeleri ve gerekse ilgili raporlarda yer alan verilere dayanarak Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin ildeki örgün eğitime en önemli dördüncü katkısının "Gençlik ve Kültür Merkezleri" aracılığı ile yürütmüş olduğu faaliyetlerdir.

4.3.1.5 Tesis Yapımı ile İlgili Görüşler

Örgün eğitim kurumlarında derslikler dışında eğitim ve öğretime destekverecek birim ve tesisler önemlidir. Bunların başında ise spor salonları, okul kütüphaneleri, halı saha, resim atölyeleri, deney ve dil laboratuvarları, müzik ve teknoloji sınıfları gibi mekânlar gelmektedir. Bu anlamda Büyükşehir Belediyesinin örgün eğitim kurumlarına yönelik bu çalışmaları görüşmeciler tarafından değerlendirilmiştir. Bu konuda GS01 ifadelerini; *"Okulların taleplerine(...) mesela birçok okula halı saha yapıldı.(...) İhtiyaç duyulan bazı liselerde okul müdürlüğünün talepleri ile kütüphaneler baştan sona yapıldı. Dolaplarından kitaplarına, masa sandalyelerine kadar her şeyi belediye tarafından yapıldı"* şeklinde dile getirmiştir.

Aynı konuda teknoloji sınıflarının yapılmasına değinen GM01**;** *"Milli eğitim bize müracaat ettiğinde, çocukların bilgisayar ve teknoloji ile ilgileriniarttırmak için iki teknoloji sınıfı kurduk. Milli Eğitimin belirlediği protokol çerçevesinde robotik kodlama ile ilgili. Teknoparkla bir sözleşme imzaladık. Robotik kodlama ve öğrencileri geliştirme ile ilgili malzeme teminlerini*

yaptık" demiştir. Konferans salonlarının yapılma çalışmalarını anlatan DB04*;"Örgün eğitim kurumları ile bir protokol imzalandı. Beş yıl içerisinde 20 tane okula kütüphaneler kuruldu. Milli Eğitim okullara halı saha talep etti. Birkaçtanesi yapıldı. Bazı okullara konferans salonları tahrip olmuştu. Onlarınonarımı, bazılarına yeni konferans salonları yapıldı"* ifadelerini kullanmıştır. Yine UZ02, semt sahalarının okul bahçelerine yapılması çalışmaları ile hem okullara hem de semt sakinlerine spor alanları kazandırılmasına vurgu yaparak*;"Bazı belediyeler mahallelere yapacakları semt sahalarını arsa probleminin de önüne geçebilmek amacıyla okul bahçelerine yapması olumlu bir durumdur. Bu sayede öğrencilerin bedensel ve zihinsel gelişimlerine katkı sunacak spor sahaları okullara kazandırılmıştır"* demiştir. Buna dair görsellere aşağıda yer verilmiştir:

Şekil 12: Okullara tesis yapımı destekleri ilgili veriler **(**Büyükşehirde İlk Beş Yıl, Şanlıurfa, 2019, s. 330)

Gençlik ve kültür konusunda, İlde bulunan tek üniversiteye yönelik açılan tam teşekküllü laboratuvar projesine dikkat çeken DB03, üniversite bağlamında da örgün eğitime katkılar sunulduğunu ifade etmiştir. Konuyla ilgili olarak DB03, görüşlerini; *"Biz mesela çevre koruma olarak dört yıl, beş yıl kadar önce oradaki laboratuvara çok ciddi manada katkı sunduk. Sırf şehrimizde öyle bir laboratuvara ihtiyacımız*

var. Vektör mücadelesi ile ilgili çalışmaların yapılabileceği bir laboratuvar. Ona çok ciddi bir ayni yardımda bulunduk" biçiminde ifade etmiştir.

Katılımcıların ifadelerine dayanarak Şanlıurfa BüyükşehirBelediyesinin ildeki örgün eğitime en önemli beşinci katkısının "Tesis Yapımı"aracılığı ile yürütmüş olduğu faaliyetlerdir.

4.3.1.6 Araç/Ulaşım Destekleri ile İlgili Görüşler

Katılımcıların Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin ildeki örgün eğitimeönemli bir katkısı da araç ve ulaşım desteğidir. Gerek katılımcıların ve gerekse ilgili raporlardan bu desteğin; örgün eğitim alanında yapılan etkinlikler, geziler, sportif ve kültürel yarışmaların araç ve ulaşım hizmetlerini kapsadığı anlaşılmaktadır. Konuya genel çerçevede değinen ŞB01'e göre; *"Eğitim. Turnuvalar, spor eğitimleri, çocukların gönderilmesi, ulusal, uluslararası maçlara, araç desteği, malzeme desteği veriliyor."* Konuya Çanakkale gezi projesi bağlamında değinen GY03*; "Yani şunu ifade edeyim; mesela özellikleyerel yönetimler olarak son 5 yıldır biz coğrafyalar arasındaki iletişimin ve yakınlığın artması için, diyelim ki Çanakkale'ye yapılan gezilerin ulaşım bedellerini, kumanya bedellerini valiliğimiz ile beraber ödüyorduk"* değerlendirmesinde bulunmuştur.

İlde bulunan fuar merkezindeki etkinliklere ve özellikle yıllık olarak gerçekleştirilen kitap fuarlarına okul öğrencileri için servis sağlanmasına değinen DB03, konu ile ilgili görüşlerini şöyle dile getirmiştir; *"Bir yıldan fazladır faaliyete geçen fuar merkezimize çeşitli okullardan dediğiniz gibi servis sağlıyor belediyemiz. Bu konuda ciddi katkı sunuyor. Hem fuarı zenginleştiriyor, hem çocuklarımızın farklı ortamlar yaşamasını, kendilerini geliştirmesine katkıda bulunuyor."* Benzer şekilde araç ve ulaşım desteğinin oluşum sürecine değinen UZ02; *"Belediyelerimiz ile Milli Eğitim müdürlükleri arasında sık sık protokoller yapılmaktadır. Bu protokoller incelendiği takdirdeçoğunun değil tamamının kültürel/sportif faaliyetlere malzeme ve araç temininiile ulaşım hizmeti içerdiği, çok az bir kısmının ise akademik alanda kaynak desteği olduğu ortaya çıkacaktır"* değerlendirmelerinde bulunmuştur. Katılımcıların görüşlerine dayanarak Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin ildeki örgün eğitime en önemli altıncı katkısının "araç ve ulaşım"desteği olduğu belirtilebilir.

4.3.2. Yerel Yönetimlerde Örgün Eğitim Kurumlarına Yönelik Yapılan Akademik Çalışmalarla İlgili Görüşler

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinde örgün eğitim kurumlarına yöneliközellikle öğretim boyutunda yürütülen çalışmalar "Akademik Çalışmalar" teması altında incelenmiştir. Bu alanda büyükşehir belediyesine ait gençlik vekültür merkezlerinde yapılan eğitim öğretim çalışmaları, mesleki kurslar, sanatsal ve sportif kurs ve etkinlikler yer almaktadır. Ayrıca tüm il genelinde yapılan deneme sınavları ile ilgili projeler, engelliler ve kadınlara yönelik yaygın eğitim çalışmalarının örgün eğitime yansıyan kısımları gibi alanlarda yürütülen çalışmalar da bu kapsamdadır. Bunun yanı sıra yoğun bir Suriyeli mülteci yükü olan ilde bunlara yönelik projeler, ikinci bir üniversitenin açılması ile ilgili projeler, üniversite eğitiminin desteklenmesine yönelik kız yurtlarının açılması gibi proje önerilerini dile getirilmiştir. Konu ile ilgili katılımcı görüşlerini yansıtan verilere Tablo 8'de yer verilmiştir.

Tablo 8: Örgün Eğitime Yönelik Yapılan Akademik Çalışmaların Tema ve Kodları

Kod	Frekans	Yüzde(%)	Kategori / Tema
Deneme sınavları ve kurslar	13	72	
Gençlik/kültür merkezlerinde yapılan çalışmalar	11	61	
Semt kütüphaneleri	8	44	Akademik Çalışmalar
Mesleki eğitim ve kurslar	7	39	
Diğer hususlar	1	5	

Tablo 8'de görüldüğü gibi çalışmada yerel yönetimlerde örgün eğitim kurumlarına yönelik eğitim ve öğretim ile ilgili yapılan tüm çalışmalar akademik çalışmalar teması ile gruplaştırılmıştır. Bu tema altında kurum ve binaların, sosyal yardımların, malzeme ve her türlü onarım ve düzenlemelerin dışında kalan ve sadece eğitim öğretim süreçlerini içeren çalışmalara ~~bu alanda~~yer verilmiştir. Bu bağlamda örgün eğitimin gelişiminin amaçlandığı,desteklendiği tüm çalışmaları görünür kılmak için akademik çalışmalar ile ilgilialgılara yönelik görüşlere yer verilmiştir. Özellikle Valilik, Gençlik ve Spor Müdürlükleri, Milli Eğitim İl ve İlçe Müdürlükleri ve Okul Müdürlükleri ileyapılan protokol ve projeler bu tema altında analiz edilmiştir.

4.3.2.1.Deneme Sınavları ve Kurslar ile İlgili Görüşler

Şanlıurfa ilinin eğitim başarısı ile ilgili göstergelerinden biri olan ülke genelindeki sıralamalarda sonlarda yer alması Büyükşehir Belediyesini özellikle

sınavlara hazırlık destek çalışmalarına itmiştir. Nitekim konu ile ilgiliMEB'in LGS 2018 verilerinde Şanlıurfa'nın 77. başarı sıralaması, 2019 LGS'de ise 78. sırada yer aldığı (www. meb.gov.tr) şeklindeki verileri de bu durumu teyit etmektedir.

Bu meyanda, katılımcılarından DB02, ilçeleri de kapsayacak şekilde her yıl 8, sınıf ve 12. Sınıf öğrencilerine düzenli olarak yapılan denemesınavları İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile koordineli gerçekleştirilen bir proje kapsamında desteklendiğini belirtmiştir. Devamında DB02 görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: *"Sınava girecek ortaokul ve lise öğrencilerine düzenli deneme sınavları yapılıyor. Bu uygulama Şanlıurfa geneli yapılıyor. Milli eğitim aracılığı ile yapılıyor. Tabi bunun baskı işleri, tüm masrafları Büyükşehir tarafından karşılanıyor. Millî Eğitim'le görüştüğümüzde bunun çocukların başarısında büyük bir etki yaptığı söylendi."* DB04 de, bu konuda yapılan protokole dikkat çekerek; *"İl milli Eğitim bazında tabi. Valilikle beraber protokol yapıldı. Büyükşehir belediye başkanlığı ve valilikle. Bütün okullarda, 13 ilçe kırsal dahil, 8. sınıf ve 12. sınıflara deneme sınavları yapıldı.4 tane 8. sınıf, 4 tane 12. sınıfa ait denem sınavı yapıldı"* görüşünü dile getirmiştir.

İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile yapılan protokol kapsamında ortaokul 8.Sınıflara yönelik LGS sınavı ve lise 12. Sınıflara yönelik YKS deneme sınavları projesi Şanlıurfa geneli tüm ilçeleri kapsayacak gerçekleştirilmiştir. Bu proje ile ilgili sayısal veriler, aşağıda gösterildiği gibi 2018 faaliyet raporlarında yer almıştır. Ayrıca her yıl sürdürülen bu projede 2019 yılı itibariile toplamda yapılan sınavlarla ilgili bilgiler Büyükşehirde İlk Beş Yıl vizyon belgesinde de yer almıştır.

Şekil 13: Deneme Sınavları Projesi ile ilgili 2018 yılı sayısal veriler **(**2018 Faaliyet Raporu, Şanlıurfa, 2019, s. 187)

2018 YILI FAALİYET RAPORU

FAALİYETLERE İLİŞKİN BİLGİ VE DEĞERLENDİRMELER

› İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile birlikte eğitime destek amacıyla 2016/2017 eğitim öğretim yılında 254.350 Adet deneme sınavı yapılmıştır.

NO	CİNSİ	MİKTARI
01	12. Sınıflar için TYT deneme sınavı (4 Adet)	88.000 Adet
02	8. Sınıf LGS deneme sınavı (2 Adet)	81.000 Adet

› İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile birlikte eğitime destek amacıyla 2017/2018 eğitim öğretim yılında 13 ilçeden TYT deneme sınavına 201 lise ve 21825 öğrenci ve 13 ilçeden LGS deneme sınavına 628 ortaokul katılmıştır.

NO	CİNSİ	MİKTARI
01	8. Sınıflar için TEOG deneme sınavı (4 adet)	188.050 Adet
02	12. Sınıflar için YGS/LYS deneme sınavı (3adet)	66.300 Adet

Aynı kulvarda lise ve üniversite sınavlarına hazırlık desteği kapsamında dağıtılan kaynak kitaplarla ilgili görsellere aşağıda yer verilmiştir.

Şekil 14: Deneme Sınavları Projesi ile ilgili toplam sayısal veriler ve kitap dağıtım görseli **(**Büyükşehirde İlk Beş Yıl, Şanlıurfa, 2019, s. 129).

Akademik Çalışmalar teması altında, Halk Eğitim Merkezleri ile koordineli düzenlenen sınavlara hazırlık kurslarına değinen DB03, görüşünü*; "Halk Eğitimle yine mesela üniversiteye yönelik dershaneler, bunların işte efendim sınav kitapçığı gibi vesaire bir sürü yerelde destekler söz konusu oluyor. Bunları belediyemiz yapmaya çalışıyor"* biçiminde açıklamıştır. ŞB01de, açılan sınavlara hazırlık kursları ile diğer alanlardaki kurslarla da ilgili olarak*; "Yerel yönetimler Büyükşehir yasasından sonra işte eğitim kültür merkezleri açtılar. Bu kültür merkezlerinde özellikle sınava yönelik, işte sekizinci sınıfların sınavları ve lise üniversite giriş sınavlarına yönelik kurslareğitimlere başladılar"* bilgisini vermiştir. Diğer alanlardaki kurslara da değinen ŞB01, bu hususla ilgili olarak şunları dile getirmiştir: *"Kültür merkezlerinde müzik, el sanatları, geleneksel sanatlar ve diğer el becerileri ileilgili kurslar açtık ve protokoller imzalayarak bu çocuklara ücretsiz bir şekildemalzemeleri de belediye karşılayacak şekilde bu çocukları taşıdık. Sadece sanat sokağına 4000 öğrenci taşındı, eğitimler aldı."* Devamında ise, sınavlara hazırlık ve destek

kapsamında kütüphanelerdeki çalışmalara da değinen ŞB01*;"Yine akademik düzeyde, kütüphanelerde ücretsiz kaynaklar dağıtıldı. Kütüphaneler gece 10'a kadar açık şekilde öğrencilere hizmet etti. Ortaokullara yönelik, lise giriş sınavları ile ilgili, eskiden TEOG'tu, şimdi LGSoldu. Sınava yönelik kurslarda öğretmenler yetiştirme dersleri verildi. Testler dağıtıldı. Ücretsiz kaynaklar dağıtıldı"* şeklinde konunun ayrıntılarınadeğinmiştir.

Aynı tema ile ilgili olarak DB05, Gençlik Merkezlerindeki çalışmaların çeşitliliğine dikkat çekerek şunları belirtmiştir: "*Gençlik merkezlerimizdeki sadece spor faaliyetleri ile değil, gençlik merkezlerinde aynızamanda çeşit alanlarda eğitim kursları da veriyorduk. Efendim, matematik kursu veriyorduk. Türkçe derslerinde yardımcı oluyorduk."*

Belediye bünyesindeki kütüphanelerin sınavlara hazırlık amacıyla tahsis edilmesi ve öğrencilere kaynak kitap ve doküman sağlanması çalışmalarına değinen ŞB04*;"Doküman desteği sunuyorduk. Orada Kütüphanede çalışma ortamı sağlıyorduk onlara. Sabah sekiz akşam 5, hatta cumartesi günleri ve pazar günleri bazı zamanlarda açık olma kaidesi ile orda kütüphane, halk kütüphanesini genelde bu anlamda gençlerimizin kullanım inisiyatifine sunmuştuk ve oradan faydalanıyorlardı."* İfadelerini kullanmıştır.

İhtiyaç sahibi öğrencilerin dershanelere gönderilmesi, ayrıca yetenek sınavlarına yönelik verilen kurslar bağlamında konuyu değerlendiren ŞB04; şu açıklamada bulunmuştur; *"Maddi durumu elverişli olmayan çocukları şeye, dershanelere yazdık. Zaman zaman eğitim merkezlerimiz var bizim Kadın Destek ve Gençlik Merkezlerimiz, buralar özellikle kırsalda şehre yani dezavantajlı gruplar dediğimiz gruplarda öncelikle pozitif ayrımcılık yaparak."* Devamında kadınlara okuma yazma kursları verildiğine de değinenŞB04; *"kadınlara okuma yazma kursları verdik kadınlara. Birçok kadın da okuma yazmayı öğrendi. Sonradan mesela bayanlardan sonra baylardan da talep geldi okuma yazma kurslarına. Onlarda da biz mesela şimdi kenar mahallelerimizde bulunan eğitim merkezlerimiz var"* açıklamasında bulunmuştur. Sanat atölyelerindeki çalışmalara da değinen ŞB04*; "Bizim burada sanat atölyelerimiz var. Özellikle resim müzik, bu atölyelerde yetişip te güzel sanatlar liselerine fakültelerine yetenek sınavı ile girip bir sürü öğrencimiz var(...) Şu anda ulusal dizilerde oynayan bir sürü sanatçımız var. İki, üç tane de büyük*

yönetmen yetiştirdik".

Akademik Çalışmalar Teması altında deneme sınavları ve kurslar ile ilgili genelde yapılan değerlendirmeler olumlu olmasına karşın, UZ02, bu alanda yapılan çalışmaların yeterli ve kalıcı çözümler üretmekten uzak olduğu eleştirisini dile getirmiştir. UZ02 eleştirisinde; *"Belediyelerimizin 5 yıllık Stratejik Planlarına bakıldığı takdirde bu alanlardaki çalışmalar sosyal ve kültürel faaliyet destekleri, sınavlara hazırlık kursları, kitap dağıtımları ve gezileri içermektedir. Örgün eğitimde var olan fiziksel sorunlara yönelik hiçbirfaaliyet bulunmazken akademik faaliyetler ise kitap desteklerinin ötesine geçememektedir"* hususları dile getirmiştir.

4.3.2.2 Gençlik Merkezleri/Kültür Merkezlerinde Yapılan Çalışmalar ile İlgili Görüşler

Büyükşehir belediyesine ait gençlik ve kültür merkezlerinde örgün eğitime yönelik yapılan çalışmalarla ilgili görüşmeciler farklı değerlendirmelerde bulunmuştur. Bu konuda genel bir çerçeve çizen GS01; *"Bizim kadın destek merkezlerimiz, gençlik merkezlerimiz, işte Engelliler Koordinasyon Merkezi vesaire. Ciddi manada bir topluma ulaşma, her konudaeğitim alanları açmada, Milli Eğitim ile birlikte, Halk Eğitim merkezleriüzerinden bir eğitimlerimiz vardı. Onlar devam ediyor hala"* şeklinde açıklama yapmıştır. Yapılan çalışmalara da değinen GS01; *"Bu öğrencilerimiz gençlik merkezlerimizde her türlü sportif, kültürel, sanatsal kurslara davet edildi. Hemokul başarıları için hem de kişisel gelişimleri için bu merkezlerde, sanırım 20 âdete ulaştık, hizmetler devam etmektedir."* değerlendirmesinde bulunmuştur.

Sanat sokağı projesi kapsamında konuya değinen GM01, aşağıdaki değerlendirmelerde bulunmuştur:

> "Biz kendi sanat sokağımızda, bir Sanat Sokağı kurduk. Sanat sokağımızda ebru, hat, resim, müzik gibi farklı alanlarda eğitim verdik. Okullarda otobüsümüzü tutup çocuklarımızı oralara sınıflara getirdik. Yani siz derste buişi yapmayın bizim sanat sokağımızda yapın. Benim o dönemde en aktif olarak kullandığımdı. Bunları yaptık. Ve o çocuklar 40'ar kişi geldiğinde hemmeyve suyunu kekini veriyorduk hem de onlar bir ebru nedir, resim nedir, hatnedir, tezhip nedir? Yani eğitim anlamında da şimdi etüt merkezleri kuruluyor. Olmadığı kadar bize kütüphaneler, eğitim merkezlerimiz, şu andasporcu eğitim merkezleri kurduk. Allah seni inandırsın, biz geçen yaz 50 bin çocuğa ulaştık Urfa merkezde. Benim yüzme havuzlarımda, Gençlik Spor 'dabana bağlı idi. Bir yıl boyunca 600 bin çocuğun faydalandığı alanlar oldu. İlçelerin

tamamında, her ilçede yüzme havuzlarımız var. Havuz sadece yüzmedeğil, o çocuğun sosyalleşmesidir."

İlkokul, ortaokul lise ve üniversite öğrencilerine yönelik bu merkezlerde yapılan çalışmalara ayrıntıları ile değinen DB05 ise aşağıdaki hususlara değinmiştir:

"Efendim, matematik kursu veriyorduk, Türkçe derslerinde yardımcı oluyorduk. Efendim sporun birçok alnında çocukların bedensel gelişimi ile ilgili Büyükşehir bu anlamda Urfa'nın bütün hem merkezin hem ilçelerinde bu anlamda genel olarak totalde söylüyorum güzel bir hizmet anlayışıyla meseleye yaklaştık ve hem anaokullarında hem ilkokullarda hem ortaokullarda hem liselerde mesleki eğitimde birde üniversite ile çalışmalarımız oldu.(…) Konservatuar, müzik, halk oyunları, efendim kursları da var.(…) Konservatuarımız bir yerde, yıldız meydanı dediğimiz yerde, eskiden Reji Kilisesi diyorlardı, şu anda Vali Kemalettin Gazeloğlu Kültür Merkezi olarak Büyükşehir belediyesinin konservatuar şubesi ordadırve 7/24, yani yedi gün açığız ve tüm kurs faaliyetlerimizi, özellikle müzik, halk oyunları ve tiyatro alnında tüm çalışmalarımız orda. Yine Belediye'nin altında resim atölyemiz var. Tabi ana binanın altında, Urfa'nın önemli ressamları 3-4 tane arkadaşımız, hem ilkokul hem ortaokul hem lise seviyesinde resim kursu veriyoruz. Şuanda Urfa merkez için 4 veya 5 semtimizde var, bunları yaygınlaştıracağız. Turgut Özal parkının içerisinde bir çocuk kütüphanemiz var. Semt olarak Ulubatlı mahallesinde, Yenişehir'de. Yine aynı semtte Abdulkadir Karahan kütüphanemiz var. Büyükşehir Belediyemizin hemen altında Karakoyun İş Merkezi diyoruz, orda Şair Nabi kütüphanemiz var. Ciddi anlamda oda hizmet veriyor. EfendimHekim Dede diyoruz, beden dibi orda bir kütüphanemiz var. Orası biraz dahataşra. Eyüp Peygamber Camisi'nin hemen karşısındaki çamlık alanın içerisinde, o parkın içerisinde kütüphanemiz var. O Eyyübiye bölgesinde. Birde Cumhuriyet Sosyal Tesislerimizin içinde var. Yeni yapılan okullar kampüsüne yakın. Bir millet kıraathanesi var, mevcutlar olanlarımız bunlar. Ha bunu biraz daha geliştireceğiz. Süleymaniye tarafında, Açıksu tarafına, burada hedef hemen hemen bütün semtlere yürüme mesafesinde, ulaşım sorunun olmayacağı şekilde çocukların ulaşabileceği mekânlarda bu hizmet sunulacaktır."

Büyükşehir Belediyesine ait gençlik ve kültür merkezlerinde örgün eğitime yönelik akademik çalışmalar arasında yer alan ve Avrupa Birliği ortaklığında yapılan çalışmalara konusunda ŞB05, şu açıklamalarda bulunmuştur: *"Avrupa Birliği (AB) ile şu anda iki tane merkez yaptık.(...) EKOSEP projesi çerçevesinde, EKOSEP işte İngilizce açılımı. Kırsaldan şehregelen dezavantajlı grupların, şehre entegrasyonu ve eğitimi."* Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulan Gençlik ve kültür merkezlerinde, örgün eğitime yönelik yapılan akademik desteğe ilişkin veriler Büyükşehirde 'İlk Beş Yıl ' adlı vizyon belgesinde yer almaktadır. Bu belgeden bazı kısımlaraşağıdaki yer almaktadır.

Şekil 15: Gençlik merkezlerinde yapılan kurslarla ilgili veriler ve görseller **(**Büyükşehirde İlk Beş Yıl, Şanlıurfa, 2019, s. 153)

4.3.2.3 Semt Kütüphaneleri İle İlgili Görüşler

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi tarafından açılan semtkütüphanelerinin örgün eğitime yönelik önemli faaliyetleri bulunmaktadır.Nitekim söz konusu merkezlerin örgün eğitime önemli katkılar sunduğunu belirten görüşmeciler, bu merkezlerde özellikle yoksul semtlerdekiöğrencilerin sınav hazırlıkları ve okul ders başarılarına yönelik önemli katkılar sağladıklarını belirtmişlerdir. Semt kütüphaneleri ile ilgili çalışmalar hakkındagenel bir değerlendirme yapan GM01, şunları ifade etmiştir;

> "Bölgede kütüphane eksikliği vardı. Viranşehir'de bir kütüphane açtık, Hilvan'da bir kütüphane açtık büyükşehir olarak ve şuanda da Hilvan'da yeni temelini attığımız devam ediyor, devasa bir kütüphane. Merkez'de Eyyüp Peygamber makamının karşısındaki parka bir kütüphane açtık büyükşehir olarak. Biz işletiyoruz. Masrafları her şeyi ile büyükşehir olarak. Bir tane

> kütüphaneyi bizim tarihi sokaklar diye adlandırdığımız Mahmut Nedim Konak'ın üst kısmında tarihi evlerde küçücük bir kütüphanesi kurduk. Yine yeni bir kütüphane anlayışımız şeyde kurduk, Parklarda bu amacımız birazda parkları canlı hale getirmekti. Turgut Özal parkında bir tane, bizim dönemimizde kuruldu. Bunlar çocukların hem ders çalışa bileceği hem de eğitim alabileceği alanlar olarak güzel bir hizmet veriyor. Bu anlamda bu işleri yani böyle elimizden geldiğince yaptık."

Semt kütüphaneleri ile ilişkili olarak gezici kütüphane uygulaması ile ilgili bilgi veren DB04, özellikle bu çalışmanın kırsal mahallelere yönelik faydalı bir çalışma olduğunu vurgulamıştır. Buna dair görüşlerini ise; *" Kırsaldaki Milli Eğitimle yapılan protokol çerçevesinde gezici kütüphane kuruldu. Kırsal kesimindeki okullara gittik. Kütüphanesi olmayan okullara. Çocuklara kitaplar verildi. Bir kütüphane nasıl olur? Nasıl kitap alınır? Nasıl okunur? O bilinci verme bakımından kütüphane kültürünü geliştirmeye yönelik çalışmalar yapıldı"* biçiminde ifade etmiştir. Aynı konuda ŞB01, kütüphanelerin sınavlara hazırlık kapsamında akşamları bile açık tutulacak şekilde hizmet verdiğini belirterek, ayrıca buralarda çalışma yapan öğrencilere sınavlara hazırlık kitaplarının da ücretsiz temin edildiğini belirtmiştir. Akabinde konu ile görüşlerini de şu şekilde belirtmiştir: *"Yine akademik düzeyde, kütüphaneler Şube Müdürlüğü tarafından kütüphanelerde ücretsiz kaynaklar dağıtıldı. Kütüphaneler gece 10'a kadar açık şekilde öğrencilere hizmet etti. Bu tür destekler verildi."*

Şekil 16: Sınavlara hazırlık kurs destekleri ilgili veriler ve görseller **(**Büyükşehirde İlk Beş Yıl, Şanlıurfa, 2019, s. 308)

Belediyelerin bu alandaki çalışmalarının önemine değinen UZ01; *"Yani insanlar gelip sizin gökdelenlerinize, kanalizasyonu bitmiş yollarınıza, işte binalarınıza bakmaz. O kentte kaç tane kütüphane var? Kaç tane tiyatro var? Kaç tane sinema var? Kütüphaneler ne kadar aktif? Bu ne kadar gençlerimize yansımış? Yani medeniyetin kültürün ölçüsü bunlar"* ifadeleri ile kentin gelişmişliği bağlamında kütüphanelerin önemine değinmiştir.

4.3.2.4. Mesleki Eğitim ve Kurslarla İlgili Görüşler

Örgün eğitim alanı içinde kısmen ihmal edildiği ifade edilen mesleki eğitimle (MÜSİAD, 2008) ilgili görüşmeciler bu alanla ilgili çalışmaların geliştirilmesi gerektiğine yönelik değerlendirmelerde bulunarak yapılançalışmalar hakkında bilgi vermişlerdir. GS01'in, Şanlıurfa özelinde mesleki eğitime duyulan ihtiyaca vurgu yapan ifadeleri aşağıdadır:

> "Burada her yerin kendine göre ihtiyaçları öncelikleri var. Urfa tarım ve hayvancılık ağırlıklı bir yer. Son dönem turizm buna eklenebilir. Bu alanlarda yeterli eğitimli, meslek sahibi insan yok. Bu eksikliği yerelde üniversiteler, işdünyası odalar bir araya gelerek çözümler, projeler yapabilirler. Yani yasal

> Düzenlemelerden çok planlama ve koordinasyona ihtiyaç var.(…). Mesleki eğitimler çok önemli. Benim memleketimde hangi mesleklere ihtiyaç var? Sanayide, tarımda, inşaata, hayvancılıkta kim bilecek bunları. Belediyeler mesleki eğitimdeki eksiklikleri giderebilir. Bunu için ortak çalışmalara ihtiyaç var. Kurs merkezlerimizde kadınlarımıza ağırlıklı olarak kurslar açılıyor. İştedikiş, kuaförlük, aşçılık gibi. Bu ihtiyaç duyulan alanlarda da yapılabilir. İşte Urfa'da mobilya ustasına mı, fayans ustasına mı, depocuya mı, hayvan yetiştirmeye mi, seracılığa mı neye ihtiyaç varsa bu alanlarda kurslar açılarakhem istihdama destek verilir, hem de ekonomik alanlarda verim ve kalite artar.Belediyeler bu alanlarda yetki ve sorumluluk üstlenebilir."

Kadınların meslek edinmesinin önemi bağlamında konuya değinen GM01 ayrıca büyükşehir belediyesi bünyesinde çalışmaları devam eden USMEK projesi hakkında bilgi vermiştir: *"Mesela kuaförlük, biçki-dikiş, ondan sonra çiçekçilik gibi. Muazzam derecede fayda gördük. Bir kere kadınların sosyalleşmesinde, toplum içerisine aidiyet duygusunun gelişmesi, kendini ifade edebilmesi anlamında 46 tane kadın destek merkezi Başkanımızın USMEK, Urfa Meslek Edindirme Merkezi kuracağını duydum. Çok sevindim."*Örgün eğitim sistemi içerisinde mesleki eğitimin sektörel ihtiyaçlara göre planlamasına değinen GY02; *"Örneğin organize sanayi bölgesinde tekstile yönelik, ayakkabıcılığa yönelik örgün öğretimdeki okullarla da işbirliği yapılabilir. Dört gün kendi sanayide bir günde teorik eğitim aldığı, dört günde uygulamalı eğitim aldığı ve nihai sonucunda da istihdamın garantilendiği bir sistem içerisine girmek zorundayız"* değerlendirmesi yapmıştır.

Mevzuat boyutunda belediyelerin mesleki kurs açabileceklerine değinen HM01. *"Şimdi, mevzuatta mesleki kurs açmada yetkisi var.Ödüllendirmede yetkisi var. Okul yapmada, yaptırmada, öğrenci yurdunda yetkisi var. 5216 Büyükşehir belediye kanunu ve 5393 Belediye kanunu buna yer veriyor"* ifadeleri ile konunun yasal boyutuna açılım sağlamıştır.

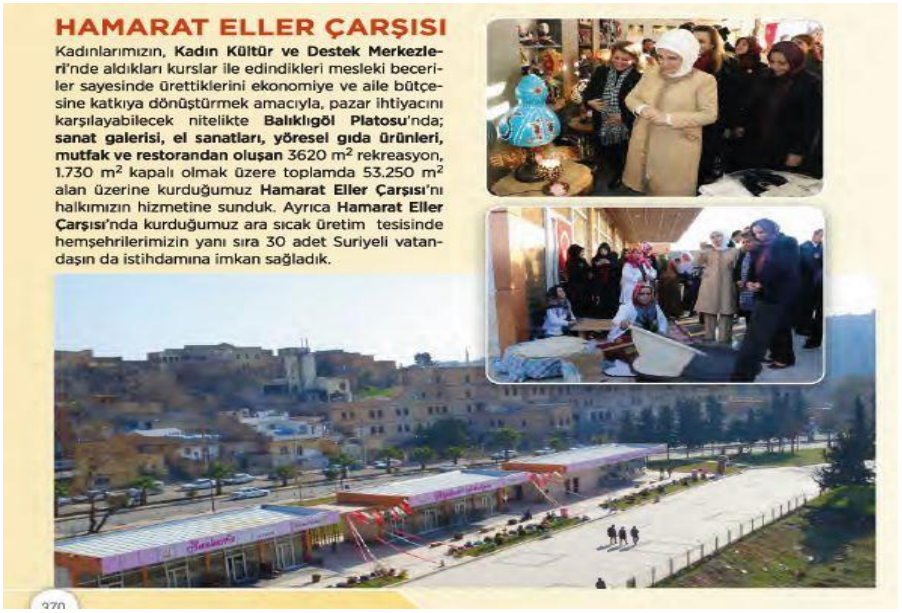
12 yıllık zorunlu eğitimin mesleki eğitimi zayıflattığını dile getiren DB04, eğitim sisteminin bu bağlamda yeni düzenlemelere ihtiyaç duyduğunu belirmiştir. DB04, devamında görüşlerini şu şekilde açıklamıştır: *"Benim tavsiyem, eğitimin 12 yıl olması yanlıştır. Zorunlu eğitim demek, kendisine yetecek kadar okuma yazması olması demektir. Yoksa ara eleman, iş ve diğer konularda, hayvancılığı bile, köydeki çocuk diyor okula gideceğim zorunlu. Köyde hayvan bile artık insanlar besleyemiyor."*

Mesleki eğitim konusunda ara eleman eksikliğinin birçok alanda görüldüğünü belirten DB05, şunları dile getirmiştir: *"Yani kültürde, sanatta, sporda, işte ara eğitim, mesleki eğitim dediğimiz, ara elemanda, esnaf mesela şuanda esnaf çırak bulamıyor*

veya sanayideki esnaf, sık sık görüştüğümüz insanlar var. Çırak bulamıyorlar, kalfa bulamıyorlar, bazı meslekler bundan dolayı ölmek üzere, ölmüşler."

Katılımcıların mesleki eğitimlerle ilgili çalışmalarına yönelik görüşlerine ek olarak, bu konu Büyükşehir Belediyesi tarafından yayınlanan raporlarda da yer almıştır. Buna yönelik veriler ve görsellere aşağıda yer verilmiştir:

Şekil 17: Mesleki Eğitim Çalışmaları Kapsamında Hamarat Eller Çarşısı (Büyükşehir**e** İlk Beş Yıl, Şanlıurfa, 2019, s. 370)

Şekil 18: Mesleki Eğitim Çalışmaları Kapsamında Engellilere yönelik Çalışmalarla İlgili Veriler ve Görseller (Büyükşehirde İlk Beş Yıl, Şanlıurfa, 2019, s. 362)

ENGELLİ KOORDİNASYON MERKEZİ

Günlük hayatını sürdürmekte güçlük çeken her yaştan görme, işitme, ortopedik ve zihinsel engellinin, kapasitesini geliştirmek, rehabilite etmek, yaşam koşullarını iyileştirmek, mesleki eğitimle üretime katkıda bulunmalarını sağlamak, sosyal ve kültürel yönlerini geliştirmek amacıyla 10.000 m² kapalı ve 4.000 m² açık alana sahip **Engelli Koordinasyon ve Yaşam Merkezimiz** Büyükşehir Belediyemiz tarafından halkımızın hizmetine sunulmuştur. **Merkezimizde; bilgisayar, el sanatları, dekoratif, ahşap, fotoğraf, resim, tekstil, dokumacılık, bahçecilik gibi 30 branşta meslek edindirme eğitimi vermekteyiz.** Engelli bireylerin güzel zaman geçirmeleri adına; **yüzme, basketbol, masa tenisi, halter, bilek güreşi gibi spor dallarında da kurslar düzenlemekteyiz. Merkezimiz,** hizmete girdiğinden bu yana **5.720 engelli hemşehrimize hizmet vermiştir.**

Şanlıurfa'da Büyükşehir Belediyesinin örgün eğitime mesleki ve teknikeğitim bağlamında sağladığı destekler arasında "mesleki kurslar" kapsamında faaliyet gösteren kadın ve kültür merkezleri de vardır. Bu merkezlerde yapılançalışmalar da resmi raporlarda aşağıdaki gibi yer almıştır.

Şekil 19: Mesleki Eğitim Çalışmaları ile İlgili Veriler **(**Büyükşehirde İlk BeşYıl, Şanlıurfa, 2019, s. 366)

4.3.2.5. Diğer Hususlar ile İlgili Görüşler

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin kentteki örgün eğitime verdiğidiğer bir destek de "diğer hususlar" şeklinde kategorize edilmiştir. Bu konuda katılımcılar, örgün eğitim gelişimine yönelik öneri ve projeler ve bu bağlamdabaşlatılan, devam eden çalışmalara değinmişlerdir. Örnek olarak, özellikle liseve üniversite düzeyinde il dışından gelen kız öğrencilerin barınma sorununa değinen HM01*; "Yani Urfa'da kız yurdu eksiği var. Adam Urfa'yı kazanıyor. Yurtlarımız yetersiz. Özel yurtlarda da hep erkek var. Evde tutma durumu yoksa gelen öğrenciler burada sıkıntıya giriyor. 6360'la belediyelere okul yapma yetkisi, hem de yurt yapma, işletme yetkisi de veriyor"* değerlendirmelerinde bulunmuştur. Devamında, Şanlıurfa'da ikinci bir üniversitenin açılmasının ihtiyaç haline geldiğini belirten HM01 büyükşehir

belediyesinin buna öncülük edebileceğine dikkat çekmiştir. HM01'in konuyla ilgili açıklamaları şunlardır:

> "İkinci bir üniversitemizin olmaması benim açımdan büyük bir kayıp. Yanı başımızda Antep'te üç üniversite varken, bizim burada sadece bir üniversite var.(…)Dört yıllık fakülte okuyanların yüzde 75'i ilinin dışında okuyor. Urfa'da okumak istemiyor.(…)Peki, Belediye'nin burada ne katkısı olabilir? Hoca Ankara'da aynı parayı alıyor. Urfa'ya da aynı parayı alacağı için, kolay kolay profesörler Urfa'ya gelmek istemiyorlar. Yerel Yönetimler, bu gelecek hocalara danışmanlık hizmeti alarak ekstra bir ödeme yaparak Urfa'yı cazip hale getirmesi gerekiyor. Hocam sen gel Urfa'da derse gir. Bizde aynı zamanda senden danışmalık hizmeti alacağız. Dolayısıyla hocanın eline Ankara'daki geçtiğinden daha fazla eline para geçeceği için Urfa'ya gelmesi biraz katkıda bulunacağız yerel yönetim olarak. Evet, bizde hocanın kendisinden faydalanacağız. Ayrıca yer tahsisi, plan değişikliği. Diyelim ki bir Ortadoğu'dakini ülke veya başka bir tanesi Avrupa'dan, biz burada Üniversite kurmak istiyoruz dediğinde Belediyenin burada kendisine yardımcı olması gerekiyor ki burada girişimcinin önü açılsın. Yani yerelde de bunu açmak isteyenler olabilir. Belediye burada ne yapacak? Yasal çerçevedekendisinin imkânı olan çerçevede, bunu yapacak kişiye yardımcı olmasıgerekiyor. Çünkü burada kazanan Urfa olacaktır. Bu üniversite açısından, buikinci üniversite konusunu gündeme taşımalıyız. Bu bir eksiklik. Her bir öğrencinin yaklaşık İl'e aylık 531 tl katkıda bulunuyor diyor YÖK. Buranın ekonomisini canlandırıyor. Bir Isparta'ya baktığınızda, bir Eskişehir'e baktığınızda öğrenci memleketi olarak anılıyor. Ve oranın ekonomisini öğrenciler ayakta tutuyor."

Örgün eğitimde yerel yönetimlerin verimli katkılar sağlayabilmesi için Eğitim Şurasına yerel yönetimlerin paydaş olması gerektiğini belirten HM01*; "Yani mesela kent konseyi var. Yüksek Eğitim Şurası var. Buraya davet edilmeli. Bu çok önemli.. Eğitim Şurası, Eğitim ile ilgili kararların, verilerin toplandığı bir yer. Yani bunun paydaşlarından biri yerel yönetimler olmalı. Yerle yönetimlerde kent konseyine Milli Eğitimi dâhil etmeli."* Görüşleri ile önerilerini ifade etmiştir.

Şanlıurfa özelinde Suriyeli mültecilerin eğitilmesinin sistemli hale getirilmesi gerektiğini vurgulayan HM01, çok önemli gördüğü bu hususta aşağıdaki değerlendirmelerde bulunmuştur:

> "Ayrıca bu mültecilerin, sığınmacıların da eğitimini düzenlemek gerekiyor. Bunlar yarın, öbür gün, iş, aş, eş isteyecek. Diyecek ben de Urfalıyım. Yüzde22 oranında. Yerel yönetimlere gelecek diyecek beni işe al. Başkanım diyecekbende iş istiyorum. Beni de şirketine al. O da iş isteyecek. İş veremesek,

> bunları eğitemez isek, yarın, öbür gün mafyalaşacaklar. Bu sefer, şehrin başına bela olacaklar. Siz bunlara bir eğitim vermezseniz. Bir meslek edindirmezseniz bunlar geliri nasıl elde edecek. Gayrı meşru yollara sapacak. Yani dolayısıyla bu Suriyeli çocukların konusu çok ciddi bir problem. Yüzde22'ye tekabül ediyor, Suriyelilerin Urfa nüfusuna oranı. Bu gayrı resmi bir oran. Çünkü şu anda vali bile Urfa'da kaç Suriyeli olduğunu bilmiyor. En az bu sayı öyledir. Daha fazla da olabilir.(…)10 yaşında buraya gelen kişi şu anda 18 yaşında. Suriyeli Nüfusu şu anda yüzde 22'nin üzerinde. Yüzde 22 bir ara Göç İdaresi resmi rakam vermiş. Ama ondan sonra bir daha güncellememiş. O yüzden Yüzde 25 gibi bir rakam kesin söyleyebilirsiniz. Üçte bir deniliyor, üçte bir yüzde 33 demek. Yüzde 20'nin üzerinde kesin. Dolayısıyla burada, bunları eğitemezseniz, meslek edindirmezseniz, yarın, öbür gün bu, Amerika'daki gibi, Çin mahallesi, Çin çetesi, İtalyan çetesi gibi çeteler oluşur. Gettolaşırlar. Azınlık psikolojisi edebiyatı tutarlar. Dolayısıylabiz bunlarla baş edemeyiz. Buna yönelik ciddi uyum eğitimleri yapılması gerekiyor."

Değerlendirmeleri ile gelecek açısından önemli bir potansiyel soruna dikkat çekmiştir.

Aynı bağlamda ders müfredatının kısmen yerelleşmesinin gerekli olduğuna değinen DB02; *"Müfredat ve ders, program bakımından, sanırım Milli Eğitim, kendi ilini tanıma ile ilgili bir ders getirilmesi konusu vardı. Kültür, örf ve adetlerin daha iyi tanıtılması ile ilgili zannedersem çalışma yapıldı. Sanırım bunda amaç ders ve programlarda da kısmen yerelleşmeye gitmekti"* görüşlerini ifade etmiştir.

Örgün eğitim kurumlarında ihtiyaçların karşılanması bağlamında düzenlemelere ihtiyaç olduğunu ve bütçe tahsisinin gerekli olduğunu belirten DB04; *"Okullara öğrenci fert başına para gönderin. Yani 1000 tane öğrencisiolan okula kişi başı 10 lira gönderseniz 10 bin lira eder. Bu okula harcansa, faturalandırılsa, sisteme faturalar yüklense, temizlik malzemesi, peçete, okulunihtiyaçları bununla giderilebilir. Köydeki adam kantini kiraya veremiyor."* Önerinin gerekliliği ile ilgili olarak da; *"Müdürünün, öğretmeninin çocuktan para toplayan bir öğretmen konumuna soktuğunuz anda eğitim öğretim orda bitmiştir. Okul idaresi veliden kayıt parası adı altında para toplamayacak. Hem zan altında kalıyor hem de üzülerek belirtmek istiyoruz ki velilerin eğitimöğretimden beklentisi de düşüyor."*

Üniversite kazanan öğrencilere destek amaçlı yapılan valiz dağıtım projesi ile ilgili olarak DB05*; "Üniversite öğrencilerine, üniversite sınavını kazanıp dışarıya giden öğrencilerimize de bir valiz hediyemiz vardı. Onun da içerisinde çocukları gerekli şeyler vardı"* bilgilerini paylaşmıştır. Buna yönelik görsellere aşağıda yer verilmiştir:

Şekil 20: Valiz ve Kırtasiye Yardımları İlgili Veriler **(**2018 Faaliyet Raporu, Şanlıurfa, 2019, s. 318)

› "Eğitim Yolunda İlk Adımda Büyükşehir Yanında" sloganıyla başlatmış olduğumuz Üniversiteye İlk Adım Projesiyle, üniversiteyi ilk defa kazanıp il dışına okumaya gidecek olan ihtiyaç sahibi toplam 400 öğrenciye içinde kişisel bakım ürünleri, eşofman, mont ve ayakkabının bulunduğu valizler dağıtılmıştır.

› İhtiyaç sahibi vatandaşlarımıza 8.132 TL yol yardımı, 61.50 TL tedavi ve benzeri yardımlar ve 48.300 TL kira yardımı yapılmıştır.

› 2018 Eğitim ve Öğretim Yılında ihtiyaç sahibi öğrencilerimize 11.075 Adet çanta ve kırtasiye malzemesi dağıtımı yapılmıştır.

Meslek lisesi ve üniversite öğrencilerine verilen staj destekleri ile ilgiliolarak değerlendirme yapan DB05, görüşünü şöyle seslendirmiştir; *"Meslek liselerine yönelik staj ile ilgili imkânları var. Özellikle teknik ve mühendislik alanındaki stajlar. Lise öğrencilerine onların yarım asgari ücret yanlış değilsem birde ücretleri var. Ama özellikle büyükşehre teknik anlamda altyapısı olan işler olan alanlarda mümkün olduğu kadar."* Bu konuda son olarak, istihdamı destekleme çalışmaları bağlamında mikro kredi destek programından bahseden DB05; *"Mikro kredilerimiz var. Kadınlara yönelik olarak. Özellikle şu anda Hamarat Eller Çarşı'sında, kadın destek merkezlerimizde mikro kredi şu anda üç binin üzerinde kadına bu anlamda. TİSVA diye bir vakıf vardır onlarında protokol ve işbirliği çerçevesinde bu kadınlarımıza destek veriliyor"* ifadeleri ile konuyu değerlendirmiştir.

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin örgün eğitim kurumlarına yönelik yaptığı faaliyetler konusunda katılımcı görüşlerine dayalı olarak şu genel değerlendirme yapılabilir: Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi ildeki örgün eğitimkurumlarına altyapı, donanım ve malzeme desteği yanına akademik anlamda da önemli katkılar

sağlamaktadır. Katılımcılara göre bu katkılar sırayla; deneme sınavları ve kurslar, Gençlik/Kültür merkezlerinde yapılan çalışmalar,semt kütüphaneleri, mesleki eğitim ve kursları ve diğer hususlar şeklindedir.

4.4. YEREL YÖNETİMLER MEVZUATI BAĞLAMINDA EĞİTİMDE YERELLEŞME İLİŞKİN BULGULAR

Dünyada son yıllarda rağbet gören bir eğilim olan devlet hizmetlerinin yerelleşmesinin en büyük yansıması Büyükşehir belediyelerinde görülmektedir. Bu yansımanın gereği olarak belediyeler, klasik belediye görevlerinin yanı sıra sosyal hizmetler, sağlık ve eğitim hizmetlerine de eğilmek durumunda kalmışlardır (Ceylan, 2018, s.2). Ancak Türkiye'de yerel yönetimler ile ilgili yasal düzenlemeler ile Milli Eğitim sistemini düzenleyen yasaların birbirinden bağımsız olması, uygulamada birtakım sorunlara yol açmaktadır. Bunlardan birisi de, yerel yönetimlerin örgün eğitime yönelik çalışmalarında sınırların tam olarak belirlenmiş olmasıdır. Mevcut durumda eğitim sistemi merkezi bir işleyişe sahip olmasına rağmen yerel yönetimler kendi sorumluluk alanları içinde az veya çok örgün ve yaygın eğitim çalışmalarının içinde çeşitli şekillerde bulunmak zorunda kalmakta ve bu bağlamda yerel yönetimlerde örgün eğitime yönelik çalışmaların ilden-ile kayda değer farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Hali hazırda yürürlükte olanmevzuat ve buna bağlı olarak örgün eğitim alanında yapılan çalışmalara yönelik olarak Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinde görev yapan yönetici ve uzananların yerel yönetimlerin eğitim alanındaki görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin görüşleri ve eğitimde yerelleşme konusu ile ilgili değerlendirmeleri bu tema altında derlenmiştir.

4.4.1.Eğitimde Yerelleşme ile İlgili Görüşler

Çalışmaya dahil olan katılımcılar, aynı kurumda çalışmanın getirdiği benzer deneyimleri seslendirmişlerdir. Örneğin neredeyse bütün katılımcılar Şanlıurfa ilinde genel olarak eğitimde başarının yeterli olmadığı, hatta çözüm bekleyen önemli problemlerin olduğu gibi noktalarda büyük oranda ortak düşünceleri paylaşmaktadırlar. Ancak bu ortaklığa rağmen, katılımcılar, örgün eğitim çalışmalarında yerel yönetimlerin yetki görev sorumluluk boyutunda mevcut mevzuatın yeterliliği veya yeni düzenlemelere ihtiyaç olup olmadığı konularında farklı görüşlere sahiptirler. Bu bağlamda çalışmaya katılan yönetici ve uzmanlardan oluşan

görüşmecilerin Büyükşehir çalışanlarının eğitimde yerelleşme ile ilgili görüşleri "Eğitimde Yerelleşme" teması altında dört kategoride düzenlenmiştir. Buna yönelik veriler Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9: Eğitimde Yerelleşme İlgili Algılara Ait Tema ve Kodlar

Kod	Frekans	Yüzde	Kategori / Tema
Mevcut mevzuat örgün eğitim misyonu bağlamında sınırlandırılmalıdır	3	17	Eğitimde Yerelleşme
Mevcut mevzuat yeterlidir	5	28	
Mevcut mevzuat örgün eğitim misyonu bağlamında genişletilmelidir	7	39	
Yeni yasal düzenlemelerle eğitimde yerelleşme Modeli oluşturulmalıdır.	3	17	

4.4.1.1. Mevcut Mevzuatın Sınırlandırılmasına İlişkin Görüşler

Yukarıda da temas edildiği gibi, çalışmaya katılan Büyükşehir belediyesi çalışanları, örgün eğitime destek konusunda büyük oranda benzer görüşler serdetmelerine rağmen, bu desteği düzenleyen mevzuat konusuna ayrışmışlardır. Hali hazırda mevcut mevzuat çerçevesinde büyükşehir belediyeleri çeşitli düzeylerde örgün eğitim çalışmalarının içinde yer almaktadırlar. Çalışmanın konusu olan Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinde de bu mevzuat çerçevesinde yoğun bir örgün eğitim çalışmalarının olduğu belirtilebilir. Bunun nedeni, il özelinde mevsimlik tarım işçiliğinin yaygın olması, sosyo-ekonomik düzey yetersizliği kalabalık nüfusun bulunması ve yüksek doğum oranları gibi faktörlere bağlı olarak örgün eğitim seviyesinin birçok hususta ülke ortalamasının altında olmasıdır. Anlaşılan o ki Büyükşehirbelediyesi, sorumlu olduğu ilin bu önemli sorununa kayıtsız kalmamış ve ilgili yasal çerçevede harekete geçmiştir. Çalışmada, örgün eğitim çalışmalarının yüksek hacimlerde seyretmesi yerel yönetimlerin esas sorumluluk alanlarındaki çalışmalarının zayıflatmasına neden olmasına bağlı olarak yasal sorumluluk alanları dışında kalan bu çalışmalardan tamamen çekilmesi yönünde görüş belirten az sayıdaki görüşmeci (f=3) olduğu görülmüştür.

Bu bağlamda tamamen yasal mevzuat sınırları içinde kalınmasını ve örgün eğitim çalışmalarından çekilmek gerektiğini belirten DB01, görüşleri şu şekilde vurgulamıştır:

> "Şimdi, Milli Eğitim Mevzuatı, artı bizim belediyenin mevzuatı farklı farklı mevzuatlar. Görev ve sorumlulukları herkesinki ayrı ayrı belirtilmiş. Bunun yanında, girift olarak birbirimize yardımcı olma babında, bunlar projelerle, milli eğitim ve

> belediyenin bir ortak projesi oluştuğunda yan yana gelerekten, memleketimizin insanına veya memleketimizin diğer kurumlarına faydalı olabilecek projeler oluşturulabiliyor. Burada zaten bir kısıtlama yok.(…) Bence böyle bir karışıklığa girmeye hiç gerek yok. Bu eksiklik olarak, yani belediyenin mevzuatına şu kadar oranda Milli Eğitim'e şu yardımları yapabilirsiniz şeklinde bir mevzuat koymanın yerine Milli Eğitim'in eksiklikleri ne ise onların güzel bir şekilde tespit edilmesi, bunların niye getiremiyor? Ödenek eksikliğinden mi? oradaki Milli eğitimdeki yönetici arkadaşlarımızın yanlış icraatlarından dolayı mı? Bunun incelenmesi ve bütçelerinin birbirine karıştırılmaması (…) Milli Eğitim kendisi, kendi bütçesiiçinde çözmesi gerektiğine inanıyorum. Yani kurumların bütçelerinin birbirine böyle yakınlaştırılması, bire bir içerisine girmesine ben tasvip etmiyorum. Şimdi, Milli Eğitim kendi görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi lazım, belediyeler kendi görev sorumlulukları bellidir. Bunlarıyerine getirmekle mükelleftir."

Benzer bir yaklaşımla görüşlerini belirten DB05, ayrıca belediyelerin aşırı siyasallaşmasından dolayı eğitimde yerel yönetimlerin yer almamasını belirterek; *"Bence yerel yönetimler, günümüz şartlarında eğitim öğretim konusunda uzak durması daha iyidir. Çünkü yerel yönetimlerde maalesef siyasidüşünceler ön planda, yerel yönetimler kurumsallaşma noktasında eksikleri var. Bundan dolayı bence eğitim öğretim devlet politikası olarak devam etmeli.(...) Merkezi olmasında yarar vardır.*"

Türkiye'nin ulusal güvenlik koşullarına bağlı olarak buna hazır olamadığını belirten ŞB05*; "Şimdi bu tartışıldı bir ara. Bence Türkiye'de kabulgörmedi. Yani ulusal güvenlik hariç tüm bakanlıkların işlerini yerelde. Ben kendi görüşüme göre eğitimde veya bilmiyorum ama bana göre ülkemiz,özellikle ülkemizin Doğu ve Güneydoğu'su buna hazır değil".* Değerlendirmesinde bulundu.

4.4.1.2. Mevcut Mevzuatın Yeterliğine Yönelik Görüşler

Belediyelerin ildeki eğitim hizmetlerini düzenleyen mevcut mevzuatınyeterli olduğunu belirten bu gruptaki görüşmeciler, yaşanan sorunların planlama eksikliği, kurumlar arası koordinasyonun yetersizliği gibi konularla ilgili olduğu görüşündedirler. Bunlara göre, hali hazırdaki cari olan mevzuat üzerinden mevcut durum iyileştirilebilir. Konuyla ilgili GS01'nin aşağıdaki değerlendirmeleri dikkat çekicidir:

> "Zaten, vilayetin koordinasyon toplantıları yapılıyor. Aslında bunlarla ilgili şeyler yapılıyor. Ama bunlar çok şeyde kalıyor. Valilik koordine ediyor. Bütün kurumlar. Yani koordinasyon toplantıları belli periyotlarda yapılıyor. Bütün kurumların şeyleri yatırımları orda tartışılıyor, konuşuluyor. Ama tabiçok böyle sağlıklı sonuçlar çıktığını görmedim. Yani formalite birkaç tane şey yapılıyor. Ama mesela biz paydaş kurumlarımızla büyükşehir olarak, özellikle altyapı, koordinasyon şeylerinde, mutlaka birebir sürekli birbirimize takip edip, toplantılar yapıp, koordineli çalışmalarımız

> oluyor. Yani benzeri şeylerin, lokal olarak eğitimde de yapmak mümkün. Yani mesela biz diyelim ki paydaş kurumlarımız nedir? DSİ ile bunu çok sağlıklı bir şekilde yapabiliyoruz. Diyelim ki TELEKOM ile çok rahat bir şekilde yapabiliyoruz. Bunu DEAŞ ile çok rahat yapabiliriz. Karayolları ile yapabiliyoruz. Ama şeyle kopuğuz. Milli Eğitim. Milli Eğitim'le hâlbuki yani bu tür şeyler yapılırken, Oranın altyapısıdır, üst yapısıdır, işte, fiziki durumudur, imar planıdır. Planla ilgili de, yani örnek veriyorum tabi bunların belki haklı gerekçeleri de olabilir, bilemiyorum. Ama şimdi Eyyübiye'de yapılan son kampüs tam bizim çöp merkezinin dibinde. Yani sürekli koku, gaz yayan bir şey. Koca şehirde götürmüşsün kampüsü oraya koymuşsun. Yeri midir orası? Uygun mudur, değil midir? Yani böyle kafasından imar planlarını da serpiştirip şey yapıyorsun.(…)Bence onunla ilgili bir takım düzenlemeler yapılabilir."

Benzer şeklinde mevcut yasaların yeterli olduğunu vurgulayan HM01, uygulamadaki aksaklıların giderilmesine dikkat çekerek**;** *"Şimdi, mevzuatta mesleki kurs açmada yetkisi, ödüllendirmede yetkisi var. Okul yapmada, yaptırmada, öğrenci yurdunda yetkisi var. 5216 Büyükşehir belediye kanunu, 5393 Belediye kanunu buna yer veriyor.(...) örneğin çevre bilinciyle, İtfaiye konusunda, ilgili olarak okullara paydaş olmalı Yeni mevzuata ihtiyaç yok."* değerlendirmesinde bulunmuştur. Konuyla ilgili koordinasyon eksikliğine değinen ŞB02, mevzuatın yeterli olduğunu ifade ederek; *"Genel olarak şunu söyleyebilirim; belediye kanunu kapsamında eğitim kurumlarının, örgün eğitim kurumlarının belediyelere bağlı birer alt örgüt olarak yer almasını yanlış buluyorum.(...) Bu noktada eğitim kurumlarının akademik takvimi, müfredatı olsun, bölgesel olarak uyarlanma şartı ile merkezi bakanlıktan gelmesi gerektiğini düşünüyorum"* açıklamalarında bulunmuştur.

Diğer taraftan, mevzuat yeterlidir diyen UZ02, ilgili yasanın 14. Maddesine gönderme yaparak aşağıdaki ifadelerle konuya katkı sağlamıştır:

> "Yürürlükte olan Belediye mevzuatlarının örgün eğitime yapılabilecek her türlü hizmetin önünü açma konusunda eksiği bulunmamaktadır. Yerel yönetimler, 5393 sayılı Belediye Kanununun 14. Maddenin b fıkrasında yer alan "Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir" ibaresi ile doğrudan örgün eğitim kurumlarına yapabilecekleri hizmetler sıralanmıştır. Bu maddenin yeterli gelmediği veya spesifik bazı durumlar içinse yine aynı kanunun Diğer kuruluşlarla ilişkiler başlıklı 75. Maddesinde belirtilen "Belediye, belediye meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda; a) Mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına aityapım, bakım, onarım ve taşıma işlerini bedelli veya bedelsiz üstlenebilir veyabu kuruluşlar ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir ve bu amaçla gerekli kaynak aktarımında bulunabilir." Yetkisi sayesinde örgün eğitim alanında neredeyse sınırsız bir yetkiyle donatılmıştır. Kısaca söylemek gerekirse yerelyönetim mevzuatları yerel yönetimlerin örgün eğitim alanındaki hizmetleri açısından destekleyici ve teşvik edici ayrıca yerel yönetimlere her türlühizmeti sunma yetkisi vermektedir."

4.4.1.3. Mevcut Mevzuatın Genişletilmesine Yönelik Görüşler

Çalışmada, "Eğitimde Yerelleşme" Teması bağlamında ortaya çıkan üçüncü bir görüş de, Belediyelerin ildeki eğitim hizmetlerini düzenleyen mevcut mevzuatın genişletilmesidir. Bu yönde görüş beyan eden katılımcılara göre, mevcut mevzuat yeterlidir, ancak mevcut yasal durumun genişletilmesi gerekmektedir. Yerel yönetimlerin örgün eğitim alanındaki çalışmaların yasal zorunluluklar ve belediyelerin asıl hizmet alanlarından olması gerektiğini dile getiren bu gruptaki görüşmeciler konuya farklı açılardan yaklaşarak değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bunlardan birisi de mesleki eğitim yetki ve sorumluluğudur.

Mesleki eğitim yetki ve sorumluluklarının yerel yönetimlere verilmesi boyutuyla yasal yetkilerin genişletilmesi bağlamında konuya yaklaşan GM01, aşağıdaki önemli analizleri yaparak görüşlerini dile getirmiştir:

> "Mesleki eğitimin tamamı şeye verilmeli, yani yaygın eğitim belediyeler üzerinden gitmeli. Çünkü belediyeler vatandaşlarla bire bir muhatap oluyor. Hangi kursu açması gerekiyor, ihtiyaç nedir, programı yenileme yetkisi de verilmeli. Şimdi bazen gidiyoruz, Milli Eğitim'deki arkadaş diyor ki bu 1. kademedir, 2. kademe ben bunu yapamıyorum. Yahu kardeşim bu kursu açmamız lazım. Abi bende yok programı. Şimdi böyle olunca örgün eğitimi vermiyorsun. Problem bu. Yani kendi kendini yenileyebilen bir yönetmelikleri olmalı. Şimdi mesela Şanlıurfa İl Milli Eğitim Müdürüne müfredat hazırlama ve müfredatı hayata koyma yetkisi verilmeli. Şimdi Ankara'dan çıkarmışlar meslek ile ilgili. Diyorum şu kursu açabiliyor muyuz?Yok. Ben burada öğretmen lazım. Mesela mozaik işçiliği öğretmenliği, şimdiBununla ilgili usta öğretici istiyorum, yok. Ben gel diyorum bunlarla ilgili eğitim verelim. Ama ben bu kursu açmak istiyorum. Mozaik ile ilgili günümüzde, şu anda çok iyi para kazananlar var. Veyahut da farklı meslek alanları var."

Katılımcı, bu ifadelerle görüşlerini belirterek özellikle mesleki eğitim kurslarının yani yaygın eğitim ile ilgili yetki ve sorumlulukların belediyelere verilmesi gerekliliği konusunda mevzuatın yeniden düzenlenmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

Diğer taraftan, imar yasası ve kamulaştırma alanlarında, okulların yapılması ve ihale süreçlerinin yerel yönetimlere devredilmesi konularında yetkilerin genişletilmesinin faydalı olacağını belirten GY03, görüşlerini şu şekilde seslendirmiştir*; "Özellikle imar yasası ve kamulaştırmalarla ilgili uygulamalarda eğitim alanlarının, ibadet ve sağlık alanlarının, yeşil alanların belirlenmesi ve uygulamalarda yeni düzenlemelere ihtiyaç olduğunu söyleyebilirim. Ayrıca okulların ihale ve yapım süreçlerinin yerel yönetimler üzerinden yürütülmesinin daha faydalı olacağı düşüncesindeyim."*

Yardımlar gibi sosyal alanlarda belediye yetkilerinin arttırılmasına vurgu yapan DB02 de, şu açıklamalarda bulunmuştur; *"Benim kişisel görüşüm, bir ara gündemdeydi, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi noktasında eğitiminde belediyeler üzerinden gidilmesi, işte yardımların merkezi değil de yerel yönetimler üzerinden yapılması."* Ayrıca yerelleşmenin pratikte farklı verimler sağlayacağını vurgulayan DBO2; *"Asılında yerelden olsa daha iyi olabilir. Çünkü kişisel görüşüm, yani buradaki yerel yöneticiler, buradaki eğitimdeki aksaklıkları, eksiklikler nelerdir? Yerinde tespit edip, problemlerin çözümü noktasında daha katkıları olacağı görüşündeyim ben. Yerel yönetimlerin eğitim içindeki yetkileri, sorumluluklarının güçlendirilmesi daha faydalı olur görüşündeyim."*

Belediyelerin ildeki hizmetlerini düzenleyen mevcut mevzuatın genişletilmesi konusunda fiziki çalışmalar alanına giren onarım, peyzaj, tamirat gibi çalışmaların yerel yönetimlerin yetkisine verilmesini isteyen DB03, konuyla görüşlerini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

> "Söylediğim gibi, ben yani eğitimin tamam ile yerel yönetime teslim edilmesi gibi algılamayın. Öyle düşünmüyorum. Çünkü eğitim herhangi birinin sadece insafına bırakılacak gibi bir şey değil yani. Buna tabii ki merkezi hükümet kesinlikle sınırlarını belirlemesi lazım ama en azında bu dediğimiz işte bakım, onarım fiziki şartlar gibi şeyler yerel yönetimlere devredilebilir. Eğer bu yönüyle devredilirse. Şu anda böyle bir durum yok. Buna yönelik bir düzenleme gerekiyor. Böyle bir düzenleme yapılırsa çok çok çok iyi olur. Çokiyi olur. Hem belediyeler daha kolay hizmet götürür. Çünkü merkezi bütçe kullanmada da bir takım sıkıntılar var tabi. Yerel bütçeyi çok daha rahat, hızlı kullanabilirsin. Hem belediyeler tüm kamu kuruluşları içerisinde en dinamik yerlerdir. Niye? Bütçeyi kullanmadaki hızından kaynaklanıyor. Sorunun bizatihi içerisinde olduğu için daha efendim şunu bekleyeyim, şunu göndereyim, bunu yazayım, bunun cevabı gelsin, o bilmem ne olsun filan yok. Yani vurup çıkabiliyorsunuz. Yahut beşini onunu bir edip girebiliyorsunuz. Onun için yerelde olmasının çok şey faydaları olur."

Bürokratik işleyişin hızlandırılması bağlamında konuya yaklaşan ŞB04, yetkilerin genişletilmesinin gerekli olduğunu dile getirerek konuyla ilgili şu açılımları getirmiştir:

"Yeni sistemden ziyade, mevzuatı biraz da yerel yönetimleri, yani eğitim odaklı çalışmaya yönlendirecek belli boşlukları kaldırması lazım. Yani belli yerlerde yerel yönetimler işin içerisine müdahil olamıyor. Burada yasa engeliile karşılaşıyor. Maddi noktada yeterli desteği sağlayamıyor. Çünkü Belediye kanunu burada belirli sınırlamalar getirilmiş. Eğitimde yerelleşme ile ilgili, yani yerel yönetimlerin bu noktada daha çok söz sahibi olması lazım. Yani dediğim gibi, yerel yönetimler, hizmet götürme odaklı bir idari yapılanma şemasına sahip olduğu için daha hızlı ve pratik hizmet götürme anlayışına da sahiptir. Tabi bu yönüyle eğitim noktasında güçlendirilirse faydalı olacağına inanıyorum. Çünkü anında hızlı hizmeti götürmesi çok daha resmi prosedürlere tabii ki de riayet edilerekten yapılıyor ama karar verme noktasında daha hızlı ve çözümleyici oldukları için yerel yönetimlerin bu anlamda daha da yetkilerinin arttırılması faydalı olacağı kanaatindeyim." Görüşleri ile konuya açılım sağladı."

4.4.1.4 Yeni Yasal Düzenlemelerle Eğitimde Yerelleşme Modeline Yönelik Görüşler

Büyükşehir belediyelerinin eğitim ve öğretim faaliyetleri bağlamında eğitimde yerelleşmenin gerekli olduğu düşüncesi, birtakım katılımcılar tarafından da paylaşılmıştır. Hatta bazı katılımcılar bunun için sistemsel bir değişikliğin gerekliliğine ve yeni bir modelin üretilmesine vurgu yapmışlardır.Buna dair katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Konu ile ilgili olarak yeni seçilmiş cumhurbaşkanlığı modeli ile Türkiye genelinde sistemsel bir değişimin yaşandığına gönderme yapan GY02, eğitimde de bu bağlamda yerelleşme ağırlıklı bir model değişikliğine ihtiyaç duyulduğuna dikkat çekmiştir. Bu bağlamda GY02'nin aşağıdaki ayrıntılı analizi önemlidir:

"Birincisi bu Cumhurbaşkanlığı yasası ile birlikte malumunuz devlette yeni bir yapılanma oldu. Bununla birlikte birçok İl belediyeleri Büyükşehir oldu ve bu Büyükşehirlerin olması ile birlikte yerel yönetimler anlamında birçok yasal düzenlemeler yapıldı. Yani bunu artık kabul etmemiz gerekiyor ki İl özel İdarelerinin özellikle Büyükşehir olan belediyelerde İl Özel İdarelerininkapatılması ile birlikte Şehrin ekonomisini ve şehrin insan kaynaklarını yöneten artık valilik değil Büyükşehir Belediyeleridir. Tabi bu sadece Urfa için değil, yani yasanın gereği olan bir şey, yani çoğu valilik şu anda bütçesi olmayan, yatırım destek ofisleri ile süreci yönetmeye çalışan daha çok temsil noktasında görevleri olan sisteme girmiş olup, ben öyle inanıyorum ki bu sistem daha da güçlendirilecek belki bir ileri boyutta il valileri de kalkacak. Yani yerel belediye başkanlarımız şehrin seçimle gelen ve seçimle giden yöneticileri olacak(…) Genel anlamda, yani zaten görüşülen de konuşulanda

odur. Yani adli ve kolluk hizmetleri haricinde tamamı ile yerel yönetimlerin güçlendirilmesi noktasında hükümetin böyle bir çalışması var. Şimdi yani buzaman olabilecek bir şey. Yani Türkiye örneği bu çünkü. Yani özellikle büyükşehir belediyelerinin bu hizmetlerinde sosyal, kültürel belediyecilik, eğitim kültür belediyeciliği noktasında çalışmalar yapması gerekiyor. Şehir şekillenirken de şöyle olması gerekir diye düşünüyorum."

Benzer şekilde Türkiye'nin kültürel ve coğrafi özelliklerinin farklılıklarından dolayı eğitimde yerelleşmenin gerekli olduğunu belirten DB05, görüşünü şu şekilde açıklamıştır: *"Türkiye gibi çok çeşitliliğin olduğu yerlerde, hem coğrafya olarak hem kültür hem inanç hem efendim etnik, biz çok farklı bir ülkeyiz. Urfa'nın şu anda 45, 50 dereceye varan sıcaklığında eğitim yapma imkânımız yoktur. Yani eğitim takviminden tutun, kılık kıyafete kadar(...)"* konuya ayrıca mevsimlik tarım işleri örneği vererek derinleştiren DB05*; "Mesela Urfa'da tarım işçiliği var. Yani eğitimi ciddi anlamda sekteyeuğratan unsurlardan birisi(...) merkezi baktığınız zaman, okulda olması lazım ama çocuk okulda değil. Merkezi yönetim şehirlere ya da bölgelere yönelik valiliklere, yerel yönetimlere eğitimlerini düzenlemeleri noktasında bir yetki vermesi lazım."*

ŞB01ise, bürokratik çok başlılığın olumsuzluklarının giderilmesi boyutuyla eğitimse yerelleşmenin gerektiğini belirterek, yaşanmış olaylardan örnekler vererek konuya açıklık getirmeye çalışmıştır. ŞB01'in bu açıklamalarıaşağıdaki gibidir:

"Türkiye'deki siyasi Milli Eğitim, dış işleyişle merkeze bağlı, Ankara'ya bağlı olmak üzere, Milli Eğitim belediyeye bağlanacak, mevzuatı, yönetmeliği, işleyişi bize bağlı olacak, yerelde kültür belki bu aşamada çok müsait değil. Ama mantık şunu söylüyor, diyor ki. kendi yönetimini kendi gerçekleştirecek şekilde bir şeyin oluşması gerekiyor. Müdürlüğün oluşması gerekiyor. Tek bir müdürlük. Bunun altında birimler oluşacak. Evet. Bu şart.Sporda da aynı şey. Kültürde de aynı şey. Düşünün… Göbeklitepe yılı ilan edilmiş. Biz Kültür Müdürlüğü olarak eylem planı çıkarıyoruz. İl Kültür Müdürlüğü eylem planı çıkarıyor. ŞURKAV çıkarıyor. STK'lar çıkarıyor. 13tane belediye çıkarıyor. 20 tane eylem planı var. Bir de bunları toparlamak için bir genel toplantı yapıyoruz. Bu toplantılar günlerce sürüyor. O itiraz ediyor. O kabul etmiyor.ve doğal olarak kendi ihtiyaçları.. Ve bir de belediyelerin kendi bütçeleri olduğu için, Milli Eğitim kendi bütçesini burayaaktardığı için, İşte, düşünün. Ben buraya bir okul yapmak istiyorum. Bu okulun tip projesini çıkartıyorum. Bakanlığa onaya gönderiyorum. Onaygeliyor. Onaydan sonra, bütçe onayına gidiyor. Geliyor. Bir okulun yapılması iki yılı buluyor. Ama yerel yönetimde bir okul ihtiyaç hâsıl olduğu zaman, üçayda okulu dikiyorum. Bu noktada yerel yönetimlere verilirse bu iş. Ama yerel yönetimlerin mevzuatı, bu konuda çok katı kurallarla mevzuat düzenlenecek ki suiistimaller engellenebilsin. Ve böylelikle eğitim konusundaTürkiye zirve yapar."

Katılımcıların yukarıda yer verilen görüşleri değerlendirildiğinde, Büyükşehir

belediyelerinin eğitim ve öğretim faaliyetleri bağlamında eğitimdeyerelleşme ile ilgili üç temel görüşün ortaya çıktığı söylenebilir. Bunlardan birincisi eğitimde yerelleşmenin çeşitli alanlarda yapılacak düzenlemelerle yapılması şeklindeki görüştür. Bu görüşten daha ileri bir adım olarak nitelenebilecek ikinci görüş ise, eğitimde yerelleşmenin makro eksende ileri boyutta sistemsel bir değişime ihtiyaç olduğu biçimindeki görüştür. Bunlardan başka üçüncü bir görüş olarak da bazı katılımcılar, yerel yönetimlerin örgün eğitimle ilgili tüm alanlardan çekilmesidir. Bu görüşü dile getirenlerin ortaya koyduğu gerekçeler ise ulusal güvenlik, yerel yönetimlerdeki kaynak ve ekonomik yetersizlikler şeklinde sıralanmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Genel amacı, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin örgün eğitim faaliyetlerini amaç, kapsam ve etkinliğinin yönetici perspektifinden değerlendirmek olan bu çalışma nitel yöntemde ve durum çalışmasıyla yürütülmüştür. Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinde 2014-2019 yılları arasındagörev yapan toplam on sekiz üst ve orta düzey yönetici görüşlerine dayalı olarak elde edilen bulguların doküman analizinden belirli sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlara çalışmanın alt amaçlar sistematiğinde aşağıda yer verilmiştir:

Çalışmada birinci alt amaç olan "Şanlıurfa Büyükşehir Belediye sınırları içerisinde örgün eğitimin genel durumuna yönelik yönetici görüşleri nelerdir?" şeklindeki soruya cevap olarak katılımcıların görüşleri iki tema altında toplanmıştır. Bir anlamda bu temaların hepsine kaynaklık eden temel eksen; tüm katılımcıların (n=18) hemfikir olduğu ve literatür tarafından da desteklenen "*Şanlıurfa'nın eğitimde başarısız bir il olduğu"* görüşüdür. Bu temel görüş etrafında şekillenen iki tema "Fiziki Koşullar" ve "Akademik Koşullar" biçimindedir. Bunlardan Şanlıurfa'nın örgün eğitimde başarısız bir il olmasına yol açan Fiziki Koşullar toplam altı koddan oluşmaktadır. Frekanssıralamasına göre bu kodlar şu şekilde dizilmektedir: Kalabalık sınıflar (f=11), İmar planlaması/Okul sayısı(f=9), Okul kütüphanesi(f=9), Halı saha/Spor salonu(f=8), Yol/Altyapı (f=6), ve Konferans/Etkinlik salonu(f=5). Katılımcıların bu görüşlerine göre Şanlıurfa ilini örgün eğitimde başarısız kılanana sebeplerden birisi olan fiziki koşullarla ilgili en önemli sorun kalabalık sınıflardır. Bunu sırayla okul, kütüphane ve spor salonu sayısı ile altyapı ve etkinlik salonu izlemektedir. Çalışma bulgusuna benzer şekilde, literatürde (Öğülmüş ve Özdemir, 1995; Özdayı, 2002; Seyfullahoğulları, 2010;) kalabalık sınıfların eğitime olumsuz yansıdığına dair birçok bilgi ve bulgu mevcuttur. Aynı konuda araştırma yapan Deveci ve Aykaç (2018) ile Durmuşçelebi ve Bilgili (2014), eğitimde yaşanan sorunlardan birisinin de alt yapı olduğunu bulgulamışlardır. Büyük oranda gelişmekte olan ülkelerin eğitime ayırdığı bütçe ve nüfus artış hızına bağlı bu sorunun, Türkiye'nin 9. enbüyük kenti olan ve doğurganlıkta ülke ortalamasının oldukça üzerinde olan Şanlıurfa'ya (Karasu, 2014) yansıması şaşırtıcı değildir. Üstelik son yıllarda büyük oranda Suriyeli geçici yerleşimcilerinin de katılmasıyla bu sorunun kısavadede çözümü

kolay görünmemektedir. Dolayısıyla ekonomik ve sosyolojik tabanlı bu sorunun çözümü için alternatif bakış açılarına ihtiyaç olduğu belirtilebilir.

Çalışmanın birinci alt amaç olan "Şanlıurfa Büyükşehir Belediye sınırları içerisinde örgün eğitimin genel durumuna yönelik yönetici görüşleri nelerdir?" şeklindeki soruya cevap olarak katılımcıların görüşlerinin toplandığı ikinci tema "Akademik Koşullar" biçimindedir. Bu temanın açılımı, katılımcıların, Şanlıurfa'nın örgün eğitimde başarısız bir il olmasında fiziki koşullara ek olarak akademik koşulları görüyor olmasıdır. "Akademik Koşullar" teması toplam beş koddan oluşmaktadır. Frekans sıralamasına göre bu kodlar şu şekilde dizilmektedir: Mevsimlik tarım işçiliği (f=17), Öğretmen durumu (f=9), Sınav başarıları (f=8), Kişisel gelişim ve değerler eğitimi (f=7) ve Sanatsal/kültürel ve sportif etkinlikler (f=5). Bu sıralama bir anlamda katılımcıların Şanlıurfa ilinde örgün eğitim niteliğini düşüren akademik koşulların önem sıralamasıdır. Katılımcıların bu görüşlerine göre Şanlıurfa ilini örgün eğitimde başarısız kılan ana sebeplerden birisi olan akademikkoşullarla ilgili en önemli sorun mevsimlik tarım işçiliğidir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalar, mevsimlik işçi çocuklarının uzun bir süre eğitimlerine aravermek zorunda kaldıklarını; bunun öğrenci ve öğretmen açısından önemli sorunlara yol açtığını ve bu öğrencilerin başarısız olduklarını göstermektedir (Şahan,2008 Akt: Görücü ve Akbıyık, 210). Bu sorunu sırayla öğretmen durumu, sınav başarısı, kişisel gelişim ve değerler eğitimi ile sanatsal/kültürel ve sportif faaliyetler izlemektedir. Bunlardan özellikle öğretmen sirkülasyonunun eğitim ve öğretim hizmetlerinin aksaması ile eğitimde niteliğin düşmesine neden olduğu belirtilmektedir (HÜ, 2017, s.16). Benzer şekilde merkezi sınavlar da Türk Eğitim Sisteminin en önemli sorunları arasındadır (Yılmaz ve Altınkurt, 2011, s. 942). Bütün bunların neticesinde Büyükşehir Belediye yöneticileri perspektifinden, Şanlıurfa'da örgün eğitiministenilen düzeyde olmasının önünde en önemli engeller olarak, yüksek doğurganlık oranın yol açtığı fiziki sorunlar, mevsimlik işçi yoğunluğunun yolaçtığı akademik sorunlar ve ilin bulunduğu coğrafyanın yol açtığı problemlerinöne çıktığı sonucuna varılabilir.

Çalışmada ikinci alt amaç olan "Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin yürüttüğü örgün eğitim çalışmalarına yönelik yönetici görüşleri nelerdir?" şeklindeki soruya cevap olarak katılımcıların görüşleri iki tema altında toplanmıştır. Bu iki tema "Fiziki Altyapı ve Donanım" ve "Akademik Çalışmalar" biçimindedir. Bu temaların açılımı,

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin yürüttüğü örgün eğitim çalışmalarının maddi ve akademik olmak üzere iki eksende gerçekleştiği şeklindedir. Buna göre Büyükşehir Belediyesinin ilgili mevzuat ve il MEM ile yapılan protokoller çerçevesinde ildeki örgün eğitime maddi ve akademik desteği söz konusudur. Çalışmanın "Fiziki Altyapı ve Donanım" teması toplam altı koddan oluşmaktadır. Frekanslarına göre bu kodlar şu şekilde sıralanmaktadır: Genel yapım/onarım işleri (f=15), Ortak projeler (f=13), Malzeme yardımları (f=10), Gençlik/Kültürmerkezleri (f=8), Tesis yapımı (f=8) ve Araç/ulaşım destekleri (f=8). Busıralama bir anlamda Büyükşehir Belediyesinin ildeki örgün eğitime yaptığı maddi desteklerin sıralamasını göstermektedir. Buna göre Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin ildeki örgün eğitime ciddi bir maddi yardımı söz konusudur, denilebilir. Bu yardımların ağırlık sıralaması ise, genel yapım/onarım işleri, ortak projeler, malzeme, gençlik/kültür merkezleri, tesis yapımı ve araç/ulaşım destekleri şeklindedir. Katılımcıların bu yöndeki görüşlerinden hareketle, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin ildeki örgün eğitime yaptığı maddi destek daha çok bina ve tesis yapma ile malzeme yardımını kapsamaktadır. Bu destek, hızlı nüfus artışına sahip, büyük bir Suriyeli geçici yerleşimciyi barındıran ve jeopolitik olarak zor bir coğrafyada bulunan Şanlıurfa ilindeki eğitim için çok anlamlıdır. Çünkü il MEM'nün tek başına bu sorunları çözmesi kolay değildir.

Çalışmanın ikinci alt amacına yönelik katılımcıların verdiği cevapların toplandığı ikinci tema olan "Akademik Çalışmalar" toplam beş kod'dan oluşmaktadır. Frekanslarına göre bu kodlar şu şekilde sıralanmaktadır: Deneme sınavları ve kurslar (f=13), Gençlik/kültür merkezlerinde yapılan çalışmalar (f=11), Semt kütüphaneleri (f=8), Mesleki eğitim ve kurslar (f=7) ve Diğer hususlar (f=1). Bu sıralama bir anlamda Büyükşehir Belediyesinin ildeki örgün eğitime yaptığı akademik desteğin sıralamasını göstermektedir. Buna göre Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin ildeki örgün eğitime yaptığı maddi yardımlara ek olarak ciddi bir akademik yardımının da söz konusu olduğu belirtilebilir.

Çalışmada ikinci alt amacı olan Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesininyürüttüğü örgün eğitim çalışmalarına yönelik yönetici görüşlerine dayanarak, Büyükşehir Belediyesinin ilgili mevzuat ve protokoller çerçevesinde ildeki örgün eğitime ciddi bir maddi ve akademik desteği mevcuttur, denilebilir. Buradan hareketle de, Şanlıurfa'nın eğitimde başarısız bir il olduğu algısına sahip Büyükşehir Belediyesi yöneticilerinin,

bu durumu kendileri için sorun olarak görmüş ve bu sorunu çözmek için de oldukça ciddi bir çaba içerisine girdiği sonucuna varılabilir.

Çalışmada üçüncü alt amaç olan "Yerel Yönetimler mevzuatı bağlamında eğitimde yerelleşmeye yönelik yönetici görüşleri nelerdir?" şeklindeki soruya cevap olarak katılımcıların görüşleri "Eğitimde Yerelleşme" Teması altında toplanmıştır. Toplam dört kod'dan oluşa bu tema, bir anlamda katılımcıların, Şanlıurfa ilindeki örgün eğitim sorunlarını aşmak için eğitimde yerelleşme konusundaki önerileridir. Frekanslarına göre bu kodlar şu şekilde sıralanmaktadır: Mevcut mevzuat örgün eğitim misyonu bağlamında genişletilmesi (f=7), Mevcut mevzuat yeterlidir (f=5), Mevcut mevzuat örgün eğitim misyonu bağlamında daraltılmalıdır (f=3) ve Yeni yasal düzenlemelerle eğitimde yerelleşme modeli oluşturulmalıdır (f=3). Bu sıralama bir anlamda Büyükşehir Belediyesi yöneticilerinin, Şanlıurfa'nın örgün eğitimdeki başarısızlığını aşma yönündeki önerileridir. Bu önerilere bakıldığında bu konuda temel üç görüşün öne çıktığı görülmektedir. Daha fazla dillendirilen birinci görüş, Büyükşehir Belediyesinin ildeki eğitim ve öğretim hizmetlerini düzenleyen mevzuatın genişletilmesidir. Bu görüş aslında Büyükşehir Belediyesi yöneticilerinin, ildeki eğitim ve öğretim hizmetlerini düzenleyen mevzuatın kendilerini sınırladığı görüşündedirler. Bu görüşü dile getiren katılımcılar, Türkiye'nin geçmiş olduğu Cumhurbaşkanlığı Sisteminin bunun için bir fırsat olabileceğini belirtmişlerdir. İkinci görüş olan mevcut mevzuat yeterlidir görüşü ise, Büyükşehir Belediyesinin ildeki eğitim ve öğretimeyönelik sürdürdüğü hali hazırdaki hizmetlerden memnuniyeti ifade etmektedir.Gerçekten de çalışmanın ikinci alt amacına yönelik bulgular ve sonuçlarda da belirtildiği gibi, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin ildeki eğitim ve öğretimemaddi ve akademik anlamda ciddi hizmetlerde bulunmaktadır. Üçüncü görüş olan mevcut mevzuatın örgün eğitim misyonu bağlamında daraltılması yönündeki görüş ise Büyükşehir Belediyesinin ildeki örgün eğitim ve öğretimeyönelik sürdürdüğü mevcut hizmetlerinden memnun olmamayı ifade etmektedir. Bu görüşü dile getirenler buna sebep olarak çeşitli nedenler ileri sürmüşlerdir. Bunlar arasında Belediyenin örgün eğitim çalışmalarının yerel yönetimlerin esas sorumluluk alanlarındaki çalışmalarını zayıflatması, Belediye ve Milli Eğitim mevzuatları arasındaki uyumsuzluk ve bunun hizmetlerde yol açtığı karmaşa, Belediyenin Milli Eğitimin bütçe hatalarını telafi etme sorunu, siyasileşmiş Belediyelerin Milli Eğitime zarar verme ihtimali öne çıkmaktadır.

Katılımcıların dile getirdiği bu ihtimaller üzerinde durulması gereken önemli gerekçeler olup, konu ile ilgili yapılacak düzenlemelerde dikkate alınması önemli hususlardır.

Son tahlilde Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi yöneticileri perspektifinden Şanlıurfa ilindeki örgün eğitimi fiziki ve akademik bakımdan başarısız olarak görmektedirler. Bunun sağladığı motivasyonla ve ilgili mevzuat çerçevesinde Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi ildeki örgün eğitime fiziki altyapı ve donanım ile akademik boyutta önemli destek sağlamaktadır. Büyükşehir Belediyesi yöneticilerinde, bu destek çalışmalarında mevcut mevzuatın genişletilmesi, bunun yeterli olduğu ve mevzuatın daraltılmasışeklinde üç görüş mevcuttur.

Günümüz dünyasında her alanda yerelleşmenin öneminin arttığı söylenebilir. Yerelleşmenin kendini gösterdiği önemli alanlardan biri de eğitim sistemleridir Bu çalışmada da incelemesini yapılan ülke örneklerinden de anlaşıldığı gibi dünyada eğitim alanında başarı sağlamış ülkelerde yerel yönetimlerin eğitim alanında önemli roller üstlenmiştir.

Eğitim sisteminin merkezi olduğu Türkiye'de yerel yönetimler ana sorumluluk alanları olmamasına rağmen örgün eğitim çalışmaları içinde çeşitli biçimlerde ve düzeylerde yer almak durumunda kalmışlardır. Eğitim sisteminin merkezi yapısının sonuçları itibarı ile Türkiye eğitim hedefleri bakımından dünya genelinde istenilen seviyeye ulaşamamış, hatta diğer alanlarla kıyaslandığında dünyanın ilk yirmi büyük ekonomisi içinde yer aldığı halde eğitimde geri sıralarda yer almakta olduğu görülür. Bunun en tipik göstergesi PISA verileridir.

Eğitimde gelişmişlik düzeyi ile ilgili önemli bir gösterge olan PISA sonuçlarında son yıllarda kısmi bir iyileştirme gösterse bile Türkiye hala OECD ülkeleri ortalamasının gerisinde yer almaktadır. 2018'de yapılan son PISA testine göre sıralamasını yükselten Türkiye, OECD ülkeleri ortalamasının dört ülke altında görünüyor. Eskiden Türkiye, üçüncü gurup denilen ortalamanın çok altında son sıralardayken, şimdi ortalamaya yakınlaştığı görülüyor. Türkiye okuduğunu anlamada 49'uncu sıradan 40'ıncı sıraya yükselmiştir. Matematikte 48'inci sıradan 42'nci sıraya ve fen bilimlerinde de 51'inci sıradan 39'uncu sıraya çıkmıştır. 2018 sonuçları kısmi iyileştirmeyi gösterse de Türkiye hala Litvanya, Ukrayna'nın gerisinde yer

almaktadır.(www.oecd.org/pisa). Eğitim sisteminde Büyükşehir uygulamaları ile gelişen son dönem okullaşma ve fiziki koşulların ve eğitime ayrılan bütçenin iyileştirilmesi, okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, 4+4+4 zorunlueğitime geçiş ve tam gün eğitime geçme gibi sistemsel olmayan bazı iyileştirmelerin kısmen iyileşeme gösteren sonuçlarda etkili olduğu söylenebilir. Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV) Yönetim Kurulu ve Eğitim Danışma Kurulu Üyesi ve Koç Üniversitesi'nde öğretim üyesi Prof. Dr.Sami Gülgöz ve Eğitim Reformu Girişimi (ERG) araştırmacısı Özgenur KorluPİSA sonuçlarında görülen kısmi iyileşme ile ilgili Euronews Türkçe 'ye verdiği demeçte okul öncesi eğitimin yaygınlaşmasına, 4+4+4 zorunlu eğitimeve eğitime merkezi bütçeden ayrılan paylardaki artışın eğitime yönelik yapılan yatırımlarla fiziki koşulların iyileştirilmesine, okullaşma oranlarındaki artışa dikkat çektiler (https://tr.euronews.com/2019/12/03/pisa-2018-aciklandi- uzmanlar-turkiye-verilerini-degerlendiriyor).

Türkiye'nin özellikle son yıllarda birçok sektör ve sahada gerçekleştirdiği atılımlar ve gösterdiği gelişme trendinin eğitim sistemine tam olarak yansımadığı bir vakıadır. Oysaki yine aynı süreçte eğitime çok ciddi bütçe ayrılmış (Akın, 2009) ve bu sahaya önemli yatırımlar yapılmıştır. Araştırmalar, beşeri sermaye ve eğitim ile ekonomik büyüme arasında makroekonomik düzeyde önemli bir ilişki bulunduğunu göstermektedir (Goldin ve Katz, 2008, Kalkınma Bakanlığı, 2018, s.1). Dolayısıyla gerek yapılan yatırımlar ve gerekse buna dair toplumun büyük beklentisi göz önüne alındığında, Türkiye'nin eğitim sistemindeki mevcut pozisyonunun kabul edilemez ve sürdürülemez olduğu açıktır. Bu durum, eğitim sistemi ile ilgili arayışları kaçınılmaz kılmaktadır. Eğitim sistemi ile ilgi dünya ülkelerinin deneyimleri göz önüne alındığında eğitimde yerelleşmeyi dengeli ve özgün bir biçimde gerçekleştiren ülkelerin eğitimde önemli başarıları yakaladığı görülmektedir. Nitekim konuyla ilgili Özgen (2011) yaptığı araştırmada, eğitim hizmetlerindeki yerelleşmenin hizmet kalitesi üzerinde olumlu etkide bulunduğunu tespit etmiştir. Kaldı ki, demokratik ülkelerdeki uygulama da büyük oranda bu şekildedir (Adem, 1997, Bursalıoğlu, 2002 Akt: Sarıbaş ve Babadağ, 2015). Türkiye'de de eğitimde yerelleşme konusu son dönemlerde AB uyum süreci gibi çeşitli vesilelerle gündeme gelmesine rağmen bu konudaçok fazla ilerleme olmamıştır. Bunun yapısal, yönetsel ve sosyolojik birçok nedeninden söz edilebilir. Üstelik son yıllarda yaşanan Suriye sorunu, Türkiye'deki 15

Temmuz kalkışması ve küresel COVİD-19 salgını gibi sosyal, siyasal ve ekonomik alanlardaki gelişmeler bu durumu iyice zora sokmuş gibi görünmektedir. Ancak Türkiye'de seçilmiş cumhurbaşkanlığı sitemine geçiş sonrası tüm sistemin buna uyumlu hale getirilme süreci birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da sistemsel değişimlerin olmasına yönelik yeni bir fırsat olarak görülebilir. Bu bağlamda eğitimde yerelleşme konusunun da tüm boyutları ile Türkiye'ye özgü bir modelin şekillendirilmesinde önemli bir seçenek olarak değerlendirilebilir.

Şanlıurfa'da eğitimde yaşanan sorunlarla ilgili fiziki ve akademik koşullar olarak tasnif edilen başlıklara altında görüşmeciler en yüksek oranda (f =11) fiziki koşullar bağlamında kalabalık sınıf ve derslik yetersizliğini gündeme getirmesi istatistiksel verilerle de doğrulanmaktadır. Bu paralelde imar planlaması ve okul sayısındaki yetersizlik aynı sorunun başka yönden tanımlanması olarak görülebilir. Okullaşma ve imar planlanması ile ilgili konularda yüksek bir frekansta (f=9) görüşmecilerin değerlendirmelerine yansıdığı görülür.

Eğitimdeki temel sorunlara ilişkin fiziki koşullar bağlamında okul kütüphanelerinin yetersizliği, yol, su ve altyapı gibi yetersizliklerin yanı sıra spor ve etkinlik salonları (laboratuvar, müzik ve resim atölyeleri vb.) eksikliği daha düşük frekanslarda görüşmeciler tarafından gündeme getirildiği görülür. Bu durum özellikle sportif ve sanatsal alanda yetenekli olan öğrencilerin sağlıklı yönlendirilememesine neden olduğu söylenebilir.

Eğitimdeki sorunlarla ilgili akademik koşullar başlığı altında en yüksek frekansta mevsimlik tarım işçiliği ve öğretmen durumu ile ilgili temalar eşit frekansta karşımız çıkmaktadır(f=9) .

Mevsimlik tarım işçiliği zorunlu eğitim çağında bulunan çocukların aileleri ile beraber nisan ayında başka illere çalışmak için gidip kasım ayına kadar sürmesinden kaynaklanan ve öğrencilerin her öğretim yılı dört ay okuldan uzak kalmasına neden olan en önemli sorunlar arasında gelmektedir. Veriler değişkenlik gösterse de Şanlıurfa ilinde resmi kayıtlı rakamların on beş binin üzerinde öğrencinin mevsimlik tarım işçiliğinden dolayı eğitim öğretimden uzak kalmasına neden olmaktadır. Şanlıurfa Mevsimlik Tarım İşçileri Derneği gibi konuyla ilgili sivil toplum kuruluşlarına kayıt dışı kalan çocuklarla beraber ise bu rakamın 30 binlerin üzerinde olduğu iddia edildiği

düşünüldüğünde Şanlıurfa için eğitimde en önemli sorunların başında mevsimlik tarım işçiliği olduğu söylenebilir.

Öğretmen durumu ile ilgili sorun ise çeşitli açılardan görüşmeciler tarafından gündeme getirilmektedir. Öncelikle öğretmen yetersizliği vurgulanmaktadır. Ayrıca atama sıklığı ve yoğun öğretmen sirkülâsyonu bağlamında deneyimli öğretmen yetersizliği bir diğer öğretmen sorunu olarak dile getirilmektedir.

Akademik koşullar bağlamında Türkiye geneli yapılan LGS, TYT, AYT gibi sınavlardaki başarısızlıklar görüşmecilerin belirttiği önemli konulardan biridir(f=8). Gerçekten de istatistiksel olarak bakıldığında sınavlarda Şanlıurfa ili Türkiye sıralamalarında son dilimde hatta son üçarasında gidip gelmektedir.

Görüşmeciler genel olarak Şanlıurfa'nın eğitim ile ilgili ağır koşullar ve sorunlardan dolayı örgün eğitim alanında başarısız olduğu yönünde değerlendirmelerde bulunduğu görülür.

Görüşmecilerin Şanlıurfa'daki eğitim durumu ile ilgili tespitleri doğrultusunda örgün eğitim kurumlarına yönelik yapılan çalışmaların da şekillendiği söylenebilir. Bu kapsamda yapılan çalışmalar iki tema altında analiz edilmeye çalışıldı. Fiziki koşulların iyileştirilmesi, geliştirilmesi ile ilgili yapılan çalışmalar maddi alanda yapılan çalışmalar olarak, eğitim ve öğretim süreçleri ile ilgili yapılan çalışmalar ise akademik çalışmalar başlıkları altındaincelenmeye çalışıldı.

Maddi çalışmalar alanında görüşmecilerin büyük çoğunluğu okul binalarına ve eğitim öğretim mekânlarına yönelik yapım ve onarım çalışmalarının yoğunluğuna değinildi (f=14). Bu kapsamda okul binalarının onarımı, boyanması, bahçe düzenlemeleri, su ve elektrik işleri ile ilgili sorunların giderilmesine kadar birçok konuda okullardan gelen taleplerin karşılanmasına çalışıldığı belirtildi.

Bu bağlamda Milli Eğitimin bütçe planlamalarında bu çalışmalara yönelik payın olmaması veya çok zor prosedürlerden geçmesi okul yönetimlerini öğrenci ailelerinden alınan gönüllü katkı payları ile bu sorunlarıçözme yönünde davranmaya itmiştir. Şanlıurfa sosyoekonomik durumu yoksullaşmanın yoğun yaşandığı ilçe ve mahallelerde gelirlerin çok düşük denecek seviyelerde olması okul yönetimlerini yerel yönetimlerin kapısını aşındırmasına neden olmuştur.

Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından yapılan okulların ihale şartnamelerindeki eksikliklerden kaynaklanan bahçe düzenlemeleri, yol ve altyapı işleri ile ilgili eksiklikler büyükşehir belediyesi tarafından karşılanmasıtalep edilen bir diğer önemli yapım ve onarım işleri grubunu oluşturmaktadır. Bu konuda özellikle konunun imar ve fen işleri kısımlarında üst ve orta düzeyyöneticilik yapış görüşmecilerin planlama ve koordinasyon eksikliğine vurgu yaptıklarının altını çizmek gerekir.

Yine özellikle doğum ve genç nüfus oranının yüksek olduğu Eyyübiyegibi ilçelerde okul yetersizliği ile ilgili büyükşehir belediyesinin hem eğitim tesisi tahsis etmeleri hem de tüm finansmanı büyükşehir tarafından karşılanan okul yapımı uygulamasını da bu kapsamda belirtmek gerekir.

Örgün eğitim kurumlarına yönelik yapım ve onarım çalışmaları Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin faaliyet raporlarına detaylı sayısal veriler olarak yansımamaktadır. Bütçenin harcama yetkilisi olan daire başkanlıkları ölçeğinde tanımlandığı Büyükşehirlerde daire başkanlıklarının yaptığı çalışmalar ile ilgili veriler genel olarak ilçeler ve mahalleler bazında faaliyet raporlarına yansımaktadır. Çalışmanın ana konusu detaylı mali tablolar üzerinden örgün eğitim kurumlarına yönelik yapılan çalışmaları tanımlamak olmadığı için ayrıca bunların elde edilmesi için bir araştırmaya gidilmemiştir. Sadece görüşmeciler tarafından örgün eğitim kurumlarına yapıldığı beyan edilen çalışmaların faaliyet raporlarında yer alan açıklamaları ile yetinilmiştir.Yasal olarak düzenlenmesi zorunlu olan yıllık faaliyet raporlarında çalışmaların yer alması görüşmecilerin beyanlarını desteklemek, kanıtlamak bağlamında yeterli görülmüştür. Kaldı ki faaliyet raporlarında yüzeyse düzeydeçeşitli sayısal verilerin yer alması ayrıca konu ile ilgili hedeflenen veri desteği için yeterli olduğu söylenebilir.

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi idari yapılanmasında İmar şehircilik Daire Başkanlığı, Fen İşleri Daire Başkanlığı, Kırsal Hizmetler Daire Başkanlığı, Kültür ve Turizm Daire Başkanlığı Park ve Bahçeler Daire Başkanlığı ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı ağırlıklı olarak örgün eğitim kurumlarına yönelik maddi çalışmalar yürütülmektedir. Onarım, yol ve altyapı alanına giren çalışmalar faaliyet raporlarına mahalle ve ilçe bazında toplam metrajlar üzerinden tanımlandığı için örgün eğitim doğrudan yapılan kısımlarıraporlamalara yansımamaktadır.

Büyükşehir Belediyesi, Valilik veya Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından geliştirilen ortak projeler kapsamında Büyükşehir Belediyesinin paydaş olduğu çalışmalar örgün eğitime alanında yapılan maddi katkı vedestekler bağlamında önemli bir yer tutmaktadır(f=13).

Malzeme yardımları kategorisinde masa, dolap, kitaplık ve sıra gibi okul mobilyalarından klima, bilgisayar, fotokopi makinesi, projeksiyon cihazı gibi aletlere kadar boyadan ağaçlandırmaya varan geniş yelpazede malzeme yardımlarının örgün eğitim kurumlarına yapıldığı görüşmeciler tarafından ifade edilmiştir. Bu tür yardımlar genel olarak sosyal yardım daire başkanlığı ve kültür turizm daire başkanlıkları üzerinden gerçekleştiği görülür.

Maddi çalışmalar kapsamında örgün eğitim kurumlarına tesislerin yapılması ile ilgili çalışmalarda özellikle okullara halı saha yapılması, konferans salonları, resim ve müzik sınıflarının yapılması, bilgisayar sınıflarının ve robotik kodlama gibi birimlerin yapılması çalışmaları kapsamaktadır.

Okulların çeşitli etkinlikler kapsamında il içi veya il dışı araç ve ulaşım taleplerinin karşılandığı görüşmeciler tarafından ifade edilen diğer bir destek ve katkı çalışması olarak ifade edilebilir. Yukarıdaki ‘Şehrimizi Tanıyalım’ ve kitap fuarı etkinliklerinde olduğu gibi örgün eğitim kurumlarına araç ve ulaşımdesteği verildiği faaliyet raporlarına da yandığı görülür.

Akademik çalışmalar teması kapsamında en yüksek frekansta denem sınavları ve kurslar görüşmeciler tarafından gündeme getirilmiştir (f=13). Yukarıda ortak projeler bağlamında denem sınavları ile ilgili sayısal veriler tablolarda verilmişti. Kurs destekleri ile ilgili olarak sınavlara yönelik Büyükşehir Belediyesi bünyesinde semt kütüphanelerinde öğrencilerin sınavlara hazırlanması için gerekli çalışma ortamları oluşturulurken sınav çalışmalarına yönelik en güncel kaynaklarda öğrencilerin istifadesine sunulmuştur. Sınav hazırlık kursları özellikle gençlik merkezleri ortamında açılan dershane formatındaki çalışmalarda karşılık bulmuştur.

Akademik çalışmalar kapsamında en önemli açılımlardan biri kuşkusuzGençlik ve kültür merkezlerindeki çalışmalar ve etkinlikler gelmektedir. Kültür, sanat ve sportif kurs ve tekniklerden kişisel gelişim çalışmalarına kadargeniş bir alanda eğitime önemli katkılar sunan gençlik kültür merkezlerinin ilçeleri de kapsayacak şekilde

yaygınlaştırılması ilin eğitim seviyesine olumluyansımalarının olacağı söylenebilir.

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi tarafından örgün eğitime sunulan önemli desteklerden biri de semt kütüphaneleridir. Özellikle dezavantajlı bölgelerde açılmaya özen gösterilmiş bu kütüphanelerin yanında uzak kırsal mahallelere yönelik de gezici kütüphane uygulamasına gerçekleştirmiştir.

Yaygın eğitim alanında yapılan çalışmalar örgün eğitimi ve genel olarak toplumun eğitim durumuna önemli katkılar sunmaktadır. Bu bağlamda görüşmecilerin gündeme getirdiği önemli akademik çalışma alanlarında biri demesleki eğitim alanında açılan kurslardır. Kadınlar ve engellilere yönelikyoğunlaşan kurslarda örgün eğitim öğrencileri de çeşitli dallarda ve branşlarda yararlanmaktadır.

Akademik çalışmalar kapsamında önerilen proje, fikir ve uygulamalar,eksikliği duyulan alanlar diğer hususular alt başlığı altında toplandı. Bu konularla ilgili analizleri öneriler kısmında yapılmasının daha uygun olacağı düşünüldü.

Yerel yönetimler mevzuatı bağlamında eğitimde yerelleşme ve bukapsamda yerel yönetimlerin örgün eğitim çalışmaları ile ilgili Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi uygulamaları ile elde edilen deneyimlerle oluşan görüşmecilerin kanat ve öneriler bu çalışmanın en önemli boyutlarından birinioluşturmaktadır.

Bu bağlamda görüşmecilerin değerlendirmeleri birbirine zıt iki anlayış zemininde derecelendirildi. Yerel yönetimler tamamen örgün eğitimden ve eğitim çalışmalarından çekilmelidir. Bu anlamda mevcut mevzuat daraltılmalıdır anlayışı ile eğitimde yerelleşmeye gidilerek yerel yönetimler üzerinden yürütülecek yeni bir model arayışına gidilmelidir görüşleri aralığında mevcut mevzuat korunmalıdır ve mevcut mevzuatta bazı alanlarda düzenlemelere gidilerek yerel yönetimlerin örgün eğitim alanda yeki ve sorumlulukları genişletilmelidir diyen görüşmecilerde bu aralıkta tanımlanmaya çalışıldı.

Mevzuat daraltılmalıdır, mevzuat korunmalıdır ve yeterlidir, mevzuat genişletilmelidir ve eğitimde yerelleşmeye yönelik köklü bir değişme gidilmelive yeni bir model oluşturulmalıdır şeklinde özetlenebilecek dört farklı düzeyde tanımlanabilecek görüşlerden frekansı en yüksek olan mevcut mevzuatta bazı konularla ilgili düzenlemelere gidilerek yerel yönetimlerin yetki ve sorumlulukları genişletilmelidir anlayışı oldu (f=7). Mevcut mevzuat yeterlidirgörüşü ikinci sırayı

alırken (f=5), eğitimde yerelleşmeye geçilmeli ve yeni bir model oluşturulmalı görüşü ile mevzuat daraltılarak yerel yönetimler örgün eğitim çalışmalarından çekilmelidir görüşleri eşit frekansta kaldılar(f=3)

Yaşanan ortak deneyimlere rağmen frekanstaki bu derin farklılıkları yönetici seviyeleri bağlamında incelediğimizde genelde üst düzey yönetici ve uzmanları eğitimde yerelleşme yönünde eğilim taşıdıkları görülür. Harcama sorumlusu ve yürütme düzeyindeki yöneticilerin bu anlamda daha çok merkezieğitimden yana bir eğilim taşıdıkları söylenebilir. Bu ikinci eğilimin temel nedeni mevzuatta özellikle yerel yönetimlerin asli görev ve yetkileri net ve sınırları kesin belirlenmiş düzenlemeler içerirken örgün eğitim çalışmaları gibisosyal ve kültürel alanlara yönelik mevzuattaki aşırı esneklik uygulamada çeşitli zorlulukları beraberinde getirmesinden kaynaklandığı öngörülebilir. Nitekim görüşmecilerin büyük çoğunluğu mevzuattaki bu esnekliğe değinmiş ve bunun bazı avantajlar getirmesine rağmen uygulamada önemi tıkanmalara sebebiyet verdiğine dikkat çekilmiştir. Bu esneklik özellikle başkanlık düzeyinde keyfiliklerin oluşmasına ve eğitim alanına duyarlılıkla orantılı bu alanlardaki çalışmaların yapılmasına neden olduğu ifade edilmiştir.

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, 10 Temmuz 2004 tarih ve 25531 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve büyükşehir belediyelerine görev veren diğer ilgili mevzuatlara tabii olarak görev yapmaktadır. 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunun üçüncü bölüm

7. maddesinde Büyükşehir Belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları belirtilmiştir. Bu yasayı kapsamayan belediye hizmetleriyle ilgili görev ve sorumluluklar 5393 sayılı Belediye Kanununda belirlenmiştir.

Genelde eğitim alanı ile ilgili özelde örgün eğitim çalışmaları ile ilgili konular ilgili 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunun yedinci maddesi v bendi ile 5393 sayılı Belediye kanunun 14. ve 75. maddelerinde düzenlenmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunun 7. maddesi v bendi aşağıdaki gibidir.

> v*) Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyalve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler*

kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslekliseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.

5393 sayılı Belediye kanunun 14. Maddesi aşağıdaki gibidir.

Madde 14- Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafî ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spororta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları (Bu Kanunun 75 inci maddesinin sonfıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.); sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. (Mülga son cümle. 12/11/2012-6360/17 md.) (...) (Ek cümleler. 12/11/2012-6360/17md.) Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler.(1)(4)

b) (...)(2) Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir.

(Değişik ikinci cümle. 12/11/2012-6360/17 md.) Gerektiğinde, sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine aynive nakdî yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.(3) ———————— (1) 10/9/2014 tarihli ve 6552 sayılı Kanunun 120nci maddesiyle, bu bentte yer alan , "gençlik ve spor" ibaresinden sonra gelmek üzere, "orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları (Bu Kanunun 75 inci maddesinin son fıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.)" ibaresi eklenmiştir. (2) Bu maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "Okul öncesi eğitim kurumları açabilir;..." ifadesi AnayasaMahkemesi'nin 24/1/2007 tarihli ve E. 2005/95, K. 2007/5 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir. (3) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle bu bendin birinci cümlesinde yer alan "sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir;" ibaresinden sonra gelmek üzere "mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir;" ibaresi eklenmiştir. (4) Anayasa Mahkemesinin 26/6/2019

tarihli ve E..2019/27; K..2019/56 sayılı Kararı ile bu fıkrada yer alan "...yaptırır" ibaresinin "itfaiye hizmeti" yönünden iptaline karar verilmiştir.

5393 sayılı Belediye kanunun 75. Maddesi aşağıdaki gibidir.

Madde 75- Belediye, belediye meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda;

a) Mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait yapım, bakım, onarım ve taşıma işlerini bedelli veya bedelsiz üstlenebilir veya bu kuruluşlar ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir ve bu amaçla gerekli kaynak aktarımında bulunabilir. Bu takdirde iş, işin yapımını üstlenen kuruluşun tâbi olduğu mevzuat hükümlerine göre sonuçlandırılır.

b) Mahallî idareler ile merkezî idareye ait aslî görev ve hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla gerekli aynî ihtiyaçları karşılayabilir, geçici olarak araç ve personel temin edebilir.

c) (Değişik. 12/11/2012-6360/19 md.) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan dernekler, Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınmış vakıflar ve 7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanunu kapsamına girenmeslek odaları ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir. Diğer dernek ve vakıflar ile gerçekleştirilecek ortak hizmet projeleri için mahallin en büyük mülki idare amirinin izninin alınması gerekir.(1)

d) Kendilerine ait taşınmazları, aslî görev ve hizmetlerinde kullanılmak üzere bedelli veya bedelsiz olarak mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına devredebilir veya süresi yirmibeş yılı geçmemek üzere tahsis edebilir. Bu taşınmazlar aynı kuruluşlara kiraya da verilebilir. Bu taşınmazların, tahsis amacı dışında kullanılması hâlinde, tahsis işlemi iptal edilir. Tahsis süresi sonunda, aynı esaslara göre yeniden tahsis mümkündür. Kamu kurum ve kuruluşlarına belediyeler, bağlı kuruluşları ve belediye şirketlerince devir veya tahsis edilen taşınmazlar, kamu konutu ve sosyal tesis olarak kullanılamaz. (Ek fıkra. 12/11/2012-6360/19 md.) 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile 5253 sayılı Dernekler Kanununun 10 uncu maddesi; belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler için uygulanmaz.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 200 üncü maddesiyle bu bentte yer alan "BakanlarKurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir. (2) 29/11/2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle bu fıkrada yer alan "İçişleri" ibaresi "Çevre ve Şehircilik" şeklinde değiştirilmiştir.

İlgili yasalarda açıkça görüldüğü gibi örgün eğitim alanına yönelik doğrudan bir düzenleme yapılmamıştır. Belirli bir harcama bütçesi tahsis edilmemiştir. Bu bağlamda yerel yönetimlerin örgün eğitim çalışmaları ile ilgili yasalardaki esneklik her bir büyükşehir belediyesinin kendi sorumluluk alnı ile ilgili farklı uygulama düzeylerini beraberinde getirmiştir.

Görüşmecilerin yetkilerin genişletilmesi ile eğitimde yerelleşmegörüşlerinin ortak bir paydada düşünüldüğünde yüksek bir katılımla yenidüzenlemelere ihtiyaç olduğunu vurgulaması bu bağlamda bir yandan yaşanan yasal esnekliği ortadan kaldırılması talebi olarak diğer yandan Türkiye'nin eğitim alanındaki geri kalmışlığını ortadan kaldırmaya yönelik bir değişim talebi olarak okunabilir.

Sonuç olarak dünyanın eğitimde öne çıkmış ülkelerin uygulamalarında eğitimde yerleşmenin belirgin bir özellik olduğu görülür. Türkiye açısından bakıldığında her bir coğrafi bölgesinin birbirinden sosyokültürel ve ekonomik gelişmişlik bağlamında büyük farklılıklar gösterdiği göz önüne alınırsa eğitimde yerelleşmeye dönük düzenlemeler ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Siyasi belirsizlik ve kargaşanın yer yer kimi toplumsal sorunların varlığıeğitimde merkezileşmeyi tercih nedeni kılmaktadır. Ancak başka alanlardaki sorunların gölgesine eğitim sitemindeki düzenlemeleri ötelemek bu alandaki yetersizliklerin ve sorunların devam etmesini beraberinde getirmektedir.

Bu bağlamda Büyükşehir uygulamalarına geçilmesi yerel yönetimlerdeörgün eğitim çalışmalarını kısmen olumlu yönde etkilediğini görüşmecilerin büyük çoğunluğunun ortak görüşü olarak vurgulamak gerekir. Bu durum gösteriyor ki büyükşehir işleyişi ile eğitimde yerelleşmeye yönelik atılan bu küçük adım bile önemli kazanımları beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla bu yönde büyükşehir yasası üzerinden veya başka yeni düzenlemelerle eğitimde yerelleşme bağlamında büyükşehir yetki ve sorumlulukları arttırılmalı, belirginleştirilmeli ve bütçe harcamaları bağlamında net tanımlamalara kavuşturulmalıdır.

Araştırma elde edilen bulgulardan hareketle ulaşılan sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

- Büyükşehir Belediyelerinin sorumluluk alanındaki örgün eğitime dair yetki ve sorumluluklarını düzenleyen yasal mevzuat, İl Milli Eğitim Müdürlüğünün sorumluluk çerçevesi de dikkate alınarak gözden geçirilmelidir.
- Büyükşehir Belediyelerinin sorumluluk alanındaki yaygın eğitime dairyetki ve sorumluluklarını düzenleyen yasal mevzuat, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile Gençlik ve Spor Bakanlığının buna yönelik sorumluluk çerçevesi de dikkate alınarak gözden geçirilmelidir.

- Büyükşehir Belediyelerinin sorumluluk alanındaki kültürel etkinliklere dair yetki ve sorumluluklarını düzenleyen yasal mevzuat, bu hizmetlerle ilgili diğer kurum ve kuruluşlarla koordineli olarak gözden geçirilmelidir.
- Büyükşehir Belediyelerinin sorumluluk alanındaki örgün ve yaygın eğitim ile kültürel faaliyetlere dair yetki ve sorumluluklarını düzenleyen yasalmevzuat, yetki ve sorumluluk sınırlarını daha net olarak çizecek şekilde yeniden düzenlenmelidir.
- Büyükşehir Belediyelerinin sorumluluk alanındaki örgün ve yaygın eğitim ile kültürel faaliyetlere sorumluluklarını yerine getirebilmesi için Belediye bünyesinde buna dair birimler kurulmalı ve ihtisas komisyonları ihdas edilmelidir. Gerekirse bunun için eğitim uzmanı, kültür uzmanı gibi uzmanlık kadroları ihdas etmelidir.
- Büyükşehir Belediyelerinin ildeki okul ve kültür etkinlikleri binaları ihale, yapım ve teslim edilme süreçlerinde daha aktif ve etkin kılacak yasal düzenlenmeler tartışılmalıdır.
- Büyükşehir Belediyelerinin sorumluluk alanındaki eğitim, kültür ve spor-sanat etkinlik ve faaliyetlerini daha etkili olarak yerine getirebilmesi içinmevcut bütçeye eklemeler yapılmalıdır.
- Büyükşehir Belediyelerinin sorumluluk alanındaki mesleki ve teknik eğitime dair yetki ve sorumluluğu yasal mevzuat olarak artırılmalıdır. Çünkü Belediyelerin ildeki esnaf, sanatkâr, zanaatkâr, ticaret erbabı ile üreticilerle yakın teması bulunduğu için bunları mesleki ve teknik eğitime destek bağlamında harekete geçirme potansiyeli vardır. Ayrıca ilde hangi mesleklere ve işgücüne ihtiyaç bulunduğu gibi konularda belediyeler daha yetkindir.
- Kentlerdeki örgün ve yaygın eğitim hizmetlerinin koordineli yürütülebilmesi için Milli Eğitim Şuralarına yerel yönetim temsilcileri de davetedilmelidir.
- Mevcut mevzuattaki örgün eğitim çalışmaları ile ilgili net tanımlamalara gidilmeli ve harcama bütçesinden paylar tanımlanmalıdır.
- Okul yapım ihalesi büyükşehir belediyesi veya il belediyeleri tarafından yapılması ve yürütülmesi ile ilgili düzenlemelere en kısa sürede gidilmelidir.
- Okulların fiziki çalışmaları tamamen belediyeler tarafından yapılmalı ve buna dönük bütçe artırımı ve tahsisi sağlanmalıdır.

- Mesleki eğitim tamamen büyükşehirlerin yönetimine bırakılmalıdır.
- İmar yasasında eğitim yerleri tahsisi bölgesel farklara göre arttırılmalıdır. Genç nüfus oranının yüksek olduğu Şanlıurfa'da imar yasasının belirlediği eğitim tesis alanı yeterli olmamaktadır
- Milli Eğitim şuralarına yerel yönetimlerin, kent konseyleri ve büyükşehir istişare toplantılarına Milli Eğitim paydaş olarak tanımlanmalıdır.
- Milli eğitim ve büyükşehir belediyesi arasında etkin bir koordinasyon ve planlama süreci disipline edilmelidir. Bu bağlamda büyükşehirde örgün eğitim çalışmaları ile ilgili bir daire başkanlığı zorunlu hale getirilebilir. Milli eğitim müdürlüklerinde de yerel yönetimlerle ilgi bir koordinasyon birimi oluşturulabilir.
- Okulların temizlik, ısınma, sarf malzeme gibi ihtiyaçları için öğrenci başına bütçeden pay ayırma ve dezavantajlı bölgelerdeki okullara pozitif ayrımcılık yapma ile ilgili düzenlemeler üzerinde çalışılmalıdır
- Şanlıurfa'da ikinci bir üniversitenin açılmasına yönelik büyükşehir belediyesi öncü çalışmalar yapmalıdır. Bu açılım şehrin sosyoekonomik durumuna önemli katkılar sağlayacağı gibi eğitim seviyesinin gelişimine de pozitif etkileri olacaktır.
- Şanlıurfa'da zorunlu örgün eğitimin önemli sorunlarından olan mevsimlik tarım işçiliği ile ilgili etkin çözümler üretilmesi çalışmaları bakanlıklar düzeyinde başlatılması sağlanmalıdır.
- Şanlıurfa'da Suriyeli mültecilerle ilgili her alanda olduğu gibi eğitim alanında da yeni düzenlemelere gidilmelidir.
- Şanlıurfa'da belirgin bir ihtiyaç haline gelen kız yurtlarının yapılması ve işletilmesi ile ilgili büyükşehir belediyesi öncü çalışmalara ivedilikle başlamalıdır.
- Eğitim alanında gelişmişlik düzeyi Türkiye ortalamalarının çok altında olan Şanlıurfa'da büyükşehir belediyesi örgün eğitim çalışmalarına, gençlik projelerine bütçeden daha çok pay ayırmalı ve kalıcı uzun vadeli yatırım ve projeler geliştirmelidir.

KAYNAKÇA

Akdoğan, A. A. (1997). Japonya'da yerel yönetimler. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, 6*(2), 83-98.

Akın, U. (2009). Türkiye'de eğitim bütçesi. *Milli Eğitim Dergisi*. 39(184), 8-25.

Akyol, B. Ulutaş, M. ve Yavuzkurt, T. (2020). PISA sınavında başarılı olan ülkelerde (Singapur, Finlandiya ve Japonya) yetişkin eğitiminin örgütlenmesi ve Türkiye karşılaştırması. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13*(24), 1-16.

Altun, Ö. (2019). *Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Görev Yapan Öğretmenlerin Karşı Karşıya Kaldıkları Eğitsel ve Yaşamsal Sorunlar*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

Atalay, M. S. (1995). Hem merkezi hem de yerel yönetim odaklı bir eğitim sistemi. *Eğitim Yönetimi Dergisi, 2*(2), 211-219.

Ay, H. ve Uçar, Ö. (2015). Devletin gelişim süreci. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 16*(2), 195-206.

Aydınlı, H. İ. (2004). *Sosyo-ekonomik dönüşüm sürecinde belediyeler*. Ankara:Nobel Yayınları.

Bal, H. (2015). *Bahailik ve Bahai gruplarının niteliği (Antalya örneği)*. Bursa: Sentez Yayınları.

Balcı, A (2009). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7*(1), 231-274.

Balyer, A. (2016). Öğretmen liderler: öğretmen algıları üzerine nitel bir araştırma. *İlköğretim Online, 15*(2), 391-407.

Boylu, A.A. ve Paçacıoğlu, B. (2016). Yaşam Kalitesi ve göstergeleri. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 8*(15), 137-150.

Canan, K. (2008). *Avrupa Birliğine uyum sürecinde Türkiye'de yerelleşme ve bölgeselleşme politikaları* (Yayınlanmamış doktora tezi). Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Manisa.

Candemir, H. (1999). Bazı yabancı ülkelerde belediyeler. *Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi, 4(*10), 29-41.

Ceylan, D. (2018). *Büyükşehir belediyelerinin eğitim hizmetlerinin sunumundaki etkinliği: Erzurum büyükşehir belediyesi sanat ve meslek kursları (ESMEK) örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ardahan.

Çınarlı, S. (2011). ABD'de Yerel yönetimin ana hatları. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 12*(1), 265-280.

Çoker, Z. (1995). Merkezden yönetim, il sistemi ve yerel yönetim reformu. *Yeni Türkiye Dergisi, 1*(4), 174-189.

Creswell, J. W. (2013). *Araştırma deseni; nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları.* Çev. Selçuk Beşir Demir. Ankara: Eğiten kitap.

Çukurçayır, M. A. (2008). Yerel demokrasi ve yerel Siyaset. *Yerel siyaset* (s.15-36). İstanbul: Okutan Yayınları.

Deveci, Ö. ve Aykaç, N. (2018). Temel eğitimde yaşanan sorunları inceleyen çalışmaların değerlendirilmesi: Bir meta-sentez çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 7*(1), 277-301.

Dönmez, İ. K. "*Maslahat*". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 28. Cilt: 79-94. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, 2005.

Elbir, B. ve Bağcı, C. (2013). Değerler eğitimi üzerine yapılmış lisansüstü düzeyindeki çalışmaların değerlendirilmesi. Turkish Studies, *8*(1), 1321-1333.

Erdem, İ. (2011). *Yerel siyaset ve belediyecilik.* İstanbul: İlke Yayıncılık.
Erman, Y. ve Boobekova, K. (2016). Almanya, Kırgızistan ve Türkiye eğitim sistemlerinin karşılaştırılması. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5*(2), 170-185.

Görgülü, D. (2019). Eğitim örgütlerinde yerelleşme. *Uluslararası Liderlik Araştırmaları Kuram ve Uygulama Dergisi, 2*(1), 73-85.

Görücü, İ. ve Akbıyık, N. (2010). Türkiye'de Mevsimlik Tarım İşçiliği: Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Hikmet Yurdu, 3*(5), 189-219.

Güler, B. (1995). İl özel idaresi harcamaları. 1925–1990. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, 4*(3), 45-66.

Gürbey, S. (2012). *Eğitim hizmetlerinin sunumunda yerel yönetimlerin rolü. İstanbul örneği.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

HÜ (2017). Türkiye'de öğretmen eğitimi ve istihdamı: Mevcut durum veöneriler. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Aralık 2017, Ankara.

İKSV (2014). İstanbul Kültür Sanat Vakfı Raporu - Türkiye'de sanat eğitimini (yeniden) düşünmek, Aralık 2014, İstanbul.

İnanç, H. ve Ünal, F. (2006). İngiltere'de yerel yönetimler. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16,* 125-140.

İpek, C. (2001). Japonya'da yerel yönetimler ve eğitim. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2*(2), 175-187.

Kalko, Ü. (2010). *Avrupa Birliği'ne uyum sürecinin Türkiye'de yerel yönetimlere yansıması.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri,* Nobel Yayınları, Ankara.

Karasu, M. A.(2014). Şanlıurfa'da kentsel gelişme ve 6360 sayılı büyükşehir belediye kanunu. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1*(5) 178-193.

Keleş, R(200). *Yerinden yönetim ve siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Kılıç Mehmet Ali (2018). *Yerel yönetimlerde eğitim çalışmaları*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Aydın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.

Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *8*(15), 170-189.

Kırıkçı, Abdullah Cevdet (2017). *Sosyal bilgiler ve kapsamındaki ders kitaplarında Doğu-Batı bağlamında öteki. (1928-2017).* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Kırıkçı, A. C. ve Yılmaz, K. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tarihiçevre eğitimine yönelik görüşleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, *35*, 74-86.

Köksal, Kemal. *Türkiye'de eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi: bir model önerisi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.

Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. Çev. Selahattin Turan. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (2016). *Genişletilmiş bir kaynak kitap: nitel veri analizi*. Çev. Ali Ersoy, Sadegül Akbaba Altun. Ankara: Pegem Akademi.

MÜSİAD (2008). Müstakil sanayici ve İşadamları Derneği. Türkiye'deMesleki ve Teknik Eğitim Sorunları Araştırma Raporları:55.

Öğülmüş, S. ve Özdemir, S. (1995). Sınıf ve okul büyüklüğünün öğrenciler üzerindeki etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 2*(2), 261 – 273.

Ökmen, M. ve Parlak, B. (2013). *Kuram ve uygulamada yerel yönetimler*. Ankara: Orion Kitabevi.

Ökmen, M. (2005). *Küreselleşme sürecinde yerelleşme eğilimleri ve yerel yönetimler.* Ankara: Nobel Yayınları.

Ökmen, M. (2015), *Yerel yönetim teorisi: Ekonomik, sosyal ve siyasal yaklaşımlar.* M. Ökmen. (Ed.), *Yerel yönetimlerde güncel gelişmeler* (5-20). Bursa: Ekin Yayınevi.

Özdayı, N. (2002). Kaliteli eğitim arayışları içinde öğrencilerin gözüyle nasıl bir lise. *2000'li Yıllarda Lise Eğitimine Çağdaş Yaklaşımlar Sempozyumu'nda sunulan bildiri*, İstanbul: Kültür Üniversitesi yayınları.

Özdemir, M. (1996). *Yerel yönetimler ve eğitim.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE): Ankara

Özdemir, M., Civelek, Ş., Çetin, Y. E., Karapınar, N. ve Özel, D. (2015). Öğretmenlerin eğitimsel çevresel ve sosyal sorunları (Şırnak ili örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, *26*, 163-181.

Özden, Y. (2002). *Eğitimde yeni değerler: eğitimde dönüşüm,* Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Özgen, Vildan. (2011). *Eğitim hizmetlerinde yerelleşme ve hizmet kalitesi,* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Aydın Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Aydın.

Özmen, F. ve Üzmez, İ.T. (2007). Örgütsel etkililik açısından performans değerlendirme-iş ve eğitim örgütlerinde performans. *e-Journal of New World Sciences Academy Social Sciences, 2*(1), 15-30

Özmüş, L. (2005, Mart-Nisan). Desantralizasyon (yerelleşme) ve yeni kamu yönetimi anlayışı. *10. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayında sunulan bildiri,* Ankara: TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası.

Öztürk, A.(1997). *21. yüzyıl Türkiye'si için yerel yönetim modeli*. İstanbul: Ümraniye Belediyesi Yayını.

Patton M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Çev. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir. Ankara: Pegem Akademi.

Polatcan, M ve Polatcan, A. (2015). Malezya eğitim sistemi: amaç yapı ve süreç açısından Türkiye ile karşılaştırılması. *Route Educational and Social Science Journal, 2*(2), 725-738.

Punch, K. F. (2011). *Sosyal araştırmalara giriş: Nicel ve nitel yaklaşımlar* Çev. Dursun Bayrak, H. Bader Arslan, Zeynep Akyüz. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Sarıbaş, S. ve Babadağ, G. (2015). Temel eğitimin temel sorunları. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, *3*(1), 18-34.

Seyfullahoğulları, A. (2010). İlköğretim okullarında büyük sınıfların yönetiminde karşılaşılan sınıf içi sorunlara öğretmen yaklaşımı üzerine bir araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7*(14), 21-40.

Selik, M. (1988). *İktisadi düşünceler tarihi*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.

Subaşı, M. ve Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *21*(2), 419-426.

Şahan, G. (2005). Mevsimlik işçi çocuklarının eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Eğitim Denetimi dergisi 6,* (13-15)

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi (2016). *Faaliyet Raporu*: 2016 *mali yılı.* Erişim adresi https://www.sanliurfa.bel.tr/kategori/224/3/faaliyet-raporu

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi (2017). *Faaliyet Raporu*: 2017 *mali yılı.* Erişim adresi https://www.sanliurfa.bel.tr/kategori/224/3/faaliyet-raporu

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi (2018). *Faaliyet Raporu:* 2018 *mali yılı.* Erişim adresi https://www.sanliurfa.bel.tr/kategori/224/3/faaliyet-raporu

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi (2019). *Faaliyet Raporu*: 2019 *mali yılı.* Erişim adresi https://www.sanliurfa.bel.tr/kategori/224/3/faaliyet-raporu

.

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi(2020). 2016-2020 *stratejik plan*. Erişim adresi https://www.sanliurfa.bel.tr/kategori/96/3/stratejik-plan

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi (2019). *Büyükşehirde İlk Beş Yıl*. Erişim adresi https://www.sanliurfa.bel.tr/kategori/84/0/yayinlarimiz.

Şenel, A. (1998). *Çağdaş siyasal akımlar*. Ankara: İmaj Yayıncılık.

Şişman, M. ve Turan, S. (2003). Eğitimde yerelleşme ve demokratikleşme çabaları teorik bir çözümleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 34*(34), 300-315.

Takvim Gazetesi, 29.06.2020 .https://www.takvim.com.tr/adresinden edinilmiştir.

Tanyaş, B. (2014). Nitel araştırma yöntemlerine giriş: Genel ilkeler ve psikolojideki uygulamaları. *Eleştirel Psikoloji Bülteni*, *1*(5), 26-38.

Taşçı, H. (2008). *Yerel yöneticiler ve okul yöneticilerinin eğitimde yerelleşmeye ilişkin kendilerini hazır görme durumları*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Çanakkale.

T.C. Kalkınma Bakanlığı (2019). *On Birinci Kalkınma Planı* (2019-2023). Erişim adresi https://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2019/11/ON_BIRINCI_KALKINMA-PLANI_2019-2023.pdf

Toksöz, F. (2009). *Yerel yönetimlerde yeni politikalar oluşturma üzerine düşünceler.* İstanbul: TESEV Yayınları.

Tortop, N., Ergun, T., Tan, T., Bozkurt, Ö., Ertekin, Y., Canman, D., Peker.Ö., Yalçındağ, S. (1991). *Kamu Yönetimi Araştırması Genel Rapor.*

Ankara:Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE). Erişim adresihttps://docplayer.biz.tr/11392473-Turkiye-ve-orta-dogu-amme-idaresi-enstitusu-yayinlari-no-238-kamu-yonetimi-arastirmasi-genel-rapor.html.

TÜSİAD (1995). *Yerel Yönetimler, Sorunlar, Çözümler*. Erişim adresi https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/1803-yerel-yonetimler--sorunlar--cozumler

Ulusoy, A. ve Akdemir, T. (2009). Yerel yönetimler ve mali özerklik: Türkiye ve OECD ülkelerinin karşılaştırmalı analizi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 12*(21), 259-287.

Uysal, M., Sayılan, F., Yıldız, A., Türk, E., Türkmen, N. ve Korkmaz, N. (2016). Mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının temel eğitim sorunları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, *49*(1), 183-201.

Varcan, N. Taraktaş ve A. Hacıköylü, C. (2013). *Yerel yönetimler (Yayın no. 2928).* Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık

Yılmaz, K. ve Altınkurt, Y. (2011). Öğretmen adaylarının Türk eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 8*(1), 942-973.

https//finanstaksi.com/ulkelerin-kisi-basina-dusen-milli-gelirleri (09.05.2019, 21:35) adresinden edinilmiştir.

https//www.aa.com.tr/tr/ulke-profilleri/abd/901860 (09.05.2019, saat 21.35) adresinden edinilmiştir.

https//www.cografya.gen.tr/siyasi/devletler/japonya.html(08.05.2019, saat 15.25)

adresinden edinilmiştir.

https//www.tercihiniyap.net/ozel-haber/ulkelerin-nufuslari-2019-h6398.html(09.05.2019, saat 21.55) adresinden edinilmiştir.

https://www.urfanatik.com/haber/3467981/lgs-sinavindaki-il-basari- siralamasinda-sanliurfa-sondan-3ncu (11.05.2019, saat 18.05) adresinden edinilmiştir.

https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2018_YKS_il_karnesi.pdf (22.007.2019, saat 13.20) adresinden edinilmiştir.

www.unesco.org (09.05.2019, saat 21.35) adresinden edinilmiştir.

www. Moe.gov.my Erişim (09.05.2019, saat 21.35) adresinden edinilmiştir.

EKLER

Ek - 1: Etik Kurulu Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 14/02/2020-E.8089

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU

Tarih: 11.02.2020
Saat: 11:00
Sayı: 2020/06
Konu: Hasan POSTACI

Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun yaptığı toplantı sonucunda Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi **Hasan POSTACI**'nın araştırmacı, danışmanı **Prof. Dr. Burhan AKPUNAR**'ın yürütücü olduğu **"Yerel Yönetimlerde Örgün Eğitim Çalışmalarının Değerlendirilmesi: Şanlıurfa Büyükşehir Örneği"** konulu yüksek lisans tez çalışması oy birliğiyle uygun bulunmuş ve 11 Şubat 2020 tarihinden geçerli olmak üzere onaylanmıştır.

Doç. Dr. Mahmut KAYA
Başkan

Dr. Öğr. Üyesi. Fatma ÇAKMAK
Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. Mithat Arman KARASU

Doç. Dr. Mustafa ÖZMUSUL

Doç. Dr. Özlem DEMİR

Dr. Öğr. Üyesi Şenay KOÇAKOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet CANÇELİK

Ek-2 : Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi İzin Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 08/04/2020-E.7216

T.C.
ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI
İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığı
İnsan Kaynakları Şube Müdürlüğü

Sayı : 28260975-900
Konu : Mülakat Görüşmesi Hk.

Sayın Hasan POSTACI
Şube Müdürü

İlgi : 31/03/2020 tarihli ve E.6984 sayılı dilekçeniz.

Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Akademik tez çalışmaları kapsamında *"Yerel Yönetimlerde Örgün Eğitim Çalışmalarının Değerlendirilmesi: Şanlıurfa Büyükşehir Örneği"* konulu yüksek lisans tez çalışmanız için Belediyemiz yöneticileriyle yarı yapılandırılmış mülakat görüşme talebiniz uygun görülmüştür.

Bilgilerinize rica ederim.

e-imzalıdır
Abdullah DUT
Daire Başkanı

Ek- 3: Görüşme Formu

YEREL YÖNETİMLERDE ÖRGÜN EĞİTİM ÇALIŞMALARI(ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR ÖRNEĞİ)
GÖRÜŞME FORMU

Sayın Büyükşehir çalışanı, amacı, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin örgün eğitim çalışmalarının değerlendirmek olan bu çalışma, yüksek lisans tezi olarak hazırlanmaktadır. Burada belirteceğiniz görüşleriniz başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Aşağıdaki soruları içtenlikle cevaplamanız tezin tamamlanması bakımından önemlidir. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Hasan Postacı

Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Öğrencisi

A. Kişisel Bilgiler

1) Mevcut Göreviniz (LütfenYazınız) :
……..

2) Mesleki Deneyiminiz (YılolarakLütfenYazınız) :
……..

B. Belediye Örgün Eğitim Çalışmaları Hakkındaki Görüşler

3) Görev ve yetkileriniz bağlamında kendinizle ilgili kısaca bilgi verir misiniz?

4) Belediye olarak sorumluluğunuz alanında bulunan bölgelerde örgün eğitim kurumlarına yönelik yapılan çalışmaları genel olarak değerlendirebilir misiniz? Yapılan çalışmaları yararlı ve yeterli buluyor musunuz?

5) Örgün eğitim kurumlarına (Okul Öncesi Kurumlar, İlkokullar, Ortaokullar, Fen, Anadolu, İmam Hatip, Meslek liseleri) yönelik fiziki,

kültürel ve akademik alanlarda yapılan çalışmalarınız ile ilgili görüş ve değerlendirmeleriniz nelerdir?

6) Milli Eğitim Müdürlüklerinin belediyeniz ile ilgili ilişkileri ortak çalışmaları üretme ve yürütme süreçleri bağlamında değerlendirir misiniz? Karşılıklı Talep ve beklentiler bağlamında görüş ve değerlendirmeleriniz nelerdir?

7) Yürürlükte olan mevzuatı yerel yönetimlerin özelde belediyelerin örgün eğitim alanlarında sürdürdüğü çalışmalar bağlamında zayıf ve güçlü taraflarını, olumlu ve olumsuz boyutlarını değerlendirir misiniz?

8) Yerel yönetimlerin özelde belediyelerin örgün eğitim alanlarında görev, sorumluluk ve yetkileri hakkında görüş, öneri ve değerlendirmeleriniz nasıldır? Bu bağlamda yeni mevzuat düzenlemelerine ihtiyaç var mıdır? Hangi konularda düzenlemelere gidilmeli ve bu bağlamda hangi alanlarda yerel yönetimler örgün eğitim kurumlarına yönelik çalışmalarda yer almalıdır?

9) Son olarak konuyla ilgili öneri ve değerlendirmeleriniz nelerdir?

Ek-4: Tez İntihal Orjinallik Raporu

ORIGINALITY REPORT

17%
SIMILARITY INDEX

PRIMARY SOURCES

1	www.researchgate.net Internet	878 words — 2%
2	www.mevzuat.gov.tr Internet	821 words — 2%
3	dergipark.org.tr Internet	524 words — 1%
4	sosyalbilens.harran.edu.tr Internet	299 words — 1%
5	www.acarindex.com Internet	171 words — < 1%
6	dergipark.ulakbim.gov.tr Internet	160 words — < 1%
7	www.mku.edu.tr Internet	120 words — < 1%
8	2020.ipcedu.org Internet	94 words — < 1%
9	dergipark.gov.tr Internet	85 words — < 1%

Ek-5: İlgili Yasalar

Büyükşehir Belediyesi Kanunu (2004, 7 Temmuz). *Resmi Gazete* (Sayı: 25531).Erişim adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/07/20040723.htm

İl Özel İdaresi Kanunu (2005, 4 Mart). *Resmi Gazete* (Sayı: 25745). Erişim adresi:https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/03/20050304-1.htm

Belediye Kanunu (2005, 3 Temmuz). *Resmi Gazete* (Sayı: 25874). Erişim adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713-6.htm

On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun veKanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair (2012 6 Aralık) *Resmi Gazete (Sayı: 28498)*. Erişim adresi : https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206-1.htm